

glasilo

STOL

80 LET

delavcev
industrije pohištva Stol Kamnik
avgust—september 1984, letnik XXXI

uniles
sozd

Ob Stolovi 80-letnici, ko praznujemo delovne dosežke, pomislimo na vse, kar danes predstavlja našo delovno organizacijo, njena številna delovna mesta, notranjo in zunanjo organiziranost, družbeno in zasebno življenje, našo skupno bit, kateri prvi začetki segajo v začetek tega stoletja.

Danes je Stol največja delovna organizacija v kamniški občini. Njeni tozdi in stavba skupnih služb so prišlecu vidni že od daleč. Na Duplici, v Mostah in Motniku so Stolovi obrati, kjer dela več kot tri tisoč rok. Stolovi delavci delajo za Stol po vsej Jugoslaviji in tudi širšem svetu.

Osemdeset let Stola je veliko. Delovna organizacija, ki nudi delo vsem okoličanom in mnogim drugim.

Zato je Stol predvsem njegov delavec.

Ob tej priložnosti se moramo spomniti vseh tistih ljudi, ki so kdajkoli delali pri nas. Ni pomembno, kako: intelektualno ali fizično, pomemben je njihov prispevek k izgradnji in širitvi Stola in vzpostavljanja pogojev za zaposlitev novih delavcev.

Hvala vsem tistim Stolorcem, ki so gledali na jutrišnji in pojutrišnji dan! Današnji delavci smo jim za to hvaležni in prav tako bodo nanje mislili naši otroci in vnuki.

*Ob Stolovi
80-letnici,
slavnostnem
in častitljivem
jubileju,
vam,
marljivim
in vestnim
Stolorcem,
iskrena hvala
in prisrčne
čestitke!*

Tudi v velikoserijski proizvodnji ne gre brez ročnega dela. Delavec v strojnem oddelku PE 7 lepi nalepke na naslone za roke pri kmečkih stoli.

Pogled v sedanjost in prihodnost

PE 4 — Pred in po sušenju decimiranega lesa je treba marsikaj napraviti.

V navadi je tako, da ob jubilejih in praznovanjih napravimo pogled v preteklost, sedanjost in prihodnost. Posebno preteklost je bolj zanimiva tema za kolikor toliko objektivne analize. Če delamo takšen obračun ob naših življenjskih jubilejih, kako jih ne bi ob 80-letnici gospodarske organizacije, na katero so vezane življenjske poti generacij delavcev ter krajanov kamniško-domžalskega prostora.

Naj ne izzveni kot iskanje izven nas, če poudarimo, da na teži pomembnosti gospodarske organizacije, torej tudi Stola, vpliva obnašanje tistih, ki so ustvarjalci razvoja družbene skupnosti. In če le-ti kljub jasnim dolgoročnim ciljem tega z ukrepi tekoče ekonomske politike ne sledijo, potem so težave, s katerimi smo se in se bomo še ubadali, povsem razumljive.

Dolgočasno je stalno ponavljati težave, ki jih imamo z zapiranjem jugoslovanskega trga v občinske ali republiške meje. Tako input kot output sta preobremenjena z odločitvami vplivnih krajevnih veljakov, ko odločajo o razvoju »svojega« kraja.

Kje torej iskati vzroke za nedelovanje ekonomskih zakonitosti, ni potrebno posebej povdarjati. Pretirana administrativna želja po obvladovanju akumulacije je povzročila grobo poseganje v delitev dohodka ter njegovo prelivanje iz gospodarstva v negospodarstvo, iz ene panoge v drugo, iz enega prostora v drugega. Medtem, ko so v preteklosti pretirano, sedaj pa oprezno preprečevali dohodkovno prelivanje iz enega v drug tozd v delovni organizaciji, pa nam prej omenjeno prerazporejanje dohodka očitno ne dela težav. Toda problemi so in bodo toliko časa, dokler ne bomo dali ekonomskim zakonitostim pravo veljavo. Z dejanji, ne z besedami!

Nepripravljenost dati resnično veljavo in pomen gospodarstvu, ki je izvozno usmerjeno, je tovarni Stol povzročalo stalne gospodarske zapetljaje. Konec petdesetih let smo

ustvarjali s prodajo na tujem 50 %, konec sedemdesetih let manj kot 20 % in danes skoraj 40 % celotne prodaje. Kje so vzroki za takšna nihanja v organizaciji, ki je že od svojega obstoja znana v svetu. Preverjanje tedanje ekonomske politike ni potrebno, ker so danes posledice tedanjih ukrepov še kako prisotne.

Kako torej voditi poslovno politiko v ekonomskem sistemu, ki ima prave cilje, noče pa najti poti, ki vodijo do cilja?

Navkljub vsem tem problemom mora tovarna živeti. Stari Stolovci poznajo tudi težje trenutke kot so današnji. Premagovali so jih, zato nam mora želja živeti *bolje* tudi v trenutkih vsesplošnega padanja življenjske ravni dati večjo pripravljenost za preseganje dosedanjih rezultatov dela.

Večji obseg proizvodnje v prvih sedmih mesecih letošnjega leta za 11 % ter v enakem obsegu za 14 % večja produktivnost sta kazalca, ki mnogo pomenita. Res je, da v primerjavi z drugimi, z dinarjem merjenimi rezultati, katerih skoke povzroča inflacija, nimata primerne teže. Vendar imata objektivno prednost. Velja jih tudi v bodoče postavljati v ospredje in jih še močneje vzpodbujati. Večanje obeh pomeni boljšo konkurenčnost, naš boljši dohodkovni položaj. Ali smo pripravljeni na to, da izboljšamo kvantiteto in kvaliteto našega dela?

Večinoma da, a kaj, ko je mnogo takih, ki jim je »naše« razumljivo le tedaj, ko gre za delitev ustvarjenega, medtem ko ustvariti še več in bolje ni njihova odlika. Dovolj je tudi takih, ki so zadovoljni z doseženim in so slepi za novo in boljše.

Odgovorni smo, ker ne znamo poseči v razlikovanje med boljšim in slabšim. Ne vsi, pač pa predvsem vodilni in vodstveni delavci! Dovoljevati to tudi v naprej, pomeni ne spreminjati sistema delitve osebnih dohodkov in ne posegati v kadrovske spremembe. Vsega tega ne smemo dopustiti. Spremembe morajo biti.

Zaostreni pogoji gospodarjenja v preteklosti so zmanjševali stopnjo naše akumulativne sposobnosti. Večje posodabljanje proizvodnih sredstev je bilo oslabiljeno, kar je imelo za posledico manjšo konkurenčno sposobnost, tako doma, kot v tujini. Z zaključkom nekaterih investicijskih vlaganj v letošnjem letu, katerih zasnova je bila sprejeta že leta 1982, se šele pričinja intenzivno posodabljanje proizvodne opreme. Pred tem pa bo potrebno doseči še nekatere elemente naše bodoče razvojne poti.

Krizne razmere doma in v svetu bodo še vrsto let spremljevalec našega gospodarjenja. Analize, ki bodo potrebne za dolgoročne odločitve, bodo morale pokazati, v kateri smeri bomo prestrukturirali našo proizvodnjo. Nekaj pa nam je tudi že danes znano: Na trgu bo uspel le tisti, ki se bo sposoben prilagajati potrebam kupcev.

Klasični izvoz stolov bo morala zamenjati višja kvaliteta — celovita ponudba programov, ki bodo omogočali prehod iz nižjih v višje cenovne razmere. Za to pa ni dovolj le želja, hotenje, pač pa trdo delo. Povsod, še posebej na področjih iskanja oblik, izboljševanja kadrovske strukture, razreševanja proizvodnih problemov, trženja in dodatnega izobraževanja zaposlenih.

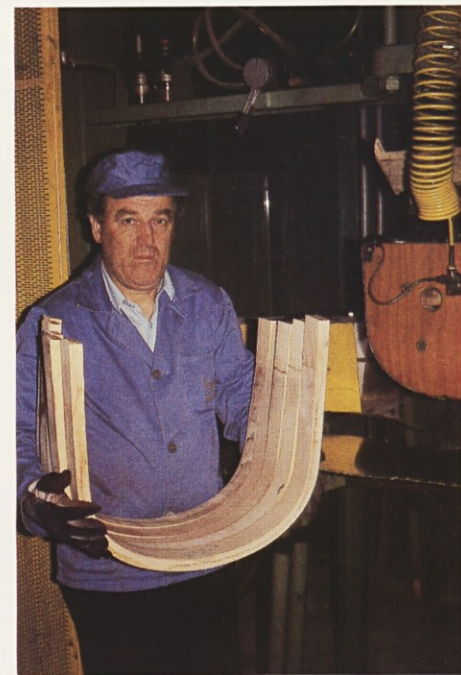
Napredek na tem poslovanju mora dati rezultate, ki nam bodo omogočili boljši jutri.

V prihodnost torej le lahko gledamo z optimizmom. Da bo boljše od sedanjosti, pa je odvisno predvsem od nas samih.

Poslovni odbor

PAZNOVANJE V DELOVNI ORGANIZACIJI JE POSEBNO LEP PRAZNIK ZA TISTE, KI SO TU ZARES VELIKO NAREDILI.

DELAVEC, KI JE VČERAJ DOBRO DELAL IN JE TAKO ODLOČEN TUDI ZA JUTRI, NAJ BO VESEL IN SREČEN. RADI GA IMAJO SODELAVCI IN DRUŽBA.

Delo v krivilnici je precej pridobilo na kakovosti in zmogljivosti, ko smo pričeli kriviti les na novih strojih, kjer poteka sušenje s pomočjo visokofrekvenčnega generatorja.

Boljša organiziranost in boljše delo - dobra pot za boljše poslovanje

Pred kolektivnim dopustom je našo delovno organizacijo obiskal predsednik skupščine SRS Vinko Hafner. Spremljala sta ga podpredsednik republiške gospodarske zbornice, Kropivnik Rudi in podpredsednik republiške konference ZSDL, Jože Knez. Delovni sestanek je bil zato organiziran v Stolu, ker je Stol delovna organizacija z dobrim poslovanjem. Srečanje je bilo uresničeno na pobudo predsednika skupščine občine Kamnik, Antona Ipavica.

Z občine Kamnik so bili na sestanku predsednik skupščine tov. Ipavic, predsednik izvršnega sveta, tov. Franc Jeras, predsednik SZDL, tov. Tone Fišer, predsednik sindikalnega sveta Franc Sikošek in Jelka Tušar, sekretar OK ZK.

Stol so zastopali direktor Boris Zakrajšek, direktor splošnega sektorja Janko Gedrih, vodja službe za razvoj, tehnologijo in investicije, tov. Štefula, vodja oddelka za študij dela in programiranje, Matjaž Drčar, predsednik sindikata v Stolu, Maks Vukmir in predsednik centralnega delavskega sveta, Slavko Bergant.

Pogovor je pričel tov. Vinko Hafner, ki je povedal, da je srečanje sklicano z namenom, da bi na nekatera zelo pomembna vprašanja dobili odgovore. Ugotovitve iz delovne organizacije so zelo koristne, posebno pa še take, kot je Stol, ki sedaj dobro dela in posluje. Predsednika republiške skupščine so zanimala predvsem naslednja vprašanja: Kako uresničujemo program gospodarske stabilizacije (sedanji položaj), kakšen je naš ekonomski položaj, kakšni so ekonomski odnosi in izkušnje s tujino, kako imamo urejeno delitev po delu in kakšna je naša samoupravna organiziranost in povezava z drugimi delovnimi organizacijami.

V odgovorih je s Stolove strani v največji meri sodeloval direktor Boris Zakrajšek. Natančno je obrazložil naše delo, stanje, prizadevanja in tudi probleme.

»Še lani smo bili velikokrat v težavah. V enem tozdu smo imeli močno izgubo. Delovna organiziranost ni bila dobra. Izvoz ni imel dobrih rezultatov.

Lansko jesen smo sprejeli program usmeritev, ki je bil dopolnilo k stabilizacijskemu programu. Pričeli smo odpravljati pasivnost in apatičnost in začeli uvajati boljše stimuliranje delavcev, vse v korist proizvodnega dela. Konec leta smo imeli že boljše delovne rezultate. V prvih letošnjih šestih mesecih se je produktivnost povečala za 14%, osebni dohodki pa so v vrhu lesne industrije. Za omenjeno je bilo potrebno dovolj organizacijskih prijemov in boljši načini dela.

Lani smo imeli 1,6 nove milijarde prodajne realizacije, za letošnji pa načrtujemo skoraj dve milijardi in pol. S prvim junijem smo povečali prodajne cene za 10%. V to smo bili primorani zaradi nenehne rasti materialnih stroškov. To je nujno, ker sicer v ceni izdelka pada delež našega dela. V tem času smo tudi nekoliko dvignili delovne norme.

V letošnjih prvih mesecih se je poslovna akumulativna sposobnost popravila, vendar se zopet nekoliko slabša. Pred leti ni imel Stol skoraj nobenega denarja za lastni razvoj, to stanje je tudi sedaj preizkušeno.

Okoli 40% celotnega prihodka smo ustvarili z izvozom. Letošnji izvoz je za 78% večji od lanskega. 50% naše proizvodnje bi ra-

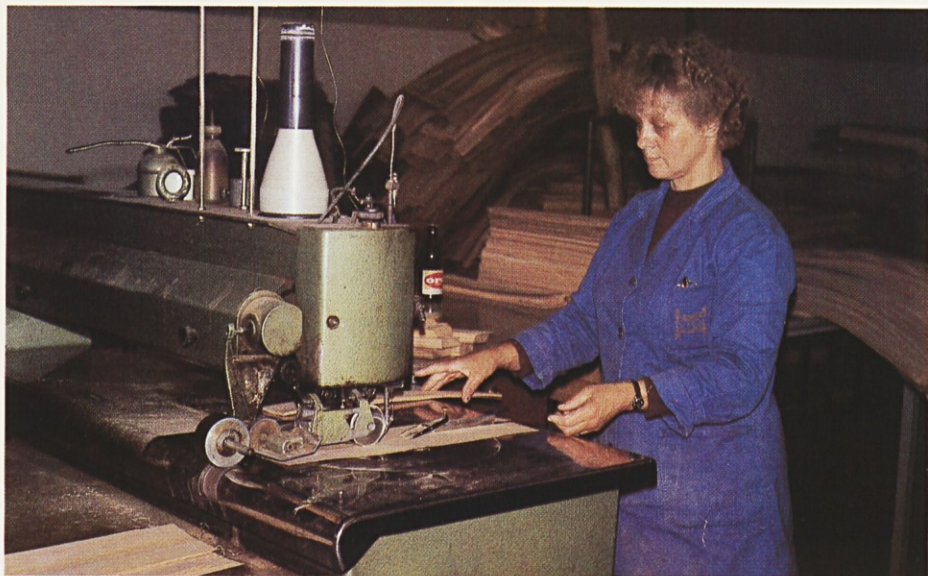
di izvažali, 50 pa prodali doma. V izvozu smo 20% nad planom.

Najbolj uspešen je izvoz v Ameriko. Izvažamo tudi v Anglijo in na Švedsko. Uveljavljamo se tudi z inženiriškimi posli v Sudanu, na Bližnjem vzhodu.

Pri delitvi po delu bomo poizkušali, poleg sedaj uveljavljenega, izpostaviti interes za kvaliteto. Ta naj bi bil vnešen pri posameznih

Ni pa še vse urejeno, da bi bil Stol ekonomsko zrel, napake nas še vedno lahko pripeljejo v izgubo, prav tako tudi nedoslednost v tečaju dinarja. Napraviti moramo še vrsto ukrepov.

Letos smo sprejeli veliko izvoznih poslov, tudi za leto 1985, predvsem za ameriške kupce. Italijani so v primerjavi z nami boljši oblikovalci in trgovci, neprimerno bolje zna-

Prilaga furnirskih ploskev v tozdu 2 je ena od začetnih operacij v proizvodnji ploskovnega pohištva. Vzporedno tej pa teče priprava osnove, ponavadi je to iverka — oba elementa se združita pri furniranju.

delovnih operacijah. Za sedaj se v samem nagrajevanju direktno še ne pojavlja.

Naši tozdi so zelo različne velikosti, od 60 — 600 delavcev. Oblika razporeditve ni problematična, temveč ljudje, ki to vodijo; urediti je treba vsebino odnosov.

Znotraj tozdov imajo v primeru potrebe urejeno solidarnostno prerazporeditev.

Za hlodovino so veliki problemi. Tako na Hrvaškem kot v Bosni. Republiške meje se zapirajo. Če hočemo imeti njihov les, ga moramo dražje plačati, kot njihovi domači porabniki. Tako podpiramo »neko akumulacijo«.

Tudi domači proizvajalci repromaterialov dobro vedo, da se da te bolje prodajati v tujino, pa še stimulacije imajo za ta izvoz. Domač finalist pa naj dela, kot ve in zna.

Domač trg je v odnosu do tujega premalo dosleden. Premalo spoštujemo dogovore, kvaliteto in drugo.

V Stolu bomo še več sil namenili razvoju, v izdelke bomo vložili več znanja, delali bomo večje serije.

Tov. Hafnerja je posebej zanimalo, kako moremo imeti ob velikih težavah izpred let vendar optimističen pogled v prihodnost. Želel je izvedeti, zakaj je po naših izdelkih tolikšno povpraševanje, tako v izvozu, kot na domačem trgu.

Postavil je še nekaj drugih vprašanj.

Zopet mu je v največji meri odgovoril tov. Zakrajšek: »Delamo za domači trg in za izvoz. Na obeh trgih gre naše blago dobro v denar. Ko naše izdelke prodajamo na enem trgu, jih ponavadi že na drugem zmanjka.

jo tudi izkoristiti proizvodne materiale.«

Govor je bil tudi o delitvi dela v sozdu. Programe bi si morali deliti, ne pa povečevati sosedove kapacitete. Skupna politika je za sedaj bolj namenjena lastnim težnjam, kot skupnim interesom.

»Nekdo bi moral povedati, kaj je prav, pri nas in v drugih republikah.«

Tov. Štefula je razložil nove Stolove investicije. Povedal je, da smo letos veliko sredstev namenili izboljšanju in pocenitvi energetskega stanja. Gradimo nov, velik silos za lesne odpadke. Ne bo nam treba več toliko kupovati drag mazut, velik del kurjave bo oskrbljen z lastnimi lesnimi odpadki.

V načrtu imamo izdelavo stolov z masivnimi sedeži, ki gredo na zunanjem trgu dobro v denar. Zaradi tega smo tudi obnovili stare lesne sušilnice in napravili nove. Tudi ostalo tehnološko opremljenost bomo v tem smislu dopolnjevali.

V pogovoru so sodelovali tudi ostali naši delavci in drugi soudeleženci sestanka. Delovno srečanje je bilo zelo zanimivo, odprlo je vrsto vprašanj in dalo veliko odgovorov. Vse v namenu, da bi Stol tudi v prihodnosti dobro posloval in bi bil njegov delavec zadovoljen.

Po pogovoru so si udeleženci ogledali nove Stolove investicijske gradnje v tozdu 1 in proizvodnjo v nekaterih obratih tega tozda.

Predsednik skupščine Slovenije Vinko Hafner je obljubil, da bo v Stol še prišel.

Ciril Sivec

Mladost stara 80 let

Starost tovarne merimo v drugačnih letih. Namesto zgubane obraza in utrujenih rok naletimo na robu kamniškega polja na mladenco: tovarna pohištva STOL se je v osemdesetih letih ničlikokrat pomladila. Skromne in staroveške zgradbe, zrasle ob prelomu stoletja, so dobivale nove sosedse. Preprosti postopki so odstopali svoje mesto sodobnim prijemom, zmogljivejši stroji so izpodirali preživele naprave. Čas je prinesel globoke spremembe.

Na mestu, kjer stoji danes velika in moderna tovarna, je bila svojčas kmečka domačija »Škofica« z mlinom in kasneje z žago. Pred 80. leti je bil torej opravljen prvi poizkus industrializacije Duplice. Luka Habat in njegov družabnik Franc Saks sta poslovala pod firmo »Kamniška tovarna lepence in elektrarna Habat-Saks Duplica pri Kamniku«. Družabnika pa nista imela dovolj sredstev in tovarna je šla v konkurz. Na javni dražbi je bila leta 1907 prodana Ivanu Bahovcu. Ta je zgradil najprej žago, nato pa še parketarno in je vodno moč Bistrice uporabil za pogon. Tovarna je izdelovala predvsem parkete, izdelovala pa je tudi stole, katere je tudi izvažala v Kairo, Aleksandrijo, Singapur, Buenos Aires itd. ter se vedno bolj in bolj uveljavljala na inozemskih tržiščih.

Med prvo svetovno vojno je podjetje počivalo, po končani vojni pa je Bahovec 8. novembra 1918. leta prodal tovarno ing. Vladimiru Remcu. 2. avgusta 1921. leta je novi lastnik spremenil firmo podjetja, ki se je od tega dneva preimenovala v »Remec & Co — tovarna upognjenega pohištva in lesnih izdelkov«. Glavno skrb je ing. Remec posvečal povečanju in posodabljanju tovarne. V začetku je izdeloval enake artikole kot njegov prednik, toda že leta 1926 je pričel izdelovati tudi furnir. Podjetje je razen izdelovanja stolov, parketa in furnirja pričelo tudi z izdelavo pisarniške opreme. Izdelki tovarne Remec & Co so se pričeli vedno bolj uveljavljati na tržiščih.

Za domači trg je podjetje predvsem izdelovalo opremo za kino dvorane, kavarne, šole, inštitute itd., na inozemskem tržišču pa so se vedno bolj in bolj uveljavljali stoli. Firma je imela trgovske stike z Avstrijo, Italijo, Albanijo, Anglijo, Malto, Ciprom, Alžirrom, Egiptom, Sudanom, Arabijo, Irakom, Indijo, Marokom, Severno Ameriko in drugimi, ter je že leta 1925 prejela zlato medaljo na razstavi sodobnega pohištva v Parizu.

V času krize leta 1935 je podjetje zabredlo v finančne težave. Ing. Remec se je iz finančnih težav skušal rešiti s tem, da je hotel znižati delavske plače za 50 odstotkov, na kar pa so delavci odgovorili s stavko. 1. maja 1934, ki je trajala vse do 29. maja. Poizkus ing. Remca, da bi stavko zlomil s tujimi delavci, ki jih je pripeljal s Štajerske, se ni posrečil, ker so domači delavci zahtevali njihovo odstranitev. Enotnost delavcev in njihova odločnost v tej stavki je prisilila ing. Remca, da je delavce iz Štajerske prepeljal nazaj domov.

Politično delo, opravljeno med delavci na Duplici ter prekanjenost članov kolektiva, ki se je organizirano uprlo kapitalističnemu izkoriščanju v stari Jugoslaviji, sta pripomogla, da so se dupliški delavci uprli tudi okupatorju, in da so kot pripadniki partizanskih enot med drugo svetovno vojno aktivno sodelovali pri rušenju fašističnega terorja.

Dne 27. julija 1941 so prvi borci — delavci iz tovarne — odšli v partizane in pred svojim odhodom požgali most čez Bistrico...

V furnirskem obratu (PE 6) v tozdu 1 je pred časom pričela obratovati sodobna stiskalnica z vertikalnimi in horizontalnimi pritiski. Namenjena je izdelavi lameliranih elementov, ki so osnova za celotni L program, za počivalnik Bendi in drugo. Tudi tu poteka sušenje s pomočjo visokofrekvenčnega generatorja.

Ob osemdesetletnici

Vsaka obletnica je priložnost, da obudimo spomin na prehojeno pot, zlasti pa, da se spomnimo tistih delavcev, ki so dali pomemben prispevek k razvoju tovarne. Nadalje je to tudi priložnost, da preverimo, kako uresničujemo zastavljene cilje.

Ko me je tov. Vinko Hafner, predsednik Skupščine SR Slovenije, ko sva se pogovarjala ob njegovem obisku v naši občini, vprašal, katero OZD predlagam, da bi jo obiskal, moja odločitev ni bila težka. Takoj sem mu predlagal, da je to delovna organizacija Stol. Vedel sem, da letos Stol praznuje osemdesetletnico. Vendar pa je bil glavni razlog za mojo odločitev zlasti v dejstvu, da delavci v tej delovni organizaciji v zadnjem času vlagajo izjemne napore za povečanje proizvodnje, skratka za doseganje boljših rezultatov. Ker sta prišla s tov. Vinkom Hafnerjem tudi tov. Rudi Knez, podpredsednik RK SZDL in dr. Koprivnikar, podpredsednik GZ Slovenije, sem prepričan, da je tako srečanje s predstavniki delovnih organizacij in obisk tovarne lahko majhna moralna vzpodbuda delavcem Stola za doseganje še boljših rezultatov.

Delovna organizacija Stol predstavlja pomemben člen v razvoju naše družbenopolitične skupnosti. Prvič je glede na število zaposlenih največja delovna organizacija v občini, drugič je pomemben izvoznik, skratka, je ena od nosilk razvoja v občini. Zato nam ni vseeno, kako delavci gospodarijo z družbenimi sredstvi v tej delovni organizaciji, oz. kako uresničujejo zastavljene cilje. Težave oz. slabi rezultati imajo namreč pomemben vpliv na nedoseganje opredeljenih ciljev v občinski resoluciji.

Glede na povedano kot predsednik skupščine občine z veliko pozornostjo spremljam rezultate gospodarjenja v tej delovni organizaciji. Le-ti so v prvem polletju 1984 zelo vzpodbudni, še zlasti, če upoštevamo razne

težave, kot so problemi z nabavo repromateriala, »sive cene«, visoka iztrošenost strojne opreme, nelikvidnost itd. Doseči za 11 % večji fizični obseg proizvodnje, povečati izvoz za 78 % v primerjavi z enakim obdobjem lani, prodati doma za 23,4 % več kot ste si zastavili v planu, zagotavljati poprečne OD v višini 24.706.-din, kar predstavlja 78 % več kot lani, prav gotovo niso mačje solze. To še zlasti

Predsednika skupščine občine Kamnik Antona Ipavca smo za sestavek zaprosili ob obisku Vinka Hafnerja v Stolu, natančneje pa smo se dogovorili na njegovem delovnem mestu na Občini.

Za naše delavce in Stolo praznovanje je sestavek rad napisal.

velja zato, ker mi je znano, da je pred kratkim eden izmed tozgov posloval z nekrito izgubo, da so bili precej načeti tudi medsebojni odnosi v DO, da ni bilo pravega zaupanja v ožje vodstvo DO, skratka, da je dober delavec glede na težave izgubljal zaupanje v boljši jutri v tej delovni organizaciji.

Rezultati gospodarjenja kažejo, da je ta kolektiv pod novim vodstvom na dobri poti, da se je sposoben spopasti s še tako velikimi težavami, da je sposoben prebroditi krize, ki jih je bilo v zgodovini Stola že več. Zlasti pa je pomembno dejstvo, da dosega delavci norme v višini okoli 120 %, kar kaže na to, da večina delavcev »živi« s svojo tovarno. To pa je tudi pogoj, da se poiščejo oz. izkoristijo še notranje rezerve, ki obstoje v vsaki temeljni sredini. Praksa namreč kaže, da je samorazbremenjevanje najučinkovitejše. Prav nič nam ne koristijo sistemski ukrepi, če ne stoji za njimi delavec s svojo aktivnostjo in željo po boljšem gospodarjenju.

Nadalje je pomembno dejstvo, da se sedanje vodstvo zaveda, da ni moč »spati« na lovorikah oz. sedanjih ugodnih rezultatih gospodarjenja, pač pa da je potrebno razvijati nove programe, ki bodo dohodkovno zanimivejši, da je treba graditi razvoj tovarne na modernizaciji strojne opreme, da je potrebno sproti odpravljati vse slabosti, ki so v tej DO še prisotne, da je potrebno vse aktivnosti podrediti še večji proizvodnji, doseganju še večje kvalitete Stolovih izdelkov, ker se je le tako moč spustiti v enakovredno borbo z drugimi na zahtevnih zahodnih trgih.

Na koncu izkoriščam ta kratek prispevek tudi zato, da vsem delavcem ob 80-letnici Stola čestitam za dosežene pomembne rezultate in jim zaželim tudi obilo uspehov v prihodnje.

Anton Ipavic,
predsednik Skupščine občine Kamnik

Proizvodni prostori so s tal drugačni, drugačni pa zopet od zgoraj. S strehe upravne zgradbe se takole vidi montaža in površinska v mizarni, v ozadju pa so neserijska, kovinsko vzdrževanje in oddelek kovinskih ogradij.

S strehe upravne stavbe se zelo dobro vidi v matično tovarno in tudi na dupliško stanovanjsko stran.

Lep je tudi pogled na blok ob dupliški samopostrežnici.

V noči od 3. — 4. septembra 1941 so partizani zažgali tovarno. Pogoreli so tile obrati: žaga, stolarna, mizarna, krivilnica in deloma furnirna, tako da sta ostali nepoškodovani le upravno poslopje in kovinska delavnica.

Leta 1941 so partizani razbili pisarniške prostore in pisarniško opremo, leta 1944 pa vse stroje v tovarni.

Osvoboditev je prinesla velike spremembe. Tovarna je prišla pod državno upravo. Trda povojna leta niso prizanašala delavcem. Iz leta v leto je prihajalo več novih moči. Osvobodenci delavci so z nadčloveškimi naporimi premagovali težave. Niti pomanjkanje surovin, niti slaba opremljenost nista zavrli napredka. Proizvodnja je spet stekla. Prvi delavski svet, ki so ga izvolili 21. avgusta 1950 je jasen dokaz, da se je v težavah in naporih prekalila delavska zavest in pripeljala do zrelosti. Sami odločamo o svoji usodi in nihče nam je ne bo samovoljno krojil. Leta 1961 je tovarna dobila sedanje ime: Industrija pohištva STOL Kamnik, ker je stol postal temeljni izdelek. Poleg tega je STOL tudi član UNILESA, sestavljene organizacije združenega dela, s sedežem v Ljubljani.

Po osvoboditvi je podjetje začelo proizvodnjo v obratih, ki so bili že med vojno delno rekonstruirani in sicer najprej z izdelavo pisarniškega pohištva. Nato je bil asortiment nekoliko spremenjen. Značilen je bil prehod na proizvodnjo sobnega pohištva, pa spet povratek k pisarniški opremi. V tem času zasledimo tudi proizvodnjo galanterijskih predmetov iz lesa (obešalniki, deščice za kruh itd.). Sicer pa je podjetje obdržalo svoj trden asortiment standardnih artiklov.

V proizvodnem programu v razdobju prvih desetih let po vojni zasledimo naslednje vrste izdelkov:

- stoli iz upognjenega lesa
- vrtni stoli in mize
- priklonni stoli za kino dvorane in gledališča
- razni mizarski stoli
- restavracijske, kavarniške in druge mize
- šolska oprema
- individualne opreme
- sobna oprema
- galanterijski predmeti iz lesa
- izdelki iz lepjenega lesa (sedeži in drugo)

— žagan in decimiran les.

Investicije, ki so imele namen povečati obseg proizvodnje z izgradnjo objektov in nabavo opreme pa so naslednje:

- v letu 1946 je bil dograjen objekt stolarne
- v letu 1949 je bil zgrajen objekt nove mizarne
- v letu 1955 je bila z dograditvijo povečana krivilnica.

Nova oprema je predstavljala predvsem univerzalne stroje za obdelavo lesa (rezkarje, brusilne stroje, stiskalnice).

Za drugo povojno obdobje je značilno, da je podjetje s povečanim izvozom razširilo tržišče in se vključilo v mednarodno menjavo. To je zahtevalo od podjetja večjo elastičnost glede asortimenta, konkurenčne cene in s tem večjo produktivnost. Težišče proizvodnje v tem obdobju je bilo na stoli in foteljih raznih oblik. Poleg enostavnih oblik smo težili k proizvodnji težjih in zahtevnejših modelov.

V letu 1961 je naš kolektiv sprejel investicijski program za rekonstrukcijo tovarne. Namen tega programa je bil: odprava ozkih grl v proizvodnji in preko tega povečanje proizvodnje izdelkov iz masivnega lesa, v glavnem sedežnega pohištva; posodobitev strojne opreme in tehnoloških postopkov z namenom povečanja produktivnosti in zmanjšanja stroškov.

1. Zgraditev novega objekta »grobi razrez«, posodobitev skladišča žaganega lesa z uvedbo sodobnih transportnih sredstev.

2. Rekonstrukcija objekta »furnirsko-pa-nelska delavnica«.

3. Rekonstrukcija obrata »mizarna« ter prilagoditev novim zahtevam povečane proizvodnje.

4. Zgraditev novega centralnega skladišča gotovih izdelkov za povečane potrebe.

5. Postavitev obrata žage na ustreznejšo lokacijo (od tega smo pozneje odstopili).

6. Ureditev oskrbe rekonstruirane tovarne s paro ter električno energijo.

Rekonstrukcijo po tem programu smo začeli izvajati v letu 1962 in je bila končana v letu 1969. Opravljene so bile vse investicije, kot je navedeno v programu, razen prestavitve obrata žage. Vzroki za to, da se je investicija zavlekla na 8 let so predvsem pomanjkanje lastnih finančnih sredstev ob izredno slabih pogojih kreditiranja, v spremembah zahtev trga glede proizvodnje, izdelkov kovina-les, oblažjenega pohištva itd., pa tudi v razvoju tehnologije, kar je bilo nujno postopno vključevati, da investicija ne bi bila tehnološko zastarana.

Proizvodni program, zasnovan v letu 1969, pomeni prelomnico v tem, da so dotlej opravljene rekonstrukcije v glavnem zasledovale posodobitev proizvodnje iz masivnega lesa, le manjši del sredstev je bil namenjen povečanju proizvodnje drugih proizvodnih programov (kovina-les, pisarniško pohištvo), nov proizvodni program pa po specifičnosti proizvodnega procesa že zajema:

1. sedežno in mizno pohištvo v kombinaciji kovina-les

2. pisarniško pohištvo

3. leseno sedežno in mizno pohištvo

V letu 1970 smo dokončali pomembne in velike investicije v osnovna sredstva; to so obrat za kovinsko pohištvo in tapetniška delavnica, pa tudi skladišče za repromaterial. S tem smo rešili pri proizvodnji ozko grlo zaradi neprimerne stare kovinske delavnice in tudi premajhne tapetniške delavnice; z novim skladiščem smo rešili nemogoče razmere skladiščenja tega materiala.

Doslej nam je kljub močni konkurenci uspelo obdržati vodilno vlogo v proizvodnji pisarniškega in sedežnega pohištva.

Vložili smo vse napore in poiskali vse možnosti, da bomo še naprej stopali v korak s sodobnimi tehničnimi dosežki in tudi v nadaljnjem razvoju obdržali svoje mesto.

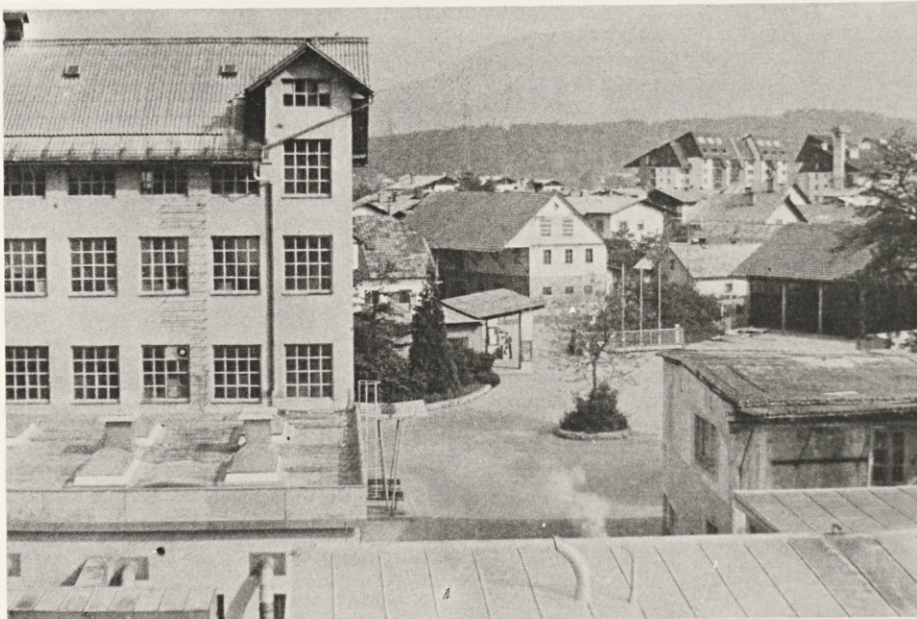
Leto 1971 je pomemben mejnik v zgodovini našega podjetja: odprli smo nov obrat pisarniškega pohištva, ki ima pri nas že zgodovinsko tradicijo. Po intenzivnem razmišljanju o tej poslovni odločitvi v letu 1969, ki so jo organi samoupravljanja in ves kolektiv enotno potrdili, smo začeli z gradnjo 22. 6. 1970, poskusna proizvodnja pa je stekla 10. 8. 1971.

V letu 1972 je delavski svet sklenil investirati v skladišče v Stari Pazovi pri Beogradu ter v trgovini na Duplici in Zagrebu. Tako smo in bomo mogli plasirati svoje izdelke v pomembnejše industrijske centre, ki so za naše izdelke posebno primerni.

Da bi dopolnili možne kapacitete novega obrata pisarniškega pohištva, smo se v letu 1972 odločili za razširitev proizvodnega programa z uvajanjem ploskovnega pohištva za široko potrošnjo (UNI program).

Tako se je naše podjetje z letom 1972 moralo spoprijeti s številnimi problemi; predvsem okrog boljšega načina plasiranja naše proizvodnje, tako da so tudi vse investicije služile temu namenu. V letu 1973 pa sta upravičenost in končni efekt ukrepov iz leta 1972 morala priti do svojega izraza.

V letu 1973 se je nadaljevala poslovna politika, začrtana že v preteklem letu; predvsem

Z vrha tovarnega dvigala ob novem silosu se daleč vidi. Od tam smo napravili nekaj posnetkov.

Tak je pogled proti gornjemu delu stolarnice in glavni vratarnici.

Stolova upravna stavba je na zunan zares lepa, znotraj pa poleg tega še pregledna in funkcionalna. Čeprav je bila njena gradnja poleg drugih gradenj kolektivu še velik dodaten strošek, mu pride danes zelo prav. Skupne službe danes v starih prostorih svojega dela ne bi mogle opravljati.

KAMNIK

Kamnik s svojimi gradovi obkrožajo gozdovi . . .

Travniki, polja in ravnine, pogled seže do planine.

Nevarne njene so strmine, kaolin skrivajo globine.

V prelepi Kamniški Bistrici naši izvir ob zeleni je jasi. Izvira bistra voda, Bistrica reka, ki še užitna je za človeka.

V tem planinskem kraju še posebno veselo je v maju.

Tudi pozimi ali poleti, vedno v to smer lepi so izleti.

Ob reki Bistrici tovarniški obrati so posejani, njihovi izdelki tudi v svetu so poznani.

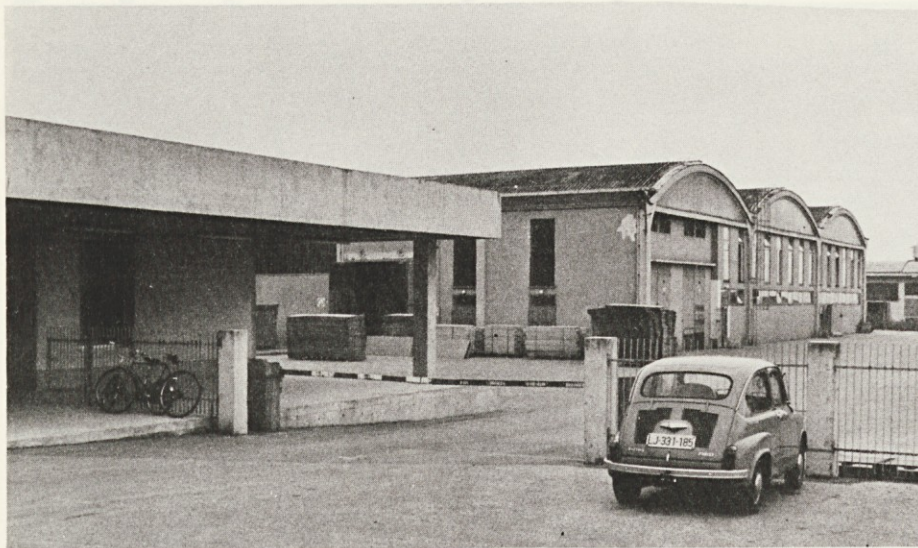
V naselju stolpnice, hiše, okrog vrtovi, to delavski so domovi.

Ozke ulice, strnjeni lokali, na hribu ob kapelici grad je Mali.

S tega mesta prelep razgled na starodavno je mesto, ki pred leti dobilo obvozno je cesto.

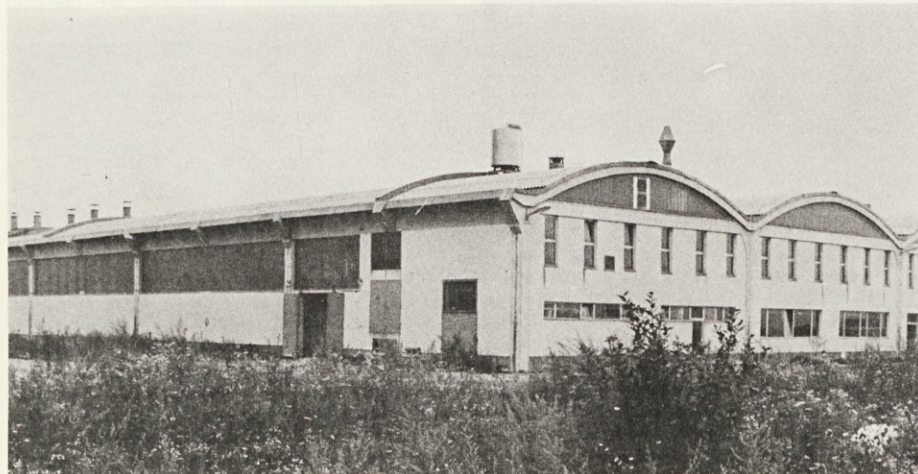
Novo avtobusno postajališče, pod postajo — na srečo — sameva zaklonišče.

Franc Ravnikar

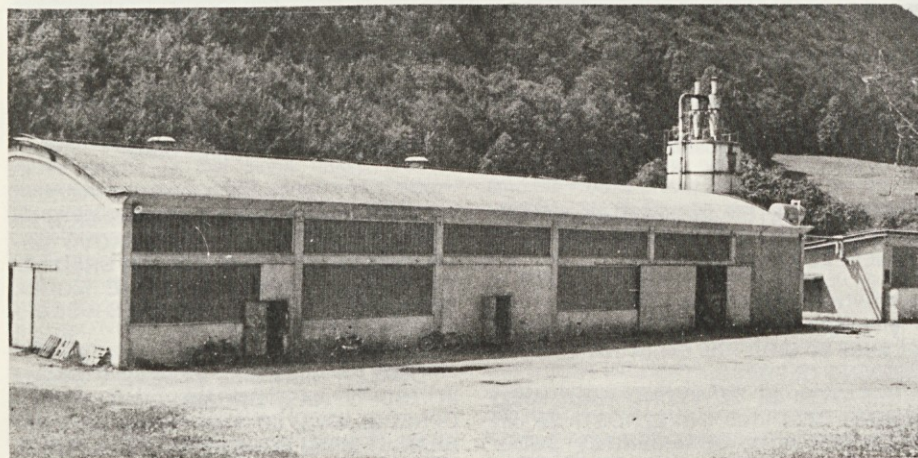

Delavci tovarne ploskovnega pohištva bodo takoj vedeli, da je na sliki njihov obrat, tozđ 2, pred njim pa vratarnica, ki je obenem tudi vhod za tapetniško delavnico. Oba proizvodna oddelka sta zgrajena na ravnem polju in na zunaj bi človek mislil, da je znotraj preveč prostora.

Tisti, ki tam delajo, bodo povedali, da je zadeva velikokrat ravno nasprotna.

Še pred kratkim smo hodili gledat, kdaj bo zgrajena nova tapetniška delavnica. Bila je nova gradnja ob tozđu 2. Danes je ta delavnica že nekaj let v obratovanju. Kako prav je, da jo je Stolov kolektiv zgradil, saj so bili delovni pogoji na starem mestu prostorsko okrnjeni; ti stari prostori pa so prišli zelo prav našim vzdrževalcem.

Obrat kovinskih ogradij in bližnja tapetniška delavnica (ki je ni na tej sliki) v Motniku sta Stolova najbolj oddaljena oddelka. Njunj delavci so zadovoljni, da imajo delo doma.

gre tu za graditev in razvoj lastne trgovske mreže in povečanja skladiščnih prostorov, ki so že povzročili težave in motnje v proizvodnji.

V letu 1973 smo dokončali proizvodno delavnico s kotlovnico v PE O — Motnik do prve faze, tako da je proizvodnja stekla v novembru, v glavnem smo dokončali tudi skladišče gotovih izdelkov v Stari Pazovi, skladišče polizdelkov v PE 9 zaradi bolj elastične montaže, skladiščno lopo za decimiran les oz. re-promaterial, pristopili smo k izgradnji ustreznih skladiščnih prostorov v Zagrebu ter Interiera v Beogradu.

V letu 1973 smo odprli tudi dve pomembni prodajni mesti — Interier v Zagrebu in na Duplici, ki sta pomembni rešitvi za boljše in cenejše plasiranje naših gotovih izdelkov.

Z večjimi investicijami smo nadaljevali v letu 1976. Trgovska mreža je pridobila nov Interier v Skopju in Beogradu ter skladišče v Zagrebu.

V tozđu 2 je bilo končano skladišče končnih izdelkov in asfaltiranje okolice tozđa.

Naslednje leto (1977) smo namenu oddali skladišče tvoriv v tozđu 4 (Sloga Moste), ter parkirišče pred upravno zgradbo.

Vse težji pogoji dela v strojni stolarni (tozđa 1) so narekovali potrebo po rekonstrukciji tega obrata. Rekonstrukcija strojne stolarne je bila končana 1978. leta. Tega leta (to je 1978) je dan v uporabo tudi I. del upravne zgradbe.

V letu 1979 je tozđu 4 dobil novo kotlovnico s silosom. V letu 1980 je dokončan in dan v uporabo II. del upravne zgradbe in so tako delavci skupnih služb in Prodaje dobili dobre pogoje za delo, sama stavba pa tudi veliki razstavljalni prostor, kar je v poslovnih kontaktih zelo pomembno.

V tozđu 4 smo končali proizvodno montažno delavnico in priključni vod s trafo postajo.

V tem letu pa smo bogatejši še za trgovino — Interier v Sarajevu. Zgradili pa smo tudi novo večje skladišče goriv, ki je dobilo tudi primernejšo lokacijo.

V tozđu 2 je v 1981. letu končana kompresorska postaja in vratarnica. V tozđu 1 je narejena skladiščna lopa. Pričeli smo tudi z izdelavo obrambnega zidu ob reki Kamniški Bistrici.

V tem letu beležimo tudi veliko pridobitev na področju družbenega standarda. Končan je obrat družbene prehrane z restavracijo.

Dosedanje nemogoče pogoje prehranjevanja je zamenjala sodobna restavracija, ki nudi možnost, da delavci izbirajo med 5 obroki hrane.

Ob Korenovi poti, kjer imamo že svoje obrate, je tega leta zrasla nova industrijska hala, v kateri se opravlja kovinsko tapetniška dejavnost, imenovana PE 5. S tem, ko je ta proizvodna dejavnost dobila nove prostore, so leta 1983 delavci, zaposleni v tozđu tehnične storitve, prišli do novih večjih prostorov in s tem do boljših pogojev dela.

Leta 1984 je za nas obletnica in slavnost, ki dobiva še večji pomen ob velikih investicijah, ki jih v tem letu končujemo.

V grobem razrezu je postavljen nov tehnološki postopek z avtomatskim transportom odpadkov, ki omogoča, da v Stolu uporabljamo najcenejšo obliko proizvodne energije.

Velika pridobitev za Stol in tudi širši prostor je izgradnja novih sušilnic za žagan les z elektronskim vodenjem procesa sušenja. Končana je tudi adaptacija sušilnic za decimiran les. Prav tako se končuje postavitve silosa za lesne odpadke z 2000 m³ prostornine.

Končana je montaža filtrov v ekshavstorskih napravah v še preostalih obratih (grobi rez, struženje, tozđu 4), ki pomenijo tudi energetski prihranek.

V tozdu Sedežno pohoštvo je postavljena linija za izdelavo masivnih sedežev ter montažo rezkarja z elektronskim krmiljenjem, ki bo služil predvsem za izdelavo rex stolov. Seveda pa je vloženo še veliko sredstev v opremljanje tovarne z domačimi in uvoženimi stroji.

USPEŠNOST V PROIZVODNJI SE ZRCALI V UREJENI SAMOUPRAVNI ORGANIZIRANOSTI

Brez hvale lahko rečemo, da je v Stolu samoupravna organiziranost vzorna. V roku so bili sprejeti vsi samoupravni akti tozdov in delovne organizacije. Temeljni akt za vsak tozd je samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev in statut tozda. Tedokumente smo sprejeli v decembru leta 1977. Dopolnjen samoupravni sporazum o združitvi v delovno organizacijo STOL smo potrdili 24. in 25. 4. 1978. Z omenjenimi akti so povezani Statut delovne organizacije, samoupravni sporazum o razporeditvi sredstev, pravic in obveznosti, samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka tozda in za delitev sredstev za osebne dohodke ter skupno porabo delavcev. Ne nazadnje pa samoupravni sporazum o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke ter skupno porabo po posameznih tozdi in Delovni skupnosti. Podatki zvenijo suhoparno, če nimamo pred očmi pomembnosti sprejetih dogovorov in dejstva, da smo jih potrdili vsi.

KAKO DELUJEMO

Proizvodnja je organizirana po enotah: TOZD sedežno pohoštvo, TOZD ploskovno pohoštvo, TOZD kovinsko in oblazinjeno pohoštvo, TOZD ploskovno in kosovno pohoštvo SLOGA. Poleg teh temeljnih organizacij imamo še službe, ki pomagajo, da cel organizem nemoteno deluje: TOZD tehnične storitve, TOZD prodaja, TOZD delavska restavracija in seveda še Delovna skupnost za opravljanje del skupnega pomena.

Oko opazovalca lahko ocenjuje zunanji videz, velike zaloge lesa, vestne delavce, lepoto in funkcionalnost končnih izdelkov, vendar se za vsemi temi stvarmi skriva še kopica prepotrebnih dogovorov: mnoge odločitve, ki smo jih sprejeli delavci neposredno ali s pomočjo svojih predstavnikov.

VSAKDO IMA SVOJO POMEMBNO NALOGO

Ko se množica delavcev vsuje v tovarno, smo si na pogled vsi podobni. Vendar vsakdo med nami opravlja le del skupnega dela, sleherni je nepogrešljiv. Stroji zaživijo v svojem gibanju, pretok proizvodnje steče po ustaljenih tirnicah. Toda stroji niso edina vez, ki nas drži v celoto. Naša organiziranost se kaže v organih upravljanja, kjer mnogi sodelujemo. Pri nas samouprava ni votla beseda, njena polnost se kaže v delavskih svetih, ki jih ima vsak tozd, poleg teh pa še izvršilne odbore, odbore za kadre in končno samoupravno delavsko kontrolo. Minili so časi, ko delavci nismo mogli neposredno nadzorovati toka dogajanj v tovarni. Zavedamo se, da je temelj uspeha človek, ki ve za koga dela, kam gredo uspehi njegovega dela in ki soodloča pri nadaljnji poti podjetja. Še posebej velja omeniti dejavnost sindikata, ki je organiziran v osnovnih organizacijah po tozdi, v konferenci pa na nivoju delovne organizacije. Sindikat se je vključeval v vse razprave, ki so kakorkoli

Fotografija je iz leta 1953 in prikazuje zasedanje delavskega sveta v gornjem prostoru stolarne. Vidi se zagnanost takratnih delavcev za pravilen razmislek in dobro odločitev.

Tudi ta slika je iz leta 1953. Nekateri upokojeanci se bodo našli na fotografiji, nekaterih pa žal ni več.

Delavcu tri desetletja hitro minejo, za seboj pa nujno odprejo tudi vrzel, ki je ne more nihče zapolniti.

Tudi na takšnih sestankih so se kovali načrti za izgradnjo današnjega Stola.

KAKO PRIJETEN JE OBČUTEK, KO DELAVCI ZASTAVLJENE NALOGE DOSEŽEJO IN PRESEŽEJO!

V DELOVNI ORGANIZACIJI RAZLIČNI DELAVCI IN SKUPINE LJUDI NA ZADEVE RAZLIČNO GLEDAJO.

NEKATERI BI ŠE VEDNO RADI IMELI MAJHNE DELOVNE OBVEZNOSTI IN JIH VEČJA DELOVNA OBREMENITEV SODELAVCEV NE ZANIMA, DRUGI SE ZAVEDAJO, DA JE NORMA, OB KATERI DELAVEC NORMALNO DELA IN JO TUDI DOSEŽE, PRAVILNA.

VČASIH JE V ŠIRŠI DELOVNI SKUPINI TEŽKO POKAZATI POSAMEZNIKOVO DELO, KER JE SESTAVNI DEL TE SREDINE, VENDAR SE DOBRO DELO NE IZGUBI. OSTANE KOT POŠTEN DOPRINOS K SKUPNIM PRIZADEVANJEM.

DOKLER NISO BILE ZADEVE V SVETU IN TUDI V NAŠI DRUŽBI TAKO TOČNO OPREDELJENE, JE BILA DELOVNA STORILNOST MANJ POMEMBNA. SEDAJ PA JE PRAV OD DELOVNE STORILNOSTI IN SEVEDA, OD TEHNOLOŠKE SPOSOBNOSTI ODVISNO, KOLIKO BOMO V PRIMERJAVI Z DRUGIMI USPELI PROIZVESTI.

Srečanje s profesorjem Nikom Kraljem

Le kdo od starejših Stolovcev ga ne pozna? Profesorja Nika Kralja. Osem let (1952—1960), kolikor je bil v Stolu, ni tako dolga doba, toda za seboj je pustil ogromno pionirsko delo na področju oblikovanja pohištva. Še zmeraj ga vežejo lepi spomini na našo tovarno, odkoder najbrž ne bi nikoli odšel, če ga ljubljanska univerza in razne znanstvene ustanove po svetu ne bi poklicale za svojega profesorja. Pot ga je zanesla na Švedsko in v ZDA, bil je ekspert OZN za industrijsko oblikovanje v Izraelu. Medtem je prejel Prešernovo nagrado (1962) in bil izvoljen za izrednega profesorja na ljubljanski arhitekturi (1967), redni profesor pa je od leta 1975. Od 1969.—1974. leta je bil poslanec ljudske skupščine SRS. Od leta 1966 je predstojnik Inštituta za industrijsko oblikovanje in od 1977.—1977. leta dekan Fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo v Ljubljani, letos pa je prejel Kidričevo nagrado za razvojno delo v industriji.

Prejel je okrog trideset prvih in zlatih mednarodnih nagrad in medalj ter približno toliko domačih priznanj. Skratka, težko bi našli človeka, ki bi bil tako dejavno in uspešno prisoten na področju oblikovanja pohištva doma in v tujini — in to že tri desetletja. V Stolu ga predvsem poznamo po njegovem zložljivem stolčku — rex, ki je v nekaj letih po rojstvu v naši tovarni osvojil svet. Nekje sem bral, da je ta stol po nekih statističnih podatkih drugi na svetovni lestvici prodanih kosov. Bil je pionir na področju oblikovanja pohištva v Jugoslaviji, v Stolu pa tudi začetnik šole, ki jo zdaj uspešno nadaljuje Branko Uršič s sodelavci.

S profesorjem Kraljem sva se dobila na Jamovi 2, kjer vodi Inštitut za industrijsko oblikovanje. Stekel je živahen pogovor o različnih stvareh, ki sva ga nadaljevala pod kostonji na vrtu bližnje gostilne, kamor me je profesor povabil na pivo. Nekaj, kar bi zanimalo Stolovce, pa sem pripravil za objavo v časopisu.

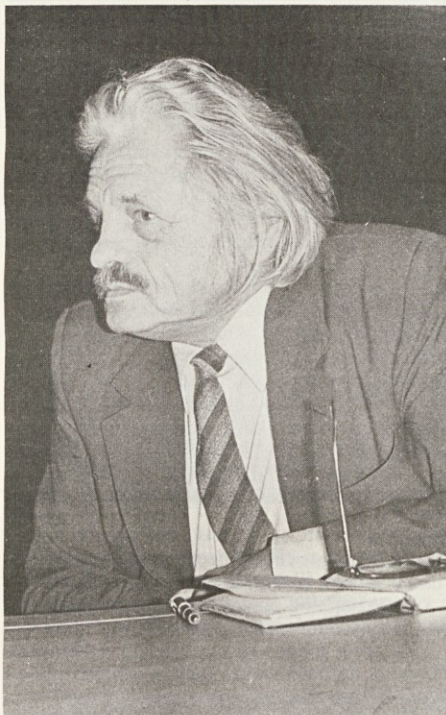
Stele: Ob 80-letnici pregledujemo razvojno pot naše tovarne, pa nas zanimajo začetki oblikovalnega dela, ki so bili povezani z vašim prihodom v tovarno?

Kralj: Dva meseca, preden sem zagovarjal svoje diplomsko delo z naslovom Razvoj sedežnega pohištva v svetu, je mentor moje diplomske naloge, prof. Edo Mihevc, svetoval tedanjemu direktorju Stola Isteniču, da me vzame v službo. Nasvet je bil sprejet. Pripravil sem program oblikovalskega biroja in v jeseni leta 1952 organiziral projektantsko delo. Kolikor vem, je to prva organizirana oblikovalsko-razvojna tovarniška služba v Jugoslaviji.

Stele: S kakšnimi težavami ste se srečevali pri tem pionirskem oblikovalskem delu?

Kralj: Največja težava nastajajoče oblikovalske službe je bila širina nalog. Zraven projektiranja najrazličnejših sprememb obstoječih prototipov stolov je bilo treba skrbeti za arhitekturne načrte preurejevanja tovarne, sodelovati pri programiranju razvoja tovarne, organizirati tehnološke raziskave, skrbeti za kataloge in prospekte, urejati razstave in še veliko drugega. Veliko oporo pri svojih oblikovalskih ambicijah sem našel pri tedanjem tehničnem vodji tovarne tovarnišu Benkoviču, vodji tehnične priprave tov. Kišu in, seveda, pri enem izmed prvih svojih sodelavcev tov. Romihu.

Stele: Ob premagovanju številnih težav vsakodnevne prakse pa ste že v tem prvem času zasnovali dva izdelka, ki jih še danes izdelujemo. Pri tem mislim na rex garnituro in različne izpeljanke stolov in foteljev iz lupine.

Profesor Niko Kralj je osem let (1952-60) vodil Stolor razvojno-oblikovalni biro.

Kralj: Sedanji izpeljanki nizkega in visokega rex fotelja sta imeli svoje nezložljive prednike. Osnova jim je bila ideja prostorskega krivljenja perforiranih vezanih plošč, za kar mi je bil izdan jugoslovanski patent pod številko 18249 iz leta 1953. Rex fotelj pa je v mojem imenu Stol zavaroval s patentom tudi v nekaterih državah Evrope in v Ameriki. Že pred prenehanjem patentnega varstva so začeli rex fotelj proizvajati v Nemčiji in Franciji, v Sovjetski zvezi pa takoj po prenehanju patentnega varstva. Po informacijah, ki sem jih dobil na zadnjem sejmu pohištva v Kölnu, v Sovjetski zvezi izdelujejo dnevno 12000 rex foteljev, na Japonskem pa jih bodo do leta 1986 izdelali 3 milijone.

Tudi fotelji in stoli z lupino na različnih ogrodjih se bližajo svoji 30-letnici od njihovega idejnega rojstva.

V času od leta 1952 do 1960 smo v Stolu razvijali in oblikovali nekaj več kakor 100 izdelkov z različnim uspehom. Večji del teh poskusov pa ni doživel velikoserijske izdelave. V industrijsko razvitem svetu proizvodno uspe vsaka deveta idejna rešitev. V tej primerjavi smo bili v Stolu precej uspešnejši.

Stele: V Stolu ste se prvi v Jugoslaviji preizkušali v lameliranem pohištvu. Kaj ste doživeli?

Kralj: V raziskavah lameliranja in vezanja lesa smo leta 1953 nekako ujeli svetovni razvoj. Samostojna razstava ob 50-letnici tovarne, ki smo jo postavili v Mali galeriji v Ljubljani, je bila v znamenju lameliranega lesa. Idejno smo bili tedaj vzporedni s Skandinavci in Japonci, ki so bili vodilni v svetu, po opremi pa neprimerno slabši, čeprav smo se prizadevno raziskovalno preizkušali tudi z visokofrekvenčnim lepljenjem.

Dobro bi bilo pregledati razvojne korake tovarne Stol, kolikor še niso izgubljeni poizkusni modeli in tehnološke rešitve izpred tridesetih let

spreminjale stara razmerja, bil pa je tudi pobudnik za vrsto aktivnosti. Za izjemne dosežke na področju spreminjanja družbeno-ekonomskih gibanj je republiški svet sindikatov podelil podjetju najvišje sindikalno priznanje.

Samoupravna organiziranost na vseh nivojih je pogoj, da postane delavec resnično dejaven in osveščen proizvajalec. V prid temu govori statistika: delovna organizacija ima 42 posebnih delegacij, 2 splošni delegaciji in še 20 drugih. Skupno je v podjetju 408 delegatov v 73 delegacijah. Če pogledamo podrobno, ugotovimo: v zboru združenega dela občinske skupščine je 40 delegatov, 330 v samoupravnih interesnih skupnostih, 38 pa v drugih samoupravnih telesih. To pomeni, da delavci niso vključeni le v delovanje znotraj tovarne, ampak se jasno zavedajo tudi nalog v okviru širše družbene skupnosti. Vsak četrti delavec je delegat. V tem se kaže tudi velik pomen, ki ga ima STOL za razvoj občine. Petina od vseh zaposlenih občanov dela v naši tovarni. Četrtno celotnega dohodka našega področja pa realiziramo prav Stolovi delavci. Razvoj podjetja se tako kaže tudi v napredku krajevnih skupnosti, v višjem družbenem standardu.

Pri vsem tem pa delujejo v naši tovarni še zelo močne družbenopolitične organizacije, Zveza komunistov, Zveza sindikatov, ZSMS in Zveza borcev.

Kri tovarne so delavci. Naši gozdovi so njihovi zavezniki. Skrivnost uspeha je skrita v enostavnem obrazcu: prizadevnost, odgovornost, znanje in skupno odločanje!

Franc Pestotnik

in jih spremljati za kroniko podjetja, ki se je uvrstilo med najboljše tovarne Evrope.

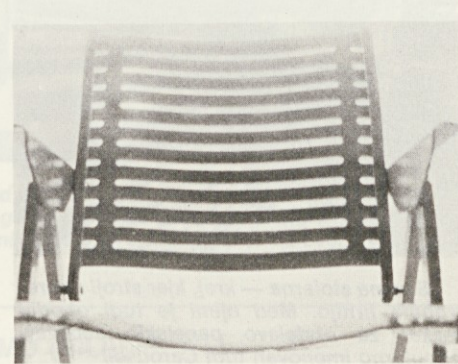
Stele: Ob koncu še vprašanje o vašem sedanjem delu.

Kralj: Ukvarjam se z vzgojo industrijskih oblikovalcev na ljubljanski univerzi, občasno pa se kljub skoraj častitljivi starosti preizkušam v oblikovalskih konkurencah, da lahko izkušnje pri delu prenašam na mlade.

Študentje si najbolj zapomnijo, če jim praksa govori o svojih neuspehih, da jih mladim ne bi bilo treba ponoviti.

Ob 80-letnici čestitam tovarni Stol za velike uspehe in jim enako želim tudi v prihodnje!

Franc Stele

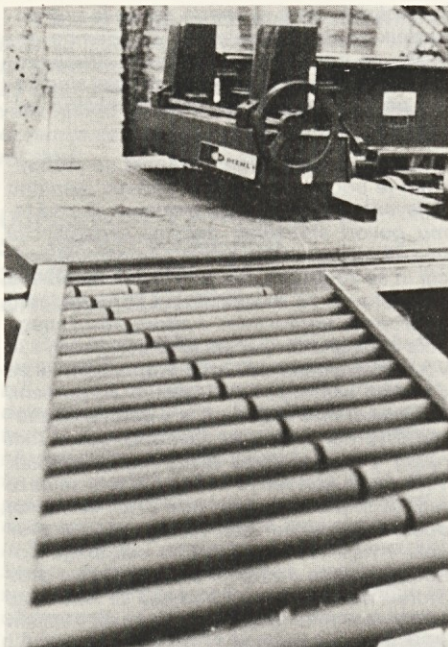

Zložljivi fotelj »Rex« krasí mnoge vrtove, balkone pa tudi notranje prostore širom po svetu.

Tekst in foto: Franc Stele

ČE BI SI DAJALI MAJHNE DELOVNE OBVEZNOSTI, BI NAM BILO PRVI TRENU TEK LAHKO, KMALU PA BI V PRIMERJAVI Z DRUGIMI POSTALI PROIZVODNO NESPOSOBNI.

Interier Sarajevo u 1984. godini

To pa je del nove linije za izdelavo masivnih sedežev, ki je medtem že prestala prvo preizkušnjo.

V grobem rezu so med kolektivnim dopustom predstavljali stroje. Menda tu že dolgo časa ni bilo nikdar toliko praznine.

Tudi pri skobljanju daljših kosov na debelinki delavki nimata problemov s pomanjkanjem prostora.

Strojna stolarna — kraj, kjer stroji nepretrgoma brnijo. Med njimi je tudi obodni rezkar za obdelavo panelskih sedežev, popularno imenovan tudi Carousel.

DELAVCI, KI VE, DA JE TREBA DOBRO IN KVALITETNO DELATI, NE MOREMO NIČESAR OČITATI.

☆☆☆

KO PREGLEDUJEMO SPISEK IMEN Z MESEČNIMI OSEBNIMI DOHODKI, POGLE- DAMO, KAKŠNI SO TI ZNESKI.

ALI OB TEM POMISLIMO, ČE SO VSI DELAVCI TO ZARES ZASLUŽILI?

Prošla je Olimpijada u Sarajevu, u kojoj je ovaj interier imao zaista velike i obimne radove i zadatke, i kao da je nakon velikih bura došlo do smirenja.

Velika poskupljenja, manjak roba, dugi rokovi isporuka uslovlili su jedno zatišje u kojem svi očekujemo nešto, to nešto što treba da pokrene da inicira da se krene u jedan zaista ozbiljan rad.

Stol-interier Sarajevo je u prvoj polovini ove godine izgubio velike poslove na području SR BiH iz razloga što su naše cijene u prosjeku veće za 40-50 % od naše konkurencije.

Vrijednost ovih poslova je oko 20 milijardi dinara, a objekti su bili predodređeni za Stoluovu opremu.

To su Kulturno sportski centar Tuzla, Anex zgrade Elektroprivrede BiH Rudarsko metalurški kombinat Zenica i drugi.

Postavlja se pitanje dali mi i u buduće možemo zadržati ove velike razlike u cijenama, ili moramo poduzeti nešto kako bi ovu disproporciju smanjili.

Nemožemo reći da nemamo poslova. Radi- mo na kompletnom opremanju zgrade Energo- invest - Mjerni sistemi u Sarajevu, UNIS - Pretis Alatinica Sarajevo, Borac - Travnik i niz manjih objekata.

Plan će vjerovatno biti ostvaren ukoliko ispo- ruke iz fabrike budu malo ažurnije.

Na inženjering poslovima koje radi ovaj interier, rezultati su veoma dobri.

Za prvih 6 mjeseci ove godine ostvaren je dohodak na poslovima vlastitog inženjeringa od cca 7 miliona dinara.

Obzirom da je ovaj interier u prošloj godini ima ostvarenu dobit na ovim poslovima od 10 miliona dinara, to ovogodišnji 6-mjesečni rezul- tat pokazuje da će se u ovoj godini taj rezultat daleko premašiti.

Ovdje se sada, nakon ovih rezultata postav- lja pitanje nagrađivanja po učinku.

Ako se ovakvi rezultati postižu, neophodno je da i oni koji ga ostvaruju budu adekvatno na- građeni.

Na području maloprodaje rezultati se ostva- ruju u planskim okvirima. Osnovna prepreka boljim rezultatima je nedostatak roba kao i fabri- čke neisporuke.

Kada bi uslijedile prornnije isporuke, rezultati bi bili daleko bolji. Obzirom na veliki salon kojeg imamo, morali bi u prodaju uključiti i proizvode drugih proizvođača.

Time bi povećali promet salona i smanjili ovako velike troškove koje imamo.

Poseban problem ovog interijera je nemanje vlastitog skladišnog prostora.

Prije 5—6 godina kupili smo zemljište za skladište, imamo idejne projekte, ali skladište ni- smo uspjeli napraviti.

Iz ovoga razloga prinuđeni smo na iznajmlji- vanje skladišnih prostora a koji su u Sarajevu veoma skupi i udaljeni od interiera, što sve rezul- tira velikim troškovima.

Postavlja se pitanje kako sve ovo rješiti.

Sredstava za izgradnju skladišta nemamo, troškovi skladišta nisu u srazmjeri sa plasma- nom koji se preko njih obavlja, nešto se mora poduzeti.

Kao prvo dogovoreno je ukidanje jednog manjeg skladišnog prostora te pokušaj pronala- ženja skladišta do cca 200 m² bliže interieru. Ti- me bi odkazali i dosadašnje skladište, a preko novog skladišnog prostora pokušali obavljati sa- mo tranzit.

Na svim ovim pitanjima moramo hitno pre- duzeti odgovarajuće mjere, jer daljnje odgađ- anje donosi samo uvećavanje troškova a rješenje odgađamo u nedogled.

Radnice i radnici ovog interiera se maksi- malno zalažu na ostvarenju svojih zadataka, i svojim radom i trudom daju dorinos opštem tru- du fabrike na postizanju što boljih rezultata.

Aleksandar Rakić

V VELIKIH DELOVNIH SREDINAH VSI DELAVCI ZA VSE NE VEDO, KOLIKO JE KDO NAREDIL, VE PA VSAKDO SAM IN NJEGOVI OŽJI SODELAVCI.

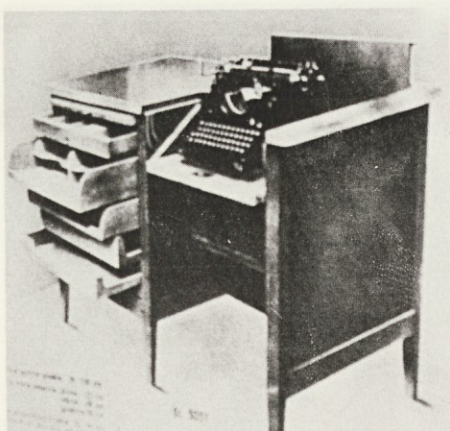
☆☆☆

V TOVARNI SO DELOVNE OPERACIJE ZELO NA DROBNO RAZDELJENE, KER BI SICER DRUGAČE NE MOGLI PRAVILNO DELATI.

Stolov Interier v Sarajevu je zares lepo opremljen. Lepo je razstavljeno pohištvo in tudi na vsem drugem se vidi, da je negovano s skrbno roko.

Tudi tak prostor odseva delavnost in poslovnost njegovih delavcev.

Strojepisna in obenem pisalna miza na gornjem posnetku je iz leta 1934.

Že tedaj so se delavci in oblikovalci trudili, da bi napravili praktično pisalno mizo.

Janez Stopar se gotovo še dobro spominja, da je bilo nekoč potrebno omarice pisalne mize s skobjličem ročno poravnati, da je bilo omogočeno prilagajanje ostalih sestavnih delov.

Doma narejena širokotračna pasna brusilka za opravljanje takega dela je bil velik napredek. Na ta način je bilo delo hitro narejeno, brez večjega napora in točno.

»Kaj pa tebe nosi okoli?«

»Tastara mi ne da miru, pa še v tovarni imam vse narobe.«

Nihče od teh ljudi, ki so na sliki, ni danes več mlad, nekateri med njimi so že pokojni. Poleg dela v tovarni jih je družilo petje. Bili so moški pevski zbor Svoboda Duplica, pekovodja je bil Pavel Rajgelj.

Kdo izmed še živčih pevcov se bo zastrmel v gornjo sliko, pomislil na že precej odmaknjena leta, na pesmi, ki so jih pa velikokrat vadili in na uspehe, ki so jih doživeli ob nastopih.

»Bili smo v Kamniški Bistrici in bilo je pred devetimi leti,« bi rekel kdo izmed tistih naših delavcev, ki je na fotografiji in se prvomajskega srečanja še dobro spominja.

Za klop je bil smrekov ploh, dva ploha za mizo, delavci so bili praznje oblečeni, odmevala je glasba in vesel pogovor.

TAKŠNI SMO (BILI)!

Informacija je taka, kot je. Ko jo delavci pripovedujejo drug drugemu, se spreminja in nazadnje je ni več prepoznati.

Kako so naši delavci zadovoljni z delom in zaslužkom

V delovni organizaciji sta za delavca med najpomembnejšimi zadevami delo in osebni dohodek. Že včasih so delavci rekli: da bo le delo, potem bo tudi denar (in po delu in redu se vidi, kakšna je tovarna).

Tudi danes je tako. Deset naših delavcev smo vprašali, kako se počutijo na delovnem mestu in kako so zadovoljni z osebnim dohodkom. Prepustimo jim besedo:

Štefka Marolt, delavka v površinski obdelavi v stolarni:

Delam na tekočem traku pri luženju in brizganju stolov. Stoli torej avtomatsko prihajajo in je treba gledati, da so vsi narejeni. Delo je po normi, vendar sama ne morem šteti, koliko komadov sem naredila. To opravljajo naši sodelavci.

Moje delo ni lahko, vendar sem zadovoljna, ker se v zadnjem času plače popravile. Videti je, da so vodilni precej bolj sposobni. Kakor se bodo oni ravnali, tako se bomo mi. Želim, da bi bilo tudi v prihodnje tako.

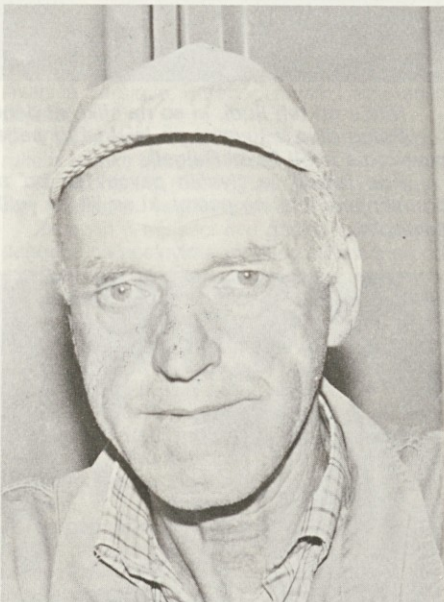

Jože Peterca, vodja krojenja furnirja v furnirni v tozdu 1:

Z delom sem zadovoljen. Imam že 30 let službe. V Stolu sem v prejšnjih letih ostal le zaradi tega, ker imam Stol rad in svoje delovno mesto nerad pustim. Če ne bi bilo tako, bi šel tedaj drugam.

Naša delovna organizacija sedaj precej dobro stoji. Sem iz Mengša in zato vedno primerjam kamniško in domžalsko občino. V kamniški in domžalski občini so vendar tovarne, ki so boljše od naše. V njih delavci še več zaslužijo. Seveda pa so tudi tovarne, ki so od naše veliko slabše.

Z osebnim dohodkom sem zadovoljen. Iti pa moramo naprej, v korak z drugimi; s tistimi, ki so dobri.

Franc Klemenčič, pomočnik polnojarmerika in vodja polnojarmerika na žagi:

Delo na žagi je težko in umazano. Včasih dobimo tako zamazan les, da ga komaj očistimo. Kak dan je tudi sicer hlodovina zelo slaba. Same grče. Takrat premišlujem, koliko decimiranega lesa se potem dobi iz takih desk in plohov.

Da bi delavci na žagi lažje delali, bi morali napraviti še več tekočih trakov, da bi šel vsak les po najkrajši poti do nadaljnjega delovnega mesta.

Starejši delavci so dobri delavci, med mladimi pa sta v glavnem dve vrsti: Nekaterim delo ne gre in ga tudi puste, drugi pa so dobri in ostanejo.

Norme na žagi so visoke in se jih ne da kaj dosti presegati. Zato so takšne tudi naše plače. Čez osebne dohodke se sicer zaenkrat ne moremo pritoževati, želimo pa, da bi bili glede na naše težko delo, še boljši.

Ivan Klemen, kvalificiran mizar, delavec v strojni mizarni:

Tukaj delam že petnajst let. Opravljam dela na rezkarju, pa tudi drugih strojih. Če je v mizarni potrebno napraviti kak vzorec, potem v strojni mizarni po načrtu zanj pripravim polizdelke.

V strojni mizarni je veliko ropota, kar gotovo marsikoga moti. Včasih je bilo še slabše. Precej ropota je sedaj že odpravljenega, vendar bi morali gledati, da bi ga še bolj odstranili. Povsod, kjerkoli se da.

Norme so napete. Kakšna norma pa se še vseeeno da bolj preseči. Vedno si prizadevam, da normo dosežem in po možnosti tudi presežem.

Z osebnim dohodkom sem zadovoljen!

Emina Kralj, delavka na Fritzovi stiskalnici v tozdu 2:

Sedaj delam v Stolu že deset let in sem za to tudi dobila priznanje.

Dela na stiskalnici sem že privajena in mi ne dela problemov. Na nastavni trak nakladam furnir, z lepilom namazane iverke in na vrh zopet furnir. Ko delamo na stiskalnici delavke, ki smo dela navajene, ni problemov. Vendar moramo takoj zjutraj krepko poprijeti, ker je naše delo podobno nekakšnemu tekočemu traku. V vsakem določenem času mora biti opravljen stisk; če ga ni, ga ob koncu dela manjka.

Naše delo je delo z lepilom in v vročini in je težje, kot v površinskih oddelkih. Zato bi moralo biti boljše ocenjeno.

Nasploh pa smo bolj zadovoljne kot pred letom.

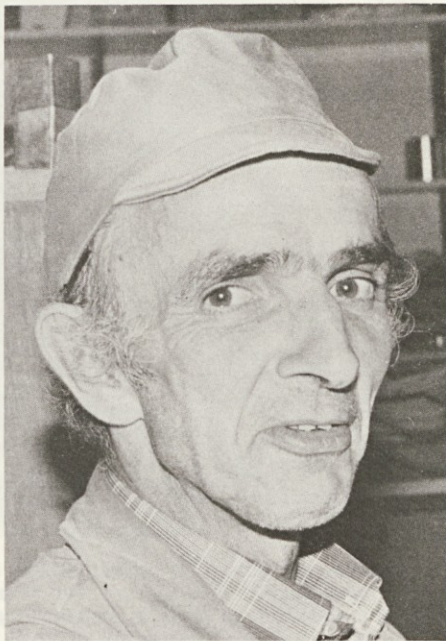
Stane Kuhar, tapetnik v tapetniški delavnici:

Reči moram, da sem z delom zadovoljen. Pomembno je, da je dela dovolj in tudi materiala. Od časa do časa nam je česa zmanjkalo. Tedaj se nismo dobro počutili. Delali smo kaj drugega, tudi delo po času. Lansko leto je bilo tega precej.

Normo vedno naredim. Tudi s predpostav-
ljenimi se razumem. Sploh so naši delovni od-
nosi dobri. Mojstri so najbolj hudi, če je kdo pre-
dolgo v garderobi.

Če bo delo, potem mora tudi denar biti!

Ne delam vedno po normi in imam verjetno
zato tudi plačo nekoliko manjšo. Sem pa nekako
zadovoljen.

Če so delavci prijazni z menoj, sem jaz tudi z
njimi. Včasih pa mi kdo reče neprijazno besedo,
ki mi potem nekaj dni ne gre iz glave.

Ko primerjam moje delo z delom referenta v
prodaji ali saldokontista v finančah, vidim, da je
moje zelo nizko ocenjeno. Razlika je tudi do
800.000 starih dinarjev na mesec. Menim, da bi
moralo biti bolj izenačeno. Za vse je zahtevana
srednja ekonomska šola.

Tako so rekli naši delavci. V glavnem so z
delom in osebnim dohodkom zadovoljni. In, ker
je tako, je bilo tudi ta prispevek prijetno pripraviti.

Želimo, da bi bilo tudi v prihodnje tako. Veliko
zavestnih delavcev (ne samo zgoraj navedeni)
je reklo, da so pripravljeni marljivo delati in
skrbeti, da bo Stol dobra delovna organizacija.
Rekli so tudi, da so za dober osebni dohodek pri-
pravljeni veliko narediti.

Ciril Sivec

**Ana Žagar, delavka pri plastificiranju ko-
vinskih ogradij:**

Moje delo je zelo težko in ob njem se hitro
umažem.

To ni les, ampak železo. En polizdelek ne
tehta toliko, ko pa jih cel dan dvigaš, si pošteno
utrujen. Vendar imam to delo rad. Veliko raje
sem na delu, kot bi bila doma v bolniški. Tudi do-
bra družba pri delu mi veliko pomeni.

Naše delo je zdravju škodljivo. Delamo s pla-
stificiranim prahom in kemikalijami. To bi morali
bolje ovrednotiti. Upoštevati je treba, da se dela
med seboj po marsičem razlikujejo.

Vendar se ne pritožujem. Rada delam in
bom skušala tudi v prihodnje.

Tone Špenko, mizar v Slogi v Mostah:

Sem mizar v strojnem oddelku. Opravljam
razna zahtevnejša dela na obdelovalnih strojih
in na mizni pasni brusilki. Ploskovno brušenje
predelnih sten je težko delo. Na tem stroju bru-
sim tudi okrogline za Delta program.

Delo mi je všeč, če ne ne bi tukaj delal. Tudi
razna druga inženirinska dela so moj posel.
Prevzamem na grobo pripravljene polizdelke in
jih potem v strojni delavnici do konca izdelam.

**Venčeslav Uran, kurjač in delavec v ta-
petniški delavnici v Motniku:**

Moje delo je kurjenje peči v zimskem času in
tudi v drugih letnih obdobjih, ko je hladnejše vre-
me in je v brizgalni kabini prehladno za lepljenje.

Sicer pa delam v tapetniški delavnici, kjer
opravljam zares raznovrstna dela. Še največ
krojim blago za naslone in sedeže pri oblazinje-
nih stolihi.

Nasploh mi je delo všeč. Ne morem se pri-
toževati. Tudi z nadrejenimi se dobro razumem.
Seveda pa sam tudi vedno gledam, da je moje
delo dobro opravljeno in da nanj nihče ne čaka.
Z osebnim dohodkom sem zadovoljen. Želim, da bi
imeli tudi v prihodnje dovolj dela in osebne dohodke,
s katerimi bi lahko živeli.

**Breda Kukanja, personalni referent v
upravnih stavbi:**

Delati z ljudmi ni lahko, danes pa še posebno
ne. Delavec z odgovorom, ki mu ga daš, ni takoj
zadovoljen. Pri delu se moraš natančno držati
prilicnikov in zakonov. Posebno v zadnjem
času je kaka zadeva ostreje postavljena. Ven-
dar, tako je. Vedno pa gledam, da delavec dobi
vse tisto, kar mu pripada.

Dve izmeni

V nekem podjetju, v nekem oddelku
delala dekleta na izmeni so dve,
bili sta različni, kot sobota proti ponedeljku,
da sploh povedati ne moreš vse.

Navadna izmena in druga izmena,
to zadostuje, ni treba nobenega imena.
V prvi so resna in hladna dekleta,
v drugi pa kar odmeva od živega klepeta.

So drugi spoznali, kakšen je red,
po tem se ravnali, kakršen bil je izgled:
en teden je mir in delo zagnano,
nihče naj ne moti kraljestvo ubrano.

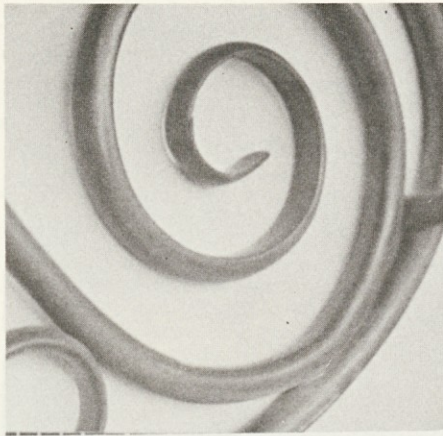
Naslednji teden pa vse je drugače,
bolj je veselo, čisto domače,
delo planiramo in po načrtu,
a kljub temu zveš, kaj raste na sosedovem vrtu.

Lahko pogovoriš se o družinskih stvareh,
lahko si zakolneš, planeš v smeh,
mogoče se sliši malo banalno,
toda delo teče čisto normalno.

Lahko se sprostiš, pozabiš težave,
da lažje zadihaš, dobiš nasvete »ta prave«,
saj v službo težko je, kadar spoznaš,
da si samo stroj, da lahko le garaš,

da ni ga človeka, ki razumel bi te,
da včasih postavil bi te na noge,
zato lepo je, da izmeni sta dve,
kaj, kdo so to in kje — to pa se ve!

mm

Kadar se narava želi poigrati z lesom, ustvari košato drevo. Tudi človeška igrivost je neizmerna.

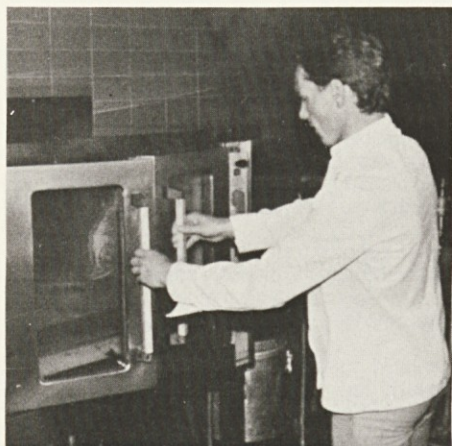
Na delovnem posvetu o največji delovni organizaciji v občini Kamnik je Vinka Hafnerja, predsednika skupščine SRS in njegova spremljevalca zelo zanimalo, kakšno je po znanih težavah pred leti stanje danes in kako kaže v prihodnje. Na to vprašanje so skušali odgovoriti Stolovi predstavniki in predstavniki občine.

Staro in novo. Stara dimnik in silos, zraven pa raste nov silos, na toplovodno postajo na krivilnici pa smo se že malo navadili.

Naše fotografsko oko je tudi po tovarni sledilo obisku Vinka Hafnerja, predsednika SRS. Na gornji sliki je v pogovoru z ing. Štefulo, v ozadju pa sta ing. Matjaž Drčar in predsednik naše občine, Anton Ipavic.

V Stolovi kuhinji je priprava hrane sodobna. Kvalificiran kuhar Dušan se je ob našem obisku ravno mudil pri peki svinjskih rebrc za malico.

Naša tovarna

To leto je prineslo naši tovarni jubilej, s ponosom jo poglej, vedno znova se pomlajuje saj kolektiv zanjo se žrtvuje.

Ob rojstvu drugo ime je imela, pa med vojno je trpela, takrat bila je požgana, a po osvoboditvi nam polet je dala.

Mnogi so ji vso delovno dobo služili, mnogi si v njej kvalifikacijo pridobili. Kruh nam daje, je kot mati; še bolj, še več moramo ji žuljev dati.

Veliko priznanj si je kolektiv že prislužil, saj vsak posameznik se je trudil, da tovarniški zaščitni znak svojega slovesa ne bi izgubil.

Čuvajmo skupno imovino, kakor svojo domovino. Samoupravljalci smo že več kot 30 let, zapustimo zanamcem še boljši svet.

80 let je dolga doba. Marsikdo je s tovarno živel do groba, zato vzkliknimo vsi: Naj naša tovarna še dolgo živi, enako naj sodelavec sodelavcu želi!

Pepca Juršič

Pogovor s predsednikom sindikalnega sveta občine Kamnik Francem Sikoškom

Na uredniškem odboru smo se domenili, da za slovesno številko Glasila pripravimo nekaj pogovorov z našimi ljudmi, ki ne delajo v Stolu. To so bili predvsem pogovori z našimi upokojenci. Posebno zanimiv pa je bil pogovor s človekom, ki je bil Stolov delavec in verjetno še bo, trenutno pa opravlja drugo delo. To je Franc Sikošek, predsednik sindikalnega sveta v občini Kamnik.

S Francem sva bila v Stolu skoraj petnajst let sodelavca. Delala sva v istem tozdu in v matični tovarni v sosednjih poslovnih enotah.

Konec avgusta je bil Franc na dopustu. Dobil sva se v njegovem domu na Duplici.

Kako se spominjaš Stola, ko si prišel na Duplico?

Na Duplico sem prišel leta 1951, torej pred trinajstimi leti. Tedaj je bila v Stolu lesna industrijska šola. Šel sem se učiti za mizarja. Praktični del smo opravljali v prostorih stare neseserjske delavnice, internat pa je bil na levi strani Bistrice.

Takrat nas je bilo v vseh treh letnikih tudi po sto in več vajencev. Poleg učenja smo imeli tudi razgibano športno in kulturno družabno življenje.

Danes je za mizarjski poklic premalo zanimanja. Mizarско delo je slabo stimulirano in ima tisti, ki je šel takoj delat, skoraj enako plačo.

Stol je bil v primerjavi z današnjim precej manjši. Ni bilo velikega skladišča ob stolarni, nov je oddelek površinske obdelave v stolarni, prav tako površinski oddelek v mizarjni in oddelek kovinskih ogrodij; pa še vse drugo izven matične tovarne.

Tudi Stolova tehnološka ureditev je bila neprimerljiva z današnjo.

Kakšna je bila površinska obdelava v mizarjni?

Največ je bilo ročnega dela. Polivalnega stroja ni bilo, nanos laka je bil z brizganjem. Brizgali smo že zlepljene omarice. Prenašanje teh izdelkov je bilo težko. Tudi sušilnega kanala ni bilo, ne prezračevalnih naprav.

Delavke so pri delu zares trpele. Še vedno dela nekaj teh delavk in se dobro spominja slabih delovnih pogojev.

Kaj ste tedaj proizvajali v matični tovarni?

Delali smo klasične lesene stole, ki jih še vedno ponekod vidimo, thonete, ki so še danes lepi, veliko drugih krivljenih stolov, rolo omare in starejše tipe pisalnih miz.

Kako se spominjaš gradnje tozda 2?

V tovarni je bila sprejeta odločitev, da gremo na razširitev programa ploskovnega pohištva. Na starem mestu se tega ni dalo več narediti, to pohištvo pa je šlo zelo dobro v prodajo.

Gradnja nove tovarne je bil velik dogodek.

Gradili smo predvsem z lastnimi sredstvi, brez večjih posojil. Delavci smo stisnili pasove, da bi nam bilo potem boljše. Vendar se je potem marsikaj menjalo in je bil delavec zaradi administrativnih ukrepov in spremenjenih gošpodarskih pogojev tudi prikrajan, čeprav je tedaj mislil, da bo prodaja vedno dobro tekla.

Seveda pa je bila ob pričetku gradnje prisotna tudi ljubosumnost. Vendar je tozda 2 smelo odločitev opravičil in jo opravičuje še danes.

Zamisliti si je treba, kako bi na starem mestu danes delali.

Kaj misliš o sedanjih strojni opremljenosti tega tozda?

Franc Sikošek je bil obiska za Stolovo Glasilo vesel. Prav nič mu ni bilo odveč, ker smo ga zmotili med njegovim dopustom.

Misel na Stol in Stolove delavce ga je popeljala tudi med njegove ljudi.

V začetku smo mislili, da je stopnja strojne opremljenosti visoka, potem pa smo ugotovili, da nam še marsikaj manjka. Konkretno, človeka boli, ko vidi, da na formatni žagi delavci iverke še vedno ročno nakladajo.

Tudi precej drugih strojev je že zastarelih. Ni čudno, vrte se po 16 ur na dan že več kot deset let.

Ali je sedanji Stol vendar sposoben strokovno in tehnološko proizvajati tako pohištvo, kot ga trg potrebuje?

Stol je imel na kvaliteti in obliki izdelkov vedno ugled v Jugoslaviji in v svetu. Sposoben je izdelovati tako pohištvo, kot ga trg potrebuje, strokovno in tudi tehnološko. To dokazujejo uspehi, ki jih je v dolgoletnem obdobju dosegel. Kljub nekaterim nihanjem in problemom, ki so skoraj v vsaki delovni organizaciji neizogibni.

Starejših Dupličanov je veliko manj kot novih priseljencev. Kako se skupaj uvajate v delo in življenje na terenu?

Starejši Dupličani so bili v družbenem življenju vedno aktivni in jim je vedno šlo za krajevni razvoj. Od novih priseljencev smo več pričakovali, vendar razen redkih izjem tega ni čutili.

Vsi vemo, da so Stol in Stolovci vedno živeli s krajem in imajo veliko zaslug za zgraditev cest, javne razsvetljave, vodovoda. Nešteto udarniških ur je bilo narejenih za Kulturni dom.

Tudi druge delovne organizacije na našem terenu bi morale imeti več posluha za domači kraj (Alprem, Kočna, Perutnina).

Na Duplici sta predvsem dve vrsti stanovanj: stanovanja v blokih in zasebne hiše. Oboje si sam poizkusil. Kaj praviš na to?

Na Duplici in okolici je veliko zasebnih hiš. K tej gradnji je Stol s posojili veliko pripomogel, kot tudi k drugim družbenim standardom: otroškemu vrtcu, prehrani, letovanju, kulturnim in športnim dejavnostim.

Stanovalec v zasebni hiši ima več udob-

nosti, poleg tega ima vsakdo ob hiši vrt, ki ga rad obdeluje.

Ko pogledamo današnje stanovanjske bloke, vidimo, da imajo ljudje do tega slab odnos. Hodniki niso čisti, stene so popisane, okolica je zaraščena. To ne spada v naš lepi, turistično poznani Kamnik.

Danes je tudi na Duplici veliko Stolovih upokojencev. Kakšno je njihovo življenje in kako se vključujejo v življenje z mladimi?

Ceprav so upokojenci različnih interesov, se dobro vključujejo v krajevno življenje. Zelo jih tudi zanima, kako stoji Stol. Tudi iz Glasila veliko izvejo. To vsi poudarjajo.

Kaže, da so naši upokojenci zadovoljni.

Tisti delavci, ki so šli pred kratkim v pokoj, so preživeli težka povojna leta in mislim, da znajo v marsičem potrpeti in zadeve razumeti.

Veliko let si delal v Stolu in se boš vanj verjetno vrnil. Kako gledaš na še vedno tudi tvojo delovno organizacijo z očmi predsednika občinskega sindikalnega sveta?

Še vedno se počutim kot Stolov delavec. Ponosen sem, da ob 80-letnici dosega tako lepe uspehe. Vesel sem, da ima Stol številne delavce, ki so vsa leta preživeli v njem, od prvega dne dela do upokojitve, slabše in boljše čase. Vsi ti so zelo dobri delavci. To se najbolj pokaže tedaj, ko gre tovarni slabše. Dober delavec je pripravljen veliko prispevati, da bo jutri boljše. Delovna organizacija mu je drugi dom.

Med opravljanjem svoje sedanje službe si se srečal in delal s številnimi delavci drugih kamniških delovnih organizacij. Kako ti ljudje danes gledajo na Stol in na svojo delovno organizacijo?

Stol je v kamniški občini največja delovna organizacija, zato je tudi gledanje delavcev ostalih kamniških tovarn temu primerno. Zaskrbljeni so tudi, kadar ji je bilo slabše in jemljejo jo kot vzor, ko ji gre boljše.

Svoji iz ene delovne organizacije delajo v drugi in gredo tako informacije zelo hitro po občini.

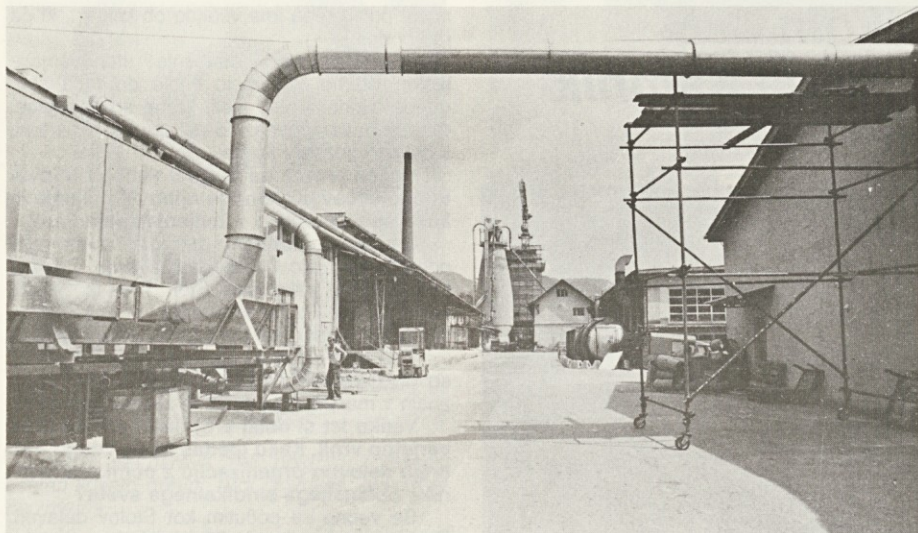
Tako je povedal Franc Sikošek. Na koncu je izrekel čestitko Stolovim delavcem in jim tudi v prihodnje zaželel dobrih uspehov.

Ciril Sivec

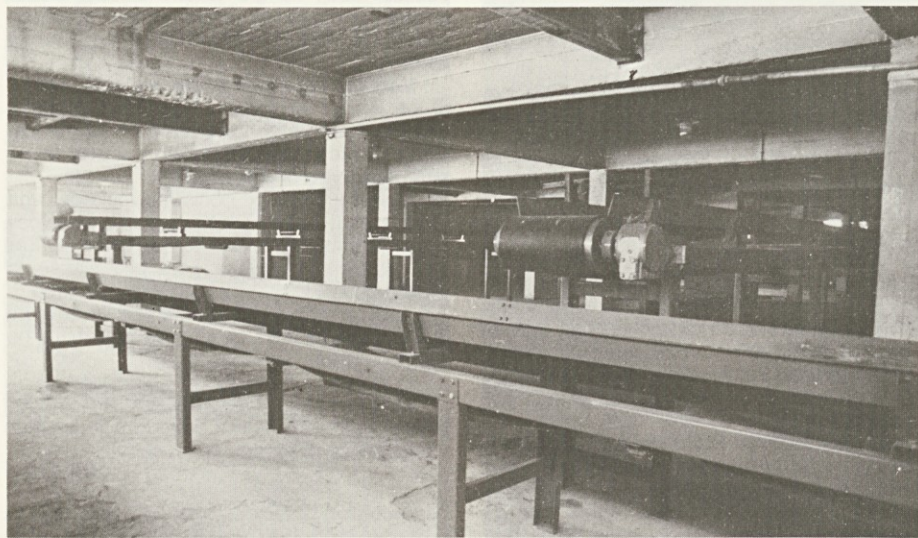
PRAZNOVANJE DELOVNE OBLETNICE JE PREGLED DOSLEJ DOSEŽENEGA IN PREDVSEM ISKREN NAČRT, KOLIKO DOBREGA IN KORISTNEGA BOMO V PRIHODNJE NAPRAVILI.

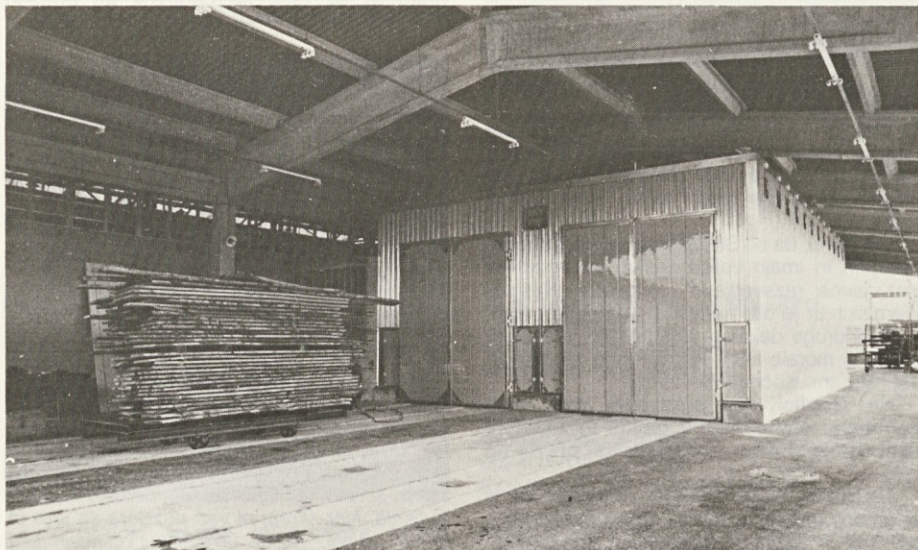
Da danes v proizvodnji in na trgu ni takih in podobnih izdelkov, kot je tale gugalnik, izdelan v naši tovarni pred mnogimi leti, je več razlogov: ljudje so »navdušeni« nad strogo funkcionalnim pohištvom, ki povečini ni okrašeno s takimi figurami in hitrejši tempo življenja, kjer skoraj ni več prostora za igranje oblike, težko izvedljiva velikoserijska proizvodnja — in konec koncev ravnanje na trgu za surov, kvaliteten les, ki je nujen za krivljenje dolgih elementov...

Na levi strani vidimo nove odsesovalne naprave tipa Moldow, ki stojijo ob grobem rezu in so jih namestili med kolektivnim dopustom. V ozadju se novi silos lesnih odpadkov že bliža svoji končni višini.

Tu je bilo še nekaj mesecev nazaj skladišče 10. Zdaj je prostor preprežen s transporterji, ki bodo zbirali odpadke iz grobega reza in jih odnašali proti drobilcu.

Nove sušilnice naj bi v teh dneh začele s poskusnim sušenjem. Naložen voziček pred vrati čaka na ta trenutek.

Priprava proizvodnje

Sektor za pripravo proizvodnje je po funkciji dejansko prejšnji tehnični sektor brez oddelka za študij dela in programiranje oziroma investicijske dejavnosti.

Torej v svoji sestavi vsebuje: pripravo dela, šifracijo, konstrukcijo, kalkulacijo in nabavo. Priprava dela se še deli na pripravo dela za inženiring, pripravo dela za serijski program in tehnološko pripravo dela.

Nabava se deli na nabavo repromateriala, rezervnih delov in strojne opreme ter nabavo lesnih tvoriv.

Razvidno je, da so vse funkcije tega sektorja neposredno namenjene proizvodnji. Zato se tudi imenuje »sektor za pripravo proizvodnje«.

Vse dejavnosti, ki jih opravlja sektor, ni možno strniti v ta sestavek, vendar bo njegove glavne funkcije, ki so bistvenega pomena za normalni potek proizvodnje, možno opisati. Torej gre za pripravo pogojev za nemoteno proizvodnjo. Osnova za vsa pripravljala dela je proizvodno-prodajni program. Točno mora biti definirano, kateri izdelki ga sestavljajo in v kakšnih variantah.

V prvi vrsti moramo izdelati načrte za proizvodnjo. Pri tem opravilu je potrebno upoštevati obstoječo strojno opremo, standarde lesa, možnosti nabave vseh repromaterialov, trdnost konstrukcije itd. To delo je izredno zahtevno in odgovorno predvsem v današnji situaciji, ko programe, predvsem izvozne, relativno hitro menjamo.

Ko je načrt izdelan, je potrebno izdelati materialne sestavnice polizdelkov in gotovih izdelkov. Ta dokument je izredno pomemben, ker je osnova za vsa nadaljnja opravila v zvezi z lansiranjem proizvodnje, kalkulacijami, obračuni stroškov, naročanjem materialov itd. Da bi sestavnico lahko računalniško obdelali oz. evidentirali, je potrebno vsako pozicijo šifrirati.

Šifracija je spet dejavnost, ki je pri tem celotnem postopku pripravljalnega obdobja pomembna, saj opravlja oz. opremlja otvoritveni slog z izredno važnimi podatki kot so na primer: dimenzija polizdelka, cena, način embalaranja, prostornina, vrsta materiala itd.

Ko računalnik evidentira sestavnice, je ta del postopka opravljen. Pri tem je potrebno omeniti, da se v ta del priprave vključuje tudi OŠDP, ki predpiše tehnološke postopke za vsak polizdelek oz. izdelek in predvidi potrebne čase za vsako fazo izdelave posebej.

V pripravljalno dokumentacijo je potrebno še vlučiti tehnične opise, načine embalaranja, načrte za delovne priprave (šablone), predkalkulacije itd.

Vse to se kompletira v tehnološke mape, ki jih sprejmejo lanserji. Ko je to delo opravljeno, je šele možno lansirati izdelke v proizvodnjo oz. začeti postopek naročanja materialov.

Vsa ta opravila izdela oz. koordinira tehnološka priprava, ki dejansko omogoča kvaliteto oz. pravočasno opravljanje dela operativnim službam.

Operativne službe v sektorju so: priprava dela za inženiring in serijska proizvodnja ter obe nabavi. Torej, ko priprava dela dobi naročilo iz prodaje, je njena dolžnost, da izdelke lansira v proizvodnjo in naroči potrebne materiale v nabavi. Nabava pa mora realizirati v

najkrajšem možnem času nakup potrebnih materialov.

Pri tem delu je izredno pomembna koordinacija planiranja vseh polizdelkov in nabave materialov, ker je naša proizvodnja zelo razvejana. To pomeni, da se polizdelki za izdelek, ki ga na primer izdeluje TOZD-2, izdelujejo v TOZD-1, TOZD-2, TOZD-3, kooperaciji zunaj tovarne itd.

To opravilo je zelo odgovorno in zahtevno. Zato so organizirani redni tedenski sestanki med proizvodnjo in pripravo dela, kjer se obravnavajo tekoči problemi v zvezi s planiranjem, doseganjem planov v proizvodnji, nabave materialov, kvaliteto izdelave, roki izdelave itd.

Če navedemo, da naš proizvodni program vsebuje 513 različnih izdelkov, ki se izdelujejo v 1435 variantah, je jasno, da so potrebni izredni napor strokovnjakov v sektorju, da proizvodnja nemoteno teče oz. po sedanjih podatkih izdela vrednost za ca. 1 milijardo starih dinarjev dnevno.

Napori so še toliko večji, ker naša prodaja pretežno prodaja izdelke za znane kupce, oz. prodaja po naročilu kupcev, za kar potrebujemo izredno fleksibilnost oz. prilagajanje vseh služb v sektorju in proizvodnji. Tak način prodaje oz. proizvodnje je pokazal predvsem v kriznih situacijah pozitivne lastnosti.

Ko proslavljamo 80-letnico našega podjetja, se je potrebno obrniti nazaj, vendar še bolj pomembno je gledati naprej. Tako se tudi v našem sektorju prizadevamo, da bi še bolj kvalitetno sodelovali s proizvodnjo in prodajo ter na ta način prispevali k Stolovi uspešnosti.

Zvone Škrinjarčič

Letošnje tekmovanje voznikov viličarjev je bilo junija v Mariboru. Po načinu vožnje je bilo razdeljeno v več skupin, tako v dizelske in elektro viličarje in ročne, visokopaletne viličarje.

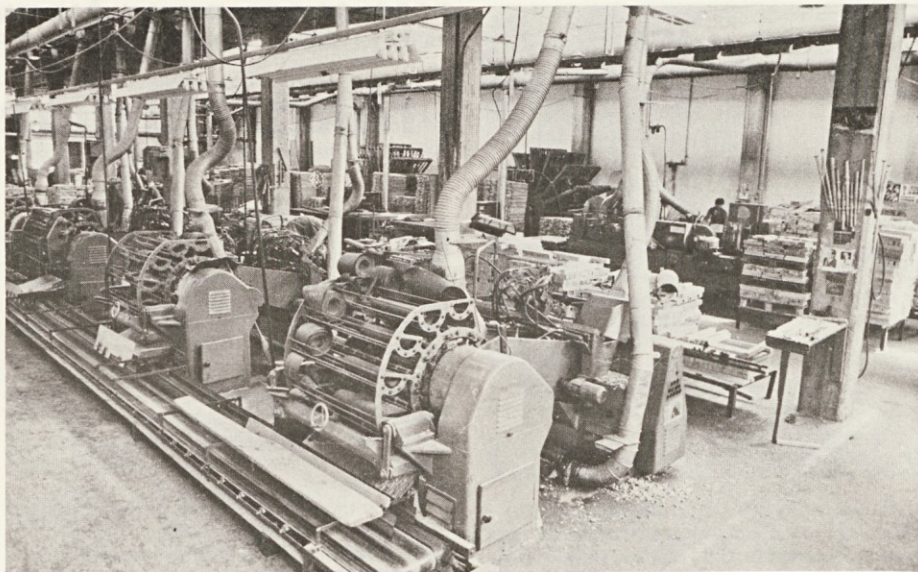
Na tekmovanju sta bila tudi naša delavca Lojze Žagar iz mizarne in Rado Žavbi iz tozda 3. Dosegla sta solidne rezultate, nekako drugo tretjino.

Lojzeta Žagarja smo slikali na viličarju, s katerim opravlja vedno delo v mizarni.

Rada Žavbija pa v skladišču tapetniške delavnice v tozdu 3.

V struženju je kar precej strojev. V ospredju so stružnice, za to linijo pa stoji zdaj linija za izdelavo masivnih sedežev.

Obdelava krivin za fotelj 5618 na nadmiznem rezkarju v strojni mizarni. Ena od mnogih operacij, ki so potrebne do končnega izdelka.

Tega prostora ni treba nikomur v matični tovarni posebej predstavljati. Delavska restavracija je pač prostor, kjer se vsak dan srečujemo.

»Nihče mi ni rekel žal besede«

»Saj smo vendar dobri prijatelji, sodelavci. Ljudje, ki so vsak dan skupaj.«

»Ja, za plače pa vedno pogledamo, kakšne imamo. Ne samo zase, tudi za druge.«

»Za sebe ga ne bi zabil, za drugega...«

OSEBNI DOHODEK LAHKO HITRO VNOVČIMO IN PONAVIDI UGOTOVIMO, DA JE PREMAJHEN.

REŠITEV PA NI V VEČJEM OSEBNEM DOHODKU, TEMVEČ V SKUPNI VEČJI PROIZVODNJI. ČE BOMO VEČ NAREDILI, BOMO IMELI TUDI MI VEČ.

Je že tako. Ljudje smo različni. Z nekom se je bolj prijetno pogovarjati, z drugim manj. Gotovo pa je bil pogovor s Francem Ulčarjem iz Črnuča in našim nekdanjim delavcem med najprijetnejšim, kar smo jih za naše glasilo kdaj opravili. Franc je resen, a obenem zelo veder človek. Z besedami zadene vedno v živo in dotlej, ko je zadeva še zelo zanimiva.

V njegovi hiši na Črnučah sva se tokrat mudila že drugič. Prvič sva se pogovarjala pred leti, vendar takrat zelo na kratko. Za sedanjí pogovor je bilo torej snovi več kot dovolj. Sicer pa bo bralec sam presodil.

Franc Ulčar je star 73 let. Je 8 let v pokojú. Pred leti ga je mučil išias, sedaj pa si je opomogel. Rad skrbi za hišo, opravlja razna dela okoli hiše, posebno rad pa ima sadni vrt, svoja jabolka in hruške, ki so letos lepo polna, čeprav jih je rahlo obtočila toča.

Franc si je sezul blatne škornje, se nasmejal in mi ponudil roko. Povabil me je v dnevno sobo, se nasmehnil pod košatimi brki in rekel:

»Sedaj ti bom nekaj takega povedal, kar nisem še skoraj nikomur. Le malodko ve, da skoraj polovica stare, matične tovarne Stol stoji na našem svetu. Sem Dupličan in rojen v mali hišici za veliko zgradbo, ki je sedaj skladišče stare delavske restavracije.

Moj ded je vsadil jabolčna in hruševa drevesa na našem vrtu, to je na mestu, ki je v Stolovi matični tovarni desno od Bistričinega odcepa, proti cesti od Kamnika proti Mengšu; torej na mestu, kjer je sedaj Stolova vratarnica, odpremo skladišče stolov in stolarna.

Ded je sadil drevesca in mi rekel: »Dobro paži, jaz bom to posadil, ti boš pa jedel, ko boš zrastel.«

Pa je prišlo leto 1963. Takratni Stolov direktor Rudi Kremesec mi je pa rekel naslednje: »Franc, dobro vidiš tista drevesca. Tu bodo stala naša nova poslopja. Vzemi sekirico in »pocahnaj«, koliko dreves moramo posekati.«

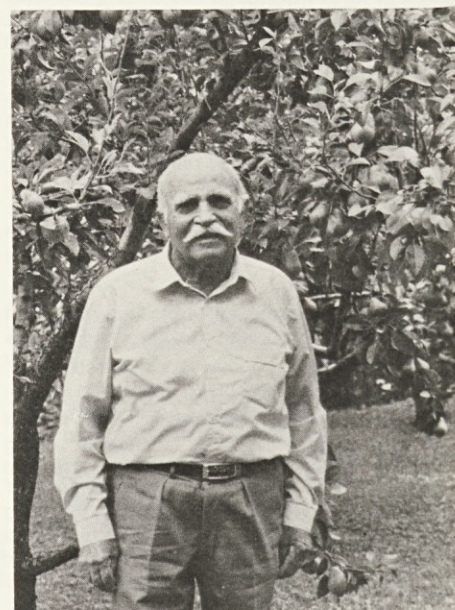
Tako je bilo. Človek ne bi verjel, je pa res! Opravil sem srednjo gozdarsko šolo v Mariboru in pozneje napredoval v višjega gozdarskega tehnikarja z višjo strokovno izobrazbo. V Stol sem prišel leta 1958, prej pa sem opravljal dela, ki so tudi povezana z lesom in gozdarstvom. Bil sem direktor Gozdnega gospodarstva Ljubljana, predsednik zveze gozdnih gospodarstev Slovenije, 10 let upravitelj gozdnih uprav Slovenije. Zaposlen sem bil v Tržiču, na Bledu, v Kočevskem Rogu.

Tri leta sem bil predsednik društva inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesne industrije okraja Ljubljana okolica.

Kako sem se odločil za šolo v Mariboru? Kot mlad fant sem delal na žagi v Stahovici pri Kamniku. Tam sem spoznal starega gozdarja iz Kopača, ki sem mu pomagal pri gozdaskih delih. Videl je, da me to delo veseli in mi priporočil šolanje. S kolesom sem se napotil v Maribor in se vpisal v šolo.

Po prihodu v Stol sem pričel zanj nabavljati les. Delo mi je zelo olajšalo prejšnje delo na gozdnih posestvih, saj sem dobro poznal skoraj celo Slovenijo in ljudi, ki so pri gospodarjenju z lesom nekaj pomenili. Po eni strani je bilo že tudi tedaj les težko dobiti, ker so gozdarji po stari navadi najraje pustili les v svojem kraju. Vendar so ga meni le dali. Kaj bi bilo čudno, če ga ne bi. Delali smo skupaj, povezoval sem jih in delali smo načrte za prihodnje.

Z gozdarji sem se o dobavi lesa za Stol resno in pravočasno dogovarjal. Dogovarjali smo

Franc Ulčar iz Črnuča je rekel, da bi se najraje slikal ob svoji hruški. Ni dolgo trajalo, ko je nastal ta posnetek.

Franc je bil dobre volje, sproščen in za nas, za Stolove ljudi, takoj pripravljen narediti tisto, kar smo želeli.

se tudi za več let naprej. Vedno pa sem tudi storil vse, da sem svoje obljube do pike držal. Kot predsednik zveze gozdnih gospodarstev Slovenije sem pa že prej izposloval, da so se sečnje gozdov odvijale od Lipov (Lesno industrijskih podjetij) in priključile v sklop gozdarstva. Tako smo lažje porazdelili lesno maso med Lipe in tovarne pohištva. Stol je kupoval listavce in iglavce, tudi topol, pa tudi bukovke deske po Sloveniji in Hrvaški. Spomladi je bilo lesa dovolj, drugače pa je bilo v drugih letnih časih. Na mesec smo rabili od 2-3 tisoč kubičnih metrov.

Prva leta smo ves les dobavljali z vlakom. Potem pa so prišli na vrsto kamioni. Sedem let sem se za les hodil dogovarjati v Karlovac. Videti je bilo, kot da jih hodim snubit. Dobil pa nisem niti kubika. Končno so mi le dali 200 m³, naslednje leto pa še 3000 m³, nato pa vsako leto 3000 m³.

V posebno lepem spominu imam Rudija Kremesca. Njemu je zares šlo, da se je v tovarni nekaj naredilo, da se je tovarna razvijala. Užival je, ko je bilo kaj novega.

Tudi Franc Vogrinc je bil v redu človek. In računovodja Helmut Mrežar. Redno so pripravljali denar za nakup lesa. Les je Stol vedno veliko stal. Vsi pa so vedeli, da les mora biti, če hočemo delati in zaslužiti.

Zelo dobre delovne odnose sem imel tudi s tehničnim direktorjem Petrom Skuškom. Za zapis zelo pomembnih podatkov sem imel velik blok, iz katerega so se razširili papirji. Na njih so bile razpredelnice. Četo je tov. Skušek rabil kake podatke za kalkulacije, me je poklical in rekel: »Prinesite svoj blok!«

V bloku sem imel vse podatke: Koliko je stal les tukaj in tam, koliko prevoz do Kamnika in koliko od Kamnika do Duplice. Imel sem vse natančno napisano.

V Stolu sem delal nekaj mesecev manj kot dvajset let. V vsem tem času mi ni nihče rekel žal

besede. Seveda pa sem se vedno trudil, da je imela tovarna dovolj lesa, prave vrste in kvalitete. Vsak teden sem se v tovarni ustavil na žagi in v grobem rezu in pogledal, kakšen je les. Nekoč mi je nekdo rekel, da je vse v redu, vendar bi bilo najbolje, da bi les ne bi imel grč. Pa sem mu v šali odgovoril:

»Če les ne bi imel grč, ne bi imel vej, veje ne bi imele listov, torej tudi debela ne bi bilo in s tem tudi lesa ne.«

Ko sem nabavljala les po Sloveniji in Hrvaški, sem veliko potoval. Z vlakom in avtobusom. Prav tako sem veliko hodila po gozdovih. V vseh letnih časih. Tudi pozimi. Vedno sem hotel vsako hlodovino videti. Tudi sneg smo odmetavali s kupov hlovov, da sem videl, kakšna je kvaliteta.

Še en zanimiv dogodek iz gozda. S tov. Maksom Šteblajem, poznanim gozdarjem, sva pozimi hodila po gozdu v Kočevski Reki. Nenadoma je zdrsnila z drevesa ogromna veja, ki se je ujela na nekem deblu. S konico je priletela navzdol, dober korak za menoj in ped za Maksovo glavo. Če bi se to zgodilo le trenutek prej, bi bil eden od naju mrtev. Tako pa se je srečno končalo.

Seveda nisem za Stol nabavljala le lesa. Kuovali smo tudi panelke, vezane plošče, furnir in kasneje tudi iverke. Dotlej vse v Jugoslaviji.

Vedno sem skrbel, da je Stol kar se da ugodno prišel do potrebnega materiala.

Po upokojitvi sem še dve leti honorarno delal v Stolu. Za izkazano zaupanje sem se še bolj potrudil.

Tako je povedal Franc Ulčar, naš upokojenec iz Črnuč, Črnuška 16. Kar nekako težko se je ločil od lesa, hlovov, desk. Drevo mu je še vedno zelo blizu, kot prijatelj. Zato se je še toliko bolj z veseljem ukvarjal s sadnimi drevesi, ki so, kot je sam rekel, tudi debela, veje in listi. Človek ima nekaj rad in če je pravi človek, bo temu ostal vedno zvest.

Franc Ulčar pa ima poleg tega, da ima rad les, še veliko drugih vrlin: Bil je pošten, delaven, dosleden, ko je moral biti v bolnišnici, je komaj čakal, da je šel na delo in pripravljala novi les za Stolovo proizvodnjo.

Hvala, Franc in nasvidenje na praznovanju Stolove 80-letnice!

Ciril Sivec

Delo na miznem rezkarju ni lahko, poleg tega pa večkrat zelo nevarno. Izdelavni časi so običajno kratki, zato delovna norma ni majhna. Vse skupaj pa nevarnost poškodb še poveča.

Albin Osolnik iz strojne stolarnarje dela na miznem rezkarju odlično obvlada. Gre mu za kvaliteto, zelo dobro pa tudi dosega norme. Tak delavec, kot je Albin, je lahko marsikomu za vzgled.

Praznovanje Stolove 80-letnice (dne 8. 9. 1984)

Delavski svet se bo sestal na slavnostni seji ob 10. uri v Kulturnem domu na Duplici.

Na seji bomo podelili Stolova priznanja našim delavcem in poslovnim partnerjem.

Sejo bomo zaključili s kulturnim programom, v katerem bodo sodelovali: dramska skupina Svoboda Duplica, Mešani študentski pevski zbor Kamnik in Trio Lorenz iz Ljubljane.

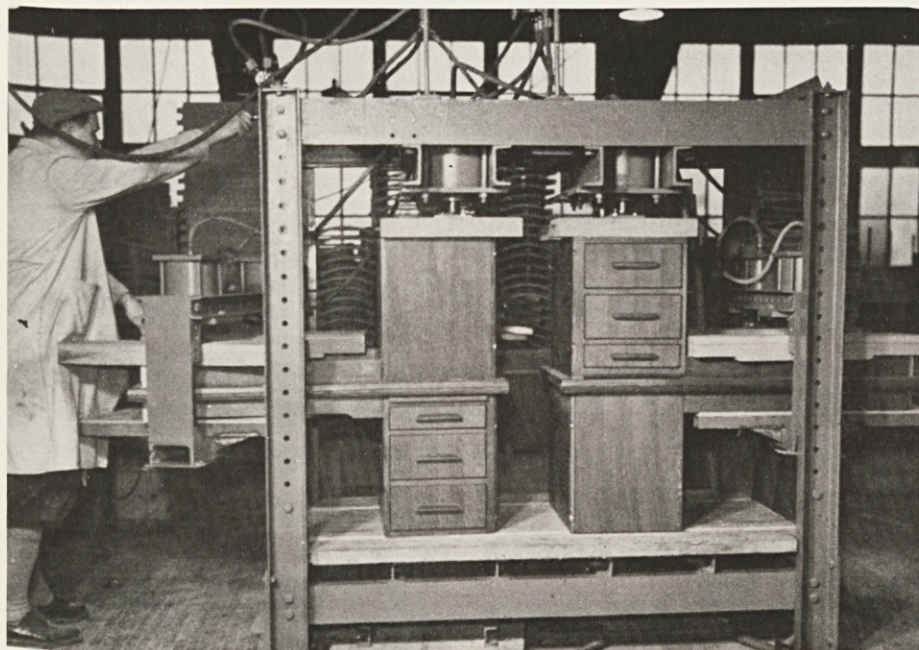
Po zaključku slavnostne seje bomo odkrili spominsko obeležje delavcem Stola, ki so 27. julija 1941 odšli v partizane.

Ob 12. uri se bo na nogometnem igrišču Virtus v Šmarci (ob Bistrici) začelo praznovanje 80-letnice naše tovarne za vse delavce in upokojenece.

Za razvedrilo bo poskrbel ansambel Modrina in folklorna skupina Kamniška Bistrica.

Na sporedu bodo tudi nekatera presenečenja.

Vabljeni!

Ko pogledamo nekaj desetletij staro fotografijo iz naše proizvodnje, nehoti pozabimo, da nekoč ni bilo vse tako, kot je danes. Gornja stiskalnica za nalep plošč na omarice in mostišča pisalnih miz so izdelali Stolovi ključavničarji. Zamenjala je težko delo lepljenja s svorami. Idejo je dal Franc Lužovec.

Agata Škrjanc v tem času odhaja v zasluženi pokoj. V strojni brusarni je obrusila nešteto polizdelkov za stole. Pri takem delu jo vidimo tudi na gornjem posnetku.

Želimo, da bi imel Stol tudi v bodoče veliko delavk.

☆☆☆

VESTEN DELAVEC JE VESEL, DA IMA DELO. NEVESTEN LE, KO PREJME DOBER OSEBNI DOHODEK.

☆☆☆

V VSEH, TUDI V NAJMANJŠIH DELOVNIH SKUPINAH, MORA BITI DELOVNA ORGANIZIRANOST IN DELAVNOST PRVO IN SE NE SME NIKOLI USTAVITI.

ČE SE USTAVI, ZAOSTANE ZA DRUGIM!

☆☆☆

KOLIKOR SO TE OPERACIJE KRAJŠE, TOLIKO HITREJE JIH MORAMO OPRAVITI, KER JE SICER SKUPEN SEŠTEVEK STROŠKOV PREVELIK.

Razmatranje stanja i perspektive prodaje u poslovnoj jedinici Interijer Beograd

Maloprodaja: Smanjena platežna moć potrošača prvenstveno se odrazila na maloprodaju. Potrošači su postali u velikoj meri probirljivi u odnosu na cenu koja sve više postaje ključni faktor prilikom izbora nameštaja. Ovo se posebno pokazalo prilikom organizovanja nekoliko akcija rasprodaje ili prodaja sa većim popustom cene za robu koja se neće više proizvoditi ili koja je ranije slabo kupovana.

Pored znatnog rasterećenja zaliha, ove rasprodaje su smanjile obezvređivanje uskladištenog nameštaja i ubrzala obrt sredstava.

Takođe se pokazalo da tržište nije ni izbliza zasićeno jeftinijim i jednostavnijim komadnim nameštajem. Značajnu ulogu u maloprodaji svakako treba dati i reklami, makar i u najjednostavnijem slučaju postavljanja reklamnih panoa u izlozima interijera.

Na osnovu stečenih iskustava u protekloj godini u oblasti maloprodaje, i naročito u navedenim rasprodajama, mogu se predložiti koraci koji bi ubrzali prodaju i povećali njen ukupni obim:

1. Iako finansijski iscrpljeno i sve manje platežne moći, tržište nije zasićeno pa je potrebno ponuditi masovno proizveden i jednostavan, pre svega jeftiniji (u odnosu na druge proizvođače) nameštaj.

Prodaju u ovom trenutku pospešuje i visoka inflacija, pa je logična tendencija ulaganja u trajnija potrošna dobra. Obzirom na karakter ulaganja, cena je svakako postala jedan od osnovnih kriterijuma kupovine.

2. Potrebno je razmotriti mogućnost izrade specijalnih, za Stol karakterističnih reklamnih panoa, koji će se pojavljivati kako u izlozima salona namještaja, tako i na drugim javnim mestima. Minimalno ulaganje u reklamu, kombinovano sa formiranjem jeftinih i jednostavnih programa, doveli bi do masovnije potrošnje, a zatim proširili krug potrošača skupljih proizvoda i velikoprodaje. Ova reklama ne treba da služi samo kao znak, kao apstraktni potsetnik, već mora sadržati informacije o konkretnom programu, ceni, određenom masovno proizvedenom komadu (Stolova stolica, Stolov sto, kao što su REX, »UNI« i slično).

Velikoprodaja: Smanjena platežna moć stanovništva nema vidljivih posledica u domenu velikoprodaje. Ukidanje zabrane o kupovini investicione robe doprinosi da se i dalje u zadovoljavajućoj meri održava i razvija ovaj deo našeg rada. Beograd, kao veoma razvijen administrativni i poslovni centar ima i dalje velikih potreba za nabavkom novog nameštaja i opreme, čemu doprinosi i činjenica da je i najveći broj projektantskih organizacija takođe lociran u Beogradu.

Značajnu ulogu u daljem razvijanju velikoprodaje svakako je i uporno reklamiranje naših proizvoda odgovarajućim publikacijama kod svih potencijalnih kupaca, a naročito investitora i projekatanta. Ova reklama, kao i stečeni renome, nisu na duži rok dovoljni te smatramo da je povećanje obima maloprodaje, popularizacija određenog uskog ali masovno proizvedenog

Tale fotografija je nastala na letošnjem srećanju upokojencev. Štirje »fantje«, svi nekoč naši dobri delavci, so se vsedli v avli naše upravne stavbe. Beseda je dala besedo in aparat je »šklocnil«.

Žal ni bilo časa za daljši pogovor. Morda pa kdaj drugič!

Družčine starejših upokojencev smo vedno veseli. Ob tem vedno pomislimo, da je današnji Stol nastajal tudi pod njihovimi rokami.

Še ena fotografija z letošnjega srečanja upokojencev. Tri upokojenke in upokojenec, vsi so bili nekoč naši delavci.

Leta tečejo, kot vedno! Še vedno radi pridejo pogledat naš Stol, sodelavce in nasploh vse, kar se danes tu dogaja.

Upokojencev pogled je drugačen kot pogled mladega delavca.

asortimana nameštaja, preduslov dugoročno posmatrane uspešne prodaje.

Zaključak: Orijentacija na dopunu asortimana koji se nudi zmeljli određenim jeftinim i masovnim nameštajem, uz reklamu i prilagođavanje smanjenim platežnim mogućnostima kupaca, ali i njihovoj većoj želji za investiranjem, može postati faktor stabilnosti u uslovima ne uvek poznatih uslova privređivanja, i mogućih novih

ograničenja u investicijama, koja ne moraju biti samo administrativne prirode.

Sa druge strane, razvijena bazična prodaja koja bi se stabilizovala po obimu i sadržaju, omogućila bi slobodnije istraživanje tržišta kroz nove proizvode, i smanjila rizik u poduhvatima probne maloserijske proizvodnje i procesima daljeg istraživanja tržišta i razvoja.

Ljiljana Nikezić, Interijer Beograd

Delo, problemi in načrti celjskega Interiera v razvoju

Te dni je minilo sedem let, odkar je dobil Stol svojega predstavnika na področju severovzhodne Slovenije v Celju. Takratno opravljanje dela na domu in trdo delo na terenu ter dobri delovni rezultati so narekovali potrebo po novih sodelavcih in poslovnih prostorih.

Tako danes šteje naša delovna skupnost pet zaposlenih delavcev, s skupnim letnim delovnim planom 136.650,00 din, kar predstavlja približno desetino prodaje investicijskega blaga na domačem trgu.

Iz navedenega je razvidno, da izvajamo v osnovi prodajo investicijske opreme, velik del predstavljajo posli preko inženiringa, opremo široke potrošnje pa prodajamo na naslov Interiera na Duplici. Sami nimamo maloprodajne registracije zaradi neprimernih poslovnih prostorov. Današnja investicijska politika v Jugoslaviji v osnovi zavira vse vrste negospodarskih investicij na eni strani, na drugi pa investitorji razpolagajo z malimi sredstvi, kar direktno vpliva na opravljanje naše dejavnosti. Gradnje objektov, katerih oprema bi zahtevala naše programe na našem delovnem področju, skoraj ni. Investitorji gredo predvsem v adaptacije ali dozidave obstoječih objektov, hkrati pa iščejo najcenejše ponudnike, kar pa mi z našimi cenami še zdaleč nismo. Sama razdrobljenost del zahteva več delovnega časa, hkrati pa je povezana z večjimi stroški.

Največji delovni uspeh prvega polletja predstavlja kompletna oprema novega PTT centra v Titovem Velenju, katerega detajle vam prikazujemo. Izvedli smo vsa zahtevna mizar-ska dela po detajlih, opremili pisarne z našo serijsko opremo, dobavili in izvedli smo montažo razne tehnične in pomožne tehnične opreme drugih proizvajalcev.

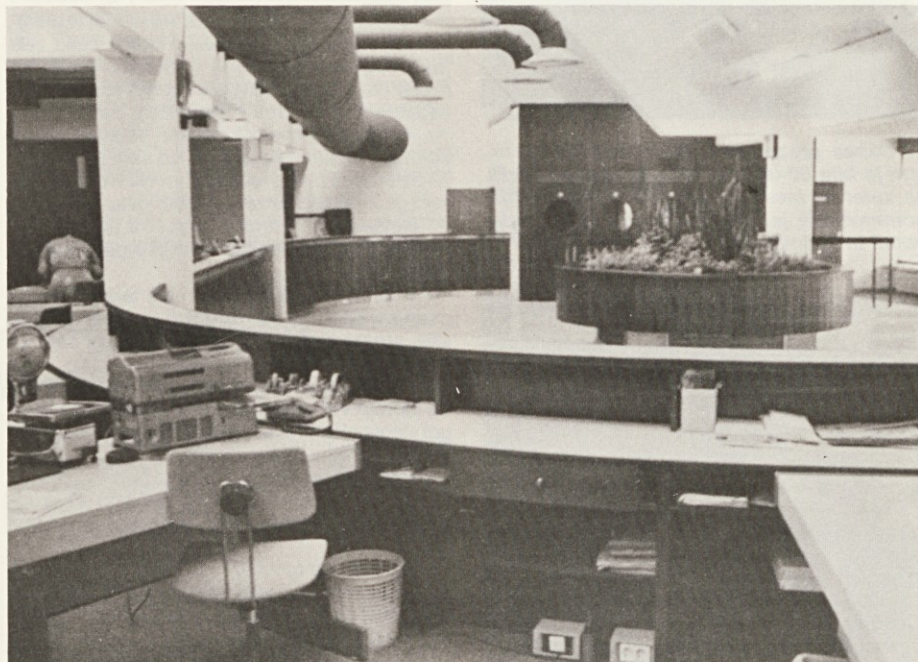
Posebnost predstavlja to, da smo sami izvedli raznos in postavitve naše opreme in to vsi člani našega interiera, brez izjeme. Na to je vplivalo dejstvo, da je bila konkurenca s svojimi ponudbami dosti cenejša, tako da v borbi za tem delom nismo smeli vkalkulirati stroškov, katere bi predstavljala navedena dela. Na koncu je to lep delovni dosežek, čeprav ni nikjer posebej ovrednoten.

Za drugo polletje že imamo sklenjenih več pogodb, nekaj dela je že realiziranega. Glavno skrb povzročajo vse daljši dobavni roki za našo opremo, kakor tudi za opremo drugih proizvajalcev in izdelke kooperantov.

Doseženi delovni uspehi pri nas, kot v sami DO, so dali boljše osebne dohodke, kar nam daje stimulacijo za nadaljnje delo. Pozitivno stališče zavzemamo do sistema nagrajevanja po delu. Glede na dejstvo, da na del te stimulacije vplivajo stroški, smo tu oškodovani. Visoke stroške nam predstavljajo stroški najemnine poslovnih prostorov in dislociranost skladišča. Takih stroškov nimajo interieri z lastnimi prostori, kar vpliva na njihovo finančno situacijo in povečuje variabilni del njihovega osebnega dohodka. Za rešitev tega problema je že bilo nekaj storjenega, saj je že prišlo do pogovorov za odkup poslovnih prostorov, žal pa trenutno ne razpolagamo s potrebnimi finančnimi sredstvi.

Pogled na novi poštni center v Titovem Velenju.

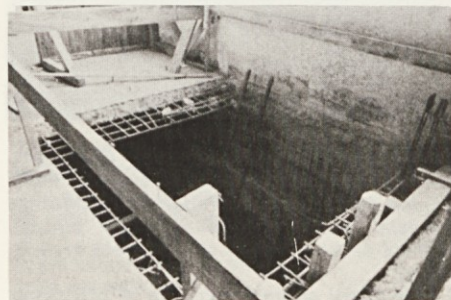
Centralni prostor velenjske pošte, primeren za veliko frekvenco strank. Vsi vidni elementi na posnetku predstavljajo naše delo.

Pokazatelji kažejo, da gospodarimo z visokimi stroški na zaposlenega. To je res, vendar ni to ekonomsko merilo, saj dosežene rezultate dosegamo z malim številom delavcev.

Dolgoročno gledano je naša delovna iniciativa v tem, da se razširimo v interier z lastnimi prostori in maloprodajno registracijo. Tako bi postali močnejši in bolj konkurenčni na našem delovnem področju.

Jože Škafer

SAMI MED SEBOJ MORAMO UGOTOVITI, KOLIKO SE KAKEGA DELA DA OPRAVITI IN IMETI TUDI TOLIKO ZAVESTI, DA SE TEGA DRŽIMO.

Gradbena dela v grobem rezu so pri kraju, tudi velike luknje v plošči, ki je posneta na gornji sliki, ni več.

Franc Uršič, prvi Stolor oblikovalec pohištva

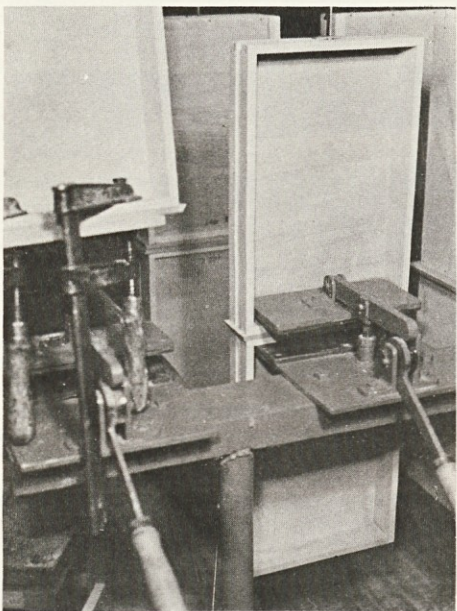

O tej sliki nimamo posebnih podatkov, nalašč pa jih tudi nismo iskali. Že sama fotografija je dovolj zgovorna.

Kaj je prijetneje, kot pogledati vesele obraze sodelavcev, ki so drug drugemu zaupali, se imeli radi, se spoštovali, ki so bili ljudje s pravim odnosom do Stola, do dela!

Danes praznujemo 80-letnico Stola, tokrat je bila 60-letnica. Ni toliko pomembno, na katerem mestu je posneta ta fotografija, pomembneje je, da so bili tudi tedaj ljudje veseli in zadovoljni.

Na sliki je dovolj nazorno prikazano, kako smo nekdanje v Stolu s svorami lepili ličnice (prednje dele predalov) na ogrodje predala. Delo je potekalo zelo počasi, delavci pa so imeli od svor nešteto krvavih žuljev.

Na desni strani fotografije je prikazana inovacija. — Z ekscentrično napravo se je dalo ličnice veliko hitreje nalepiti; in kar je zelo pomembno, z veliko manjšim trudom. (Avtor inovacije je bil Franc Lužovec).

V večletnem pripravljanju in urejanju Glasila smo obiskali marsikatero našega upokojenca, se z njim pomudili v pogovoru, ga predstavili našim bralcem in tako tem ljudem dali priznanje za njihovo delo v Stolu.

Nobena delovna organizacija ni nastala sama od sebe, temveč jo je ustvarilo fizično in duševno delo naših neštetihih sodelavcev — prednamcev, ljudi, ki so svoje delovne sposobnosti namenili razvoju.

S Francem Uršičem smo se nameravali že pred časom pogovoriti, pa smo vendar ta pogovor odložili do te slavnostne številke.

Danes sedemdesetletni Franc Uršič je bil veliko let zaposlen v Stolu. Bil je mojster, obratovodja, vodja tehniškega oddelka, to po službeni strani, poleg tega pa organizator boljše proizvodnje pohištva in urejevalec še marsičesa.

Franc smo obiskali v prvi polovici letošnjega avgusta. Prihital je iz svoje male delavnice, kjer je pravkar sosedji za hišno rabo prežagal neke tramiče. Bil je poln žagovine, v delovni obleki in znanega, resnega pogleda, ki je še posebno ostal v spominu tistim, ki smo z njim v Stolu skupaj delali.

Kmalu zatem smo se znašli v njegovi kuhinji, kjer nam je prijazna Frančeva druga žena zelo lepo postregla s kavo in primorsko travarico, Franc pa je takoj začel pripovedovati o svojem sedanjem delu doma in preteklem delu v Stolu.

»Nikoli dolgo ne poležavam. Vstanem neko deset minut pred sedmo, da sem ob sedmih že oblečen. Takoj grem po dnevnik Delo, preberem ga in kmalu zatem se lotim dela.

Dela imam vedno preveč. Tu je hiša, vrt, predvsem pa delavnica, ki mi je v posebno veselje.

V delavnici vedno delam kaj takega, kar je moja zamisel. To so razni deli za stole ali stolčke, prosto stoječi obešalniki, napravil sem že tudi sedala za celo kinodvorano. To se malo čudno sliši, je pa res. V letih, kakršnih sem, res ne morem več veliko narediti, vsak dan pa kake pol »šihita« le spravim skupaj. Delal bi več ur, pa me bole kolki in težko stojim.

Nimam posebnega orodja in priprav, vendar se tudi z rokami veliko naredi. Seveda pa je potrebno imeti pravo veselje. Brez tega ne bi bilo nič.

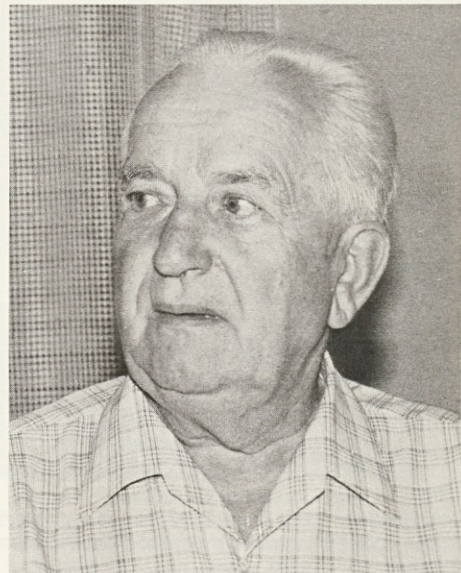
Kot sem že omenil, rad delam predmete, ki so moja zamisel. Delal sem posebne lopate za sneg, tudi dele za ženska obuvala in predmete, ki jih ni na našem tržišču.

To je neke vrste inovatorstvo. Ta dejavnost me je zanimala že od mladih nog. V Kamniku sem ustanovitelj Društva izumiteljev in bil tudi 18 let predsednik. Tudi v Stolu sem uresničil več inovacij.

Ko sem končal delovodsko šolo, sem se v letih 1936-37 zaposlil v Stolu. Najprej sem bil mojster v montaži stolarne, kalkuliralec in nabavni referent in nato obratovodja stolarne.

Morda nekaj potankosti, kako smo takrat montirali stole. Delovni postopki so bili neurejeni, delavci so stole vlačili iz enega delovnega mesta na drugega in si jih med seboj nepravilno izmenjavali. Uporabljali so ročna vrtala in privijala, ki so bila v glavnem izdelana iz lesa.

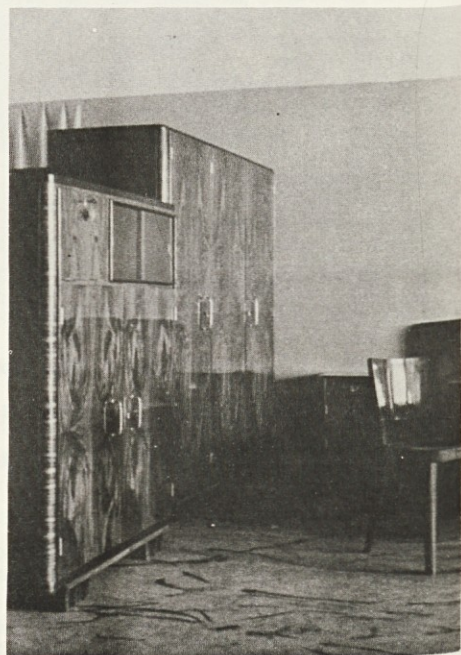
Po dolgih pogovorih z lastnikom tovarne Remcem in mojstrom v mehaničnem oddelku mi je v delavnico uspelo vpeljati električne vrtalke in privijače, ki so bili že pred vojno v prodaji v Ljubljani. Zanimivo je, da mi mojster mehanične delavnice ni hotel narediti nekih pripomočkov za lažjo montažo stolov, napravil pa jih je Franc Štefula, oče ing. Dušana Štefule. Franc Štefula je

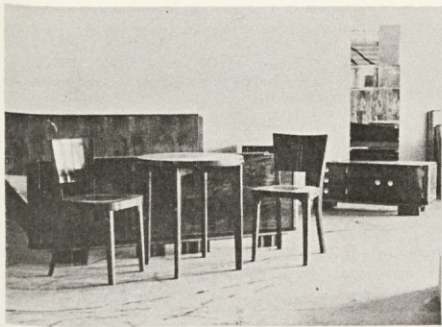
Franc Uršič je danes bližje osemdesetemu letu kot sedemdesetemu. Tudi v pokoju je že precej časa, vendar mu je misel o Stolu tekla sveže; kot bi bil še včeraj na delovnem mestu.

tudi nekako v tistih letih pričeval z delom v naši tovarni.

V montažni oddelku stolarne sem hotel še pred vojno vpeljati nekaj posebno novega, vendar tedaj sindikati s tem niso soglašali. Hotel sem, da bi bili montažni postopki na tekočem traku in bi se izdelavni časi še močno zmanjšali, vendar ni šlo. Zadeva je končala na kamniškem sodišču z razlago, da je na ta način do skrajnosti izpostavljeno izkoriščanje delavca.

Omara za obleko in nižja omara za perilo in priročnim bifejem, dva sestavna dela Uršičeve spalnice, ki jo je proizvajala mizarna.

To je glavni del spalnice: dvojna postelja, nočni omarici, nizka omarica z ogledalom ter okrogla mizica in stola, ki je bilo z omarama za obleko celotno pohištvo za spalnico.

Spalnica je bila za takratne pojme zelo lepo pohištvo, ki je šlo tudi dobro v denar.

Ko smo se po vojni mudili na ogledu neke tovarne stolov na Češkoslovaškem, sem videl približno tako proizvodno posodobitev, kot sem jo pred leti predlagal na Duplici. Janoš Kiš me je potrepljal po rami in mi rekel, češ, če nisi takrat uspel, pa sedaj napravi.

Bil sem tudi obratovodja mizarne. Delali smo neke obešalnike in spalnice. To je bilo seveda že po vojni. Tovarna se je odločila, da prične s proizvodnjo novih spalnic. Bil je interni razpis. Prva nagrada ni bila podeljena, dobil pa sem drugo in tretjo nagrado.

Kmalu smo pričeli z izdelavo teh spalnic. Spalnice so šle zelo dobro v denar, sam pa sem dobil nagrado. Sodelavcem, ki so tudi predlagali načrte spalnic, ni bilo všeč, ker niso uspeli. To se je tudi videlo v našem nadaljnjem delu.

Kmalu zatem je Lesnina razpisala nagrado za spalnico, ki bi jo proizvodila. Tu sem prejel tretjo nagrado. Za sodelovanje sem moral seveda napraviti vse načrte in prototip te spalnice. S

še dvema sodelavcema sem spalnico napravil v naši tovarni.

Lesnina nagrada je bila kar precejšnja. Zanj sem si kupil star avto, ki je med sodelavci dvignil precej prahu. Bilo pa je tudi prijetno. Povabil sem kakih dvajset sodelavcev in šli smo pit. Nekako deset odstotkov nagrade smo takoj zapili. Bili smo zelo veseli. Še danes se tega rad spomnim.

Poleg rednega dela v Stolu pa sem delal tudi elaborate za nove manjše in večje lesne delavnice v Sloveniji. Pripravil sem vso tehnično dokumentacijo: tehnične opise, izračune, načrte.

Iz starega Stola sem se spomnil še neke zanimivosti. Stari grobi rez je bil takoj pod žago, na mestu proti krivilnici. Iz desk in plohov so žagali decimiran les. Ženske so ga prenašale v naročju in šele kasneje prebirale. Predlagal sem, da bi bilo prebiranje opravljeno takoj po razrezu, transport pa mehaniziran. Pa so bili pomisleki in problemi. Škoda, ko bi se tudi to dalo lepo urediti!

Franc Uršič me je peljal v dnevno sobo, kjer so na steni obešena priznanja za izumiteljsko dejavnost in v svojo delavnico, kjer je kup stvari, ki so vredne pozornosti. Pokazal mi je panelko, kjer je za srednji del uporabljena suha koruzna slama, razne vrste oblikovanih vezanih plošč za sedala stolov in poseben tip prosto stoječega obešalnika, kakršen pride prav skoraj v vsakem stanovanju.

Franc mi je s posebnim ponosom pokazal poseben tip vratne ključavnice in kljuka za prostore, ki jih je treba na eni strani občasno zakleniti. V tem primeru se samo notranja kljuka obrne navzgor. Pa za ta patent v Sloveniji ni našel pravega razumevanja. Prodajal ga je na Hrvaško.

V Frančevi hiši je prav tako, kot v njegovi glavi: nenehna težnja za nečim novim, boljšim, lažjim in lepšim. Za to je vreden vsega priznanja in pohvale. Pa tudi do veliko drugih stvari. Tudi za osnove tehnološkega oddelka, ki ga je v zadnjih letih dela v Stolu vodil in na mlade delavce prenašal obširno praktično in teoretično znanje.

Ciril Sivec

»Mojs'tr, dej nam mer, sej vid'š, d' dons ne mor'mo devat.«

»Prosta sobota je lep dan.«

Spoznanje

Hladne so tvoje roke,
utrjene imaš oči,
reci, draga, kaj je s tabo,
kaj na duši ti leži?

Zakaj te zebe, ko se te dotaknem? —
A ko te nežno k sebi stisnem,
tedaj začutim, da zame nisi izgubljena,
vsa nežna, mehka — čisto neobgljena,

zdiš se mi, ko napetost v tebi popusti,
ko na prsi se priviješ mi
začutim, da si moja, meni prepuščena,
srečna in nič več preplašena.

Zdaj vem, zakaj so hladne tvoje roke,
zakaj utrjene oči:
misliš na svoj dom, otroke,
na neprespane vse noči.

Zdaj vem, da skrivaj na mene čakaš,
da pogrejem ti dlani
in srečen sem, ko vidim,
da spet iskrijo tvoje se oči.

Ti le slutiš, jaz pa vem,
kako bi strastno tebe ljubil,
a se zavedam, da ne smem,
da tvojega zaupanja ne bi izgubil.

Želim si te in to močno,
ne vem, kako končalo se bo to,
zato te božam po laseh,
da čutim tvoj nemir v dlaneh.

Bojim se zate, moja mala,
imaš me rada, vem,
iz ljubezni bi se mi predala,
a takoj se zdrzneš — ne, ne smem.

Tako mimogrede z olimpiade

Prvo zlato medaljo je za Jugoslavijo osvojil Vlado Lisjak, rokoborec v grško rimskem slogu, zaposlen kot šofer v Gavriloviču.

ŠE EN DOKAZ VEČ, DA SE V VRSTAH NA NAŠIH BENCINSKIH ČRPALKAH LAHKO MARSICEŠA NAUČIŠ.

Zlato, srebrno in dve bronasti medalji so osvojili naši veslači. Vse medalje so bile osvojene v veslanju na mirnih vodah.

KAKŠNE REZULTATE BI ŠELE DOSEGAŁO NAŠE GOSPODARSTVO, ČE BI BILO V MIRNIH VODAH!

V skoraj vseh kolektivnih igrah z žogo smo dobili medalje.

TAKO SMO NA NAJBOLJ SLIKOVIT NAČIN PRIKAZALI NAŠO SAMOUPRAVNO PRAKSO O KOLEKTIVNI ODGOVORNOSTI.

Naši vaterpolisti so z odličnimi igrami premagali vse nasprotnike in po šestnajstih letih ponovili velik uspeh z osvojitvijo zlate medalje.

KAKO MOČNO ZNAMO STISNITI, ČE NAM JE VODA DO GRLA!

Atleta Zdravkovič in Milič sta morala po sklepu vodstva naše reprezentance predčasno odpotovati domov. Do nesporazuma je prišlo pri obtutvi atletov. Namesto v Adidas opremi sta za nastop vztrajala v Puminih copatah.

PRIŠEL, VIDEL, ODŠEL! KDO BO PA PLAČAL?

»Z olimpijskih iger smo se vrnili s polnim naročjem medalj,« je po prihodu v Beograd izjavil predsednik jugoslovanskega olimpijskega komiteja Zdravko Mutin.

ČISTO PRAVILNO! ČEZ ŠTIRI LETA BODO GOTOVO DRAŽJE.

Predstavniki našega glavnega mesta Beograda se potegujejo za kandidacijo za organizacijo letnih olimpijskih iger za leto 1992. Možnosti za Jugoslavijo so zelo velike, saj iger pri nas ne bi bojkotirala nobena država, kar pa drugi organizatorji ne morejo zagotoviti.

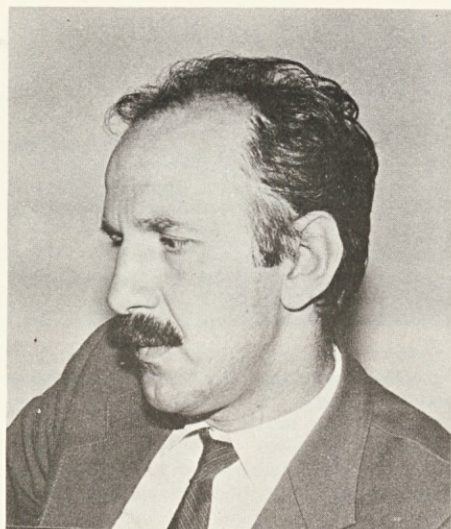
NIHČE NE BI BOJKOTIRAL, LAHKO PA SE ZGODI, DA BI NEKDO BANKROTIRAL. SAJ V BESEDAH NI DOSTI RAZLIKE!

Mitja Redja

ZMOTNA JE TOLAŽBA, DA BODO V DRUŽBI, V KATERI SMO, ŽE DRUGI DELALI NAMESTO NAS, TOREJ, TUDI ZA NAS.

ZA NAS NE MORE NIHČE DELATI, KER SMO TO DOLŽNI SAMI.

PRAVA DELAVNOST MANJŠE ALI VEČJE DELOVNE SKUPINE JE ŠELE TEDAJ, KO TA SKUPINA TOLIKO USTVARI, KOT Z DOBRIM DELOM IN ZAVESTJO ZARES ZMORE.

Sedanji direktor delovne organizacije Stol je Boris Zakrajšek. V našem Glasilu smo ga že predstavili, za tiste, ki tega niso brali, pa povejmo, da je diplomirani pravnik in da je doma iz Domžal.

Tovarna Stol praznuje 80-letnico obstoja

Z očkom se peljeva proti Duplici. Že od daleč zagledamo mogočno stavbo tovarne Stol, ki le-tos praznuje osemdeseto obletnico obstoja.

Pred osemdesetimi leti je bil tu le majhen obrat, ki so ga imenovali »Žaga«. S pridnostjo in požrtvovalnostjo delavcev pa je ta obrat vse bolj in bolj rastel in kmalu postal tovarna, ki danes daje kruh vse večji množici ljudi, ki so v njej zaposleni. Ker imajo delavci dobro vodstvo, so tudi dobro organizirani. Čeprav je njihovo delo večkrat zelo težko in odgovorno, se ga ne sramujejo, ampak so ponosni, še posebej takrat, ko obrodijo sad njihovega dela. Imajo svoj sindikat, katerega člani so vsi, ki delajo v tej delovni organizaciji. Kot člani so dolžni izpolnjevati naloge, ki so jim dane. Obenem pa so tudi samoupravljalci. Za izboljšanje dela in delovnih pogojev je potrebno še veliko, veliko volje. Organiziran imajo tudi šport. Z drugimi tovarnami tekmujejo v rokometu... Zelo pestra je tudi njihova revija GLASILO, kjer obveščajo ljudi o različnih dogodkih in objavljajo naraščajoče informacije. V tovarni Stol je aktivna tudi mladinska organizacija, saj vsako leto organizira Glas mladih, na katerem lahko nastopijo vsi, ki bi radi peli, igrali in se veselili ali pa premagali tremo. V zimskih dneh se delavci lahko odpočijejo na Veliki planini, kjer smučajo, poleti pa si »gasijo žejo« na morju.

S pridnim in kvalitetnim delom so uspeli tudi na svetovnem tržišču, kjer se lahko »kosajo« z ostalimi proizvajalci pohištva po svetu. V naši občini predstavlja tovarna Stol eno največjih izvoznikov, predvsem v Združene države Amerike, kamor svoje izdelke (različne stole, mize, omare...) tudi prodajajo.

S skupnimi močmi pa je naša lesna industrija zgradila svoje obrate tudi v nerazvitih državah. Tako jim pomaga k razvoju, hkrati pa uresničuje politiko neuvršenih, katere pobudnica je bila tudi naša država pod skrbnim vodstvom tovariša Tita in komunistične partije.

Mateja REPANŠEK
OŠ Stranje

Obisk v tovarni Stol

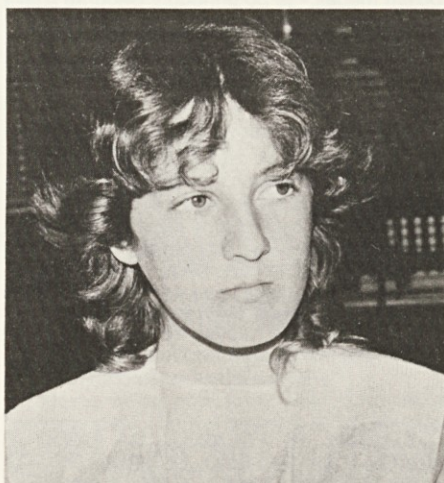
Prijatelji so se domenili, da bodo obiskali tovarno Stol. Vse jih je strašno zanimalo: kako nastanejo izdelki, kako delujejo stroji. Vojko je prosil obratovodjo za dovoljenje. Ta je privolil in Vojko je sklical tovariše: »O, zdravo! Smo vsi zbrani? Mirko je, Tina tudi... Kje pa sta Andrej in Katja? »Bodi brez skrbi! Andrej pride vedno ob pravem času, Katja pa, saj veš, da še kar sedi pred ogledalom,« ga tolaži Mirko. V tistem trenutku priteče Andrej in kmalu nato še Katja. Vojko je začel: »Torej, tovarišija... Naš načrt je uspel. Še danes lahko obiščemo tovarno. Pogovoril sem se z obratovodjo in danes ob treh pridite vsi pred tovarno, brez zamude...«

Ob treh so bili vsi zbrani. Obratovodja jih je prijazno sprejel: »No, družčina, kako ste kaj? Torej, ogledimo si tovarno.« Prišel je pripovedovati: »Človek je uporabljal in obdeloval les že od nekdaj. Tudi danes znamo ceniti bogastvo lesa, čeprav imamo vse vrste kovin, plastičnih mas... Les je res veliko bogastvo! Samo pomislite, kako bi bilo, če bi namesto na lesenih, sedeli na železnih stoli. Slikovit in topel videz lesa je nenadomestljiv. Ta tovarna je bila ustanovljena pred 80. leti. Ste dobri matematiki? Katerega leta torej?«

»Leta 1904,« so povedali v zboru.

»Da,« je nadaljeval obratovodja, »takrat je začela obratovati. Začetek je ponavadi vsak težak, vendar se s skupnimi močmi vse zmore. Zanimivo je primerjati položaj delavca nekoč in danes. Včasih so delavci vse delali ročno, medtem ko imamo danes vse vrste strojev, kar nam omogoča hitrejšo, lažjo in kvalitetnejšo izdelavo. Sedaj, v socialistični družbi, ima glavno vlogo pri odločanju delavski razred. Nekdaj pa so ga izkoriščali kapitalisti. Delali so v nemogočih razmerah in dobili minimalen zaslužek. Desetletja so se borili, da bi dosegli to, kar imamo danes — brezrazredno družbo, socializem, samoupravljanje. Pa saj to ste se že učili v šoli, ali ne?

Poglejmo si stroje in druge reči, ki vas bodo zanimale.

Mateja Repanšek je bila ob obisku v Stolu redkih besed. Takoj pa je bilo videti, da ji pero dobro teče.

Mlademu človeku izven tovarniške ograje ni lahko pisati o Stolu. Če pa je tu talent in volja, pa vseeno gre.

Mateja in Majda sta si razdelili tretjo nagrado.

Tudi Majda Kladnik je napisala prav prijeten spis o obisku v Stolu. Vprašali smo jo, kdaj je tu bila, pa je povedala, da sploh ni bila. Vse si je le zamislila.

Bili smo presenečeni. Toliko domišljije in znanja v tako mladi glavi. Torej je komisija prav ravnala, ko je nagradila njen spis.

Tako kot Majdi se zahvaljujemo vsem šolarjem, ki so sodelovali v opisovanju Stola ob njegovi 80-letnici.

Vas zanima, kako nastanejo izdelki? Obdelava se pravzaprav prične že v gozdu. Poglejte te stroje! Vse delovne operacije opravimo s sodobnimi stroji. Nekatere delovne operacije pa opravljajo stroji sami. Izdelek potuje od stroja do stroja ter dobiva vedno bolj izpopolnjeno obliko. Ko je končan, ga opremimo za transport do uporabnika. Čas izdelave je zelo odvisen od strojev: čim bolj so izpopolnjeni, tem krajši je. Zaradi tehničnih pomanjkljivosti lesa, predvsem pa zaradi boljše izrabe odpadnega lesa in odrezkov izdeluje naša lesna predelovalna industrija veliko število različnih plošč.

Čakajte, dal vam bom furnir in nekaj kosov lesa. Če imate bujno fantazijo, se bo še kaj pametnega izcimilo iz tega.

»Najlepša hvala in oprostite, če smo vas zmotili, saj vemo, da imate veliko dolžnosti.«

»Takšnih otrok sem vedno vesel, saj se zanimate za koristne stvari. Pa na svidenje!«

»Nasvidenje,« so odvrnili vsi v englas.

Ko so šli mimo vratarice, je Tina rekla: »Poglejte, spominsko obeležje iz NOB.« »Da... V tej steni je vzdana spominska plošča, posvečena osemindesetletnemu borbem in drugim padlim v NOB, ki so bili zaposleni v tej tovarni,« je pojasnil Andrej.

Kmalu so se odpravili vsak na svoj dom in razmišljali, kaj bi ustvarili iz lesa. Mogoče se bo pa res kaj zanimivega izcimilo, na primer kak koristen izdelek, ki bi ga lahko začeli celo serijsko izdelovati!

Majda KLADNIK,
OŠ Stranje

**Naslednja številka
bo izšla oktobra**

Les je vendar les, bi kdo rekel, vendar je v njem le nekaj živega. Tudi potem, ko je posekan in razžagan v deske.

Če so te deske lepe, so za našo nadaljnjo uporabo toliko bolj pomembne, več bo od njih koristi.

Na fotografiji je del odpremnega skladišča v tozdu 2. Skladiščnik Franc Kerec je najbolj vesel, ko se skladišče prazni in gre tudi pohištvo iz montaže po najkrajši poti na kamion.

Nagel odvoz pohištva je hitro obračanje našega skupnega denarja in tudi eden izmed elementov dobrega poslovanja.

Izlet na Triglav in dolino sedmerih jezer

Ob 80-letnici DO vabimo vse Stolove planince, da se udeležijo izleta na Triglav. Odhod avtobusa bo v soboto, 22. septembra ob 6. uri izpred upravne zgradbe.

Prek Pokljuke in Planike bomo prvi dan krenili na vrh in potem prespali na Doliču. Drugi dan si bomo med povratkom proti Bohinju ogledali čudovito Dolino sedmerih triglavskega jezera.

Omenjena pot je najlažji, čeprav ne najkrajši pristop na Triglav. Z nami bodo tudi alpinisti in planinski vodniki; zato izkoristite lepo priložnost za obisk naše najvišje gore.

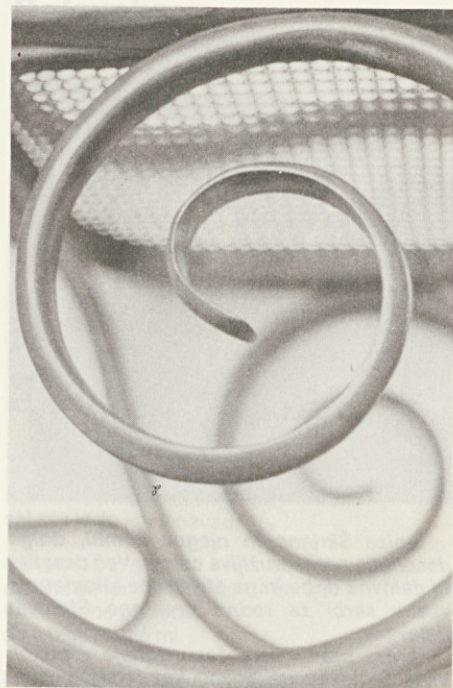
Vzponu na vrh se bodo preveč utrujeni lahko izognili po zložni poti okoli Triglava in nas pričakali na Doliču, da si skupaj ogledamo Dolino sedmerih jezer.

S seboj vzemite dobre čevlje z gumijastimi podplati, vetrovko ali bundo, kapo, rokavice ter planinsko izkaznico (kdor jo ima).

Cena izleta je 300 din. Prijave do vključno 10. septembra.

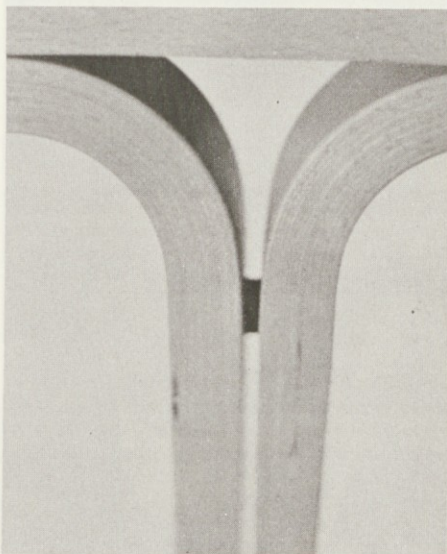
Prijavna mesta bodo označena na plakatih.

Planinska sekција
STOL

Za izdelavo tako zavitih lesenih elementov je treba imeti bukov les najvišjega kvalitetnega razreda, brez najmanjših napak, z vzporednimi vlakni. Dolge lesene palice je potem treba ostružiti in oblikovati v končen profil. Sledi mehčanje lesnih vlaken v pari in nato krivljenje s posebnim orodjem, ki je istočasno tudi šablona oziroma model, v katerem se mora krivljeni elementi osušiti in stabilizirati.

Seveda je tale opis postopka zelo površen, tukaj pride do polne veljave rutina in dolgoletno delo izkušenih mizarjev...

Mizo L-01 sestavljajo moderne krivine iz lameliranega lesa. To so plasti furnirjev, stisnjene v kalupu.

NAČRTOVANI IZDELKI MORAJO BITI NAREJENI. V NJIH JE DELOVNI DELEŽ DOBRIH DELAVCEV IN SKROMEN DELEŽ TISTI, KI BI BREZ POSEBNEGA NAPREŽANJA LAHKO DALI VEČ OD SEBE.

☆☆☆

DOPUST JE LE POČITEK PO NAPORNEM DELU IN NABIRANJU NOVIH MOČI. PO DOPUSTU PA JE TREBA ZOPET Z VSO SILO POPRIJETI ZA DELO.

Lojze Škrjanc in njegov kombi, dolga desetletja nerazdružljiva celota. Več desetletij delovne dobe in na sto tisoče kilometrov, vse v skrbi za redno prehrano Stolovih delavcev.

Lojze prav v tem času odhaja v pokoj. Vsak Stolovec ga pozna kot izredno vestnega in prizadevnega delavca. Vedno se mu je mudilo, utegnil je komaj toliko, da je pokadil cigareto ali popil kavo. Za pravo malico je bilo pa že težko najti čas.

Izrednega delavca Lojzeta Škrjanca smo še v delovni opremi slikali pred vrati naše delavske restavracije. Njemu in nam v prijeten spomin.

Dolžni smo mu reči: iskrena hvala za vse delo, ki ga je opravil za nas. Skrbel je, kot bi bil kolektiv njegova velika družina.

Tudi Jože Kotnik iz Soteske (nekdanjega Vrhpolja) nad Kamnikom je bil na letošnjem srečanju upokojencev. Ponosen je bil na rdeči nagelj in značko Stolove 80-letnice.

Ker je tudi Jože Stolovih let, smo ga zaprosili za slikanje. Tudi v zahvalo za njegovo delo!

Iz kronike dramske skupine DPD SVOBODA Duplica

Delavsko prosvetno društvo Svoboda Duplica je bilo ustanovljeno leta 1955, ko je prenehalo delovati »Sindikalno kulturno umetniško društvo Zmaga«, ki je vključevalo izključno samo člane, ki so bili zaposleni v Tovarni upognjenega pohištva Duplica (TUDP), to je v današnjem Stolu. Dramska skupina je delovala že pri SKUD Zmaga in je za svoje vaje in nastope uporabljala dvorano v tretjem nadstropju stolarne. Zanimanje za dramatiko je bilo veliko, saj so uprizarjali dokaj zahtevna dela in imeli dober uspeh na domačem in odrih v okolici, kamor so hodili gostovat.

Ko pa je tovarna v letu 1955 začela to dvorano uporabljati za svoje namene, je odrska dejavnost začasno zastala. Medtem se je začela gradnja že dolgo načrtovanega in težko pričakovanega kulturnega doma. Za ta dom so vsi delavci nekaj let delali tedensko najmanj po dve uri in tako prispevali glavni delež h gradnji. Dom je bil proti koncu leta 1958 toliko zgrajen, da se je lahko uporabljala dvorana in nekaj stranskih prostorov.

Takoj ko so bili dani zasilni pogoji, je dramska skupina v novi zasedbi začela z delom in je postavila na oder v vsaki sezoni najmanj eno dobro pripravljeno delo. Za vsako predstavo, ki smo jo predstavili na domačem odru, smo imeli zelo dober obisk, kar pa ne moremo reči za številna gostovanja, ki smo jih v razdobju 26 let organizirali na bližnjih in oddaljenejših odrih. Ta problem je nastopal tudi zato, ker nismo vedno izbirali tako imenovana znana dela, ki vlečejo, pač pa smo marsikatero sezono pripravili moderno delo, pri katerem običajno naslov ne pove dovolj in zato ne pritegne gledalcev.

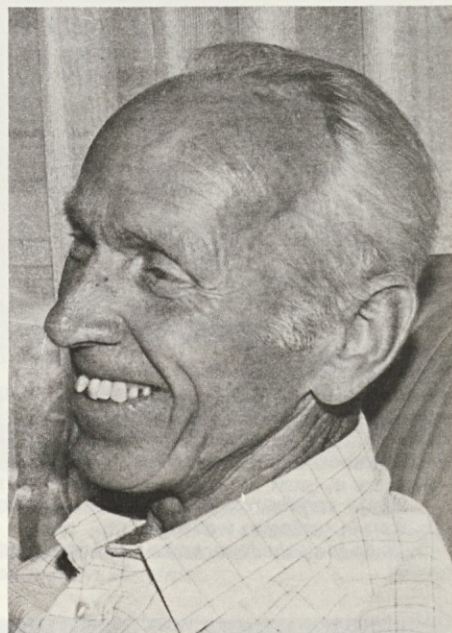
Kako je, posebno za gostovanje, pomembna izbira igre in njen naslov, pove primerjava, na primer, med odlično komedijo Marjana Marinka Ad acta in Linhartovim Matičkom: s sodobno aktualno in zelo duhovito komedijo Ad acta smo pripravili več gostovanj, vendar pa smo povsod imeli zelo malo gledalcev, tako da smo jo začeli imenovati »Igra za štiri jurje«. Takrat je bila cena vstopnic 150 do 200 starih dinarjev in iz tega lahko sklepate, koliko stolov je bilo v povprečju zasedenih.

S komedijo »Ta veseli dan ali Matiček se ženi« Antona Tomaža Linharta pa smo gostovali pred dvajsetimi leti tudi v krajih, kjer še nikdar niso slišali za našo dramsko skupino in imeli povsod nabito polno dvorano navdušenih in zadovoljnih gledalcev.

Delo smo uprizarjali dve sezoni in uprizorili skupno 15 predstav. Prvo in predzadnjo smo izvedli na domačem odru, ostale pa po vseh večjih odrih od Ljubnega ob Savinji pa do Šmarja-Sap na Dolenjskem. Ker ta komedija vedno znova navduši in pritegne gledalce in ker spada v železno zgodovino slovenske gledališke kulture, jo imamo namen v naslednji sezoni in v novi sezoni zopet postaviti na oder.

To znamenito komedijo je oče slovenske dramaturgije Anton Tomaž Linhart napisal okoli leta 1790 in, čeprav je osnovna ideja vzeta iz dela francoskega dramatika Baumarchaisa Figarojeva svatba, jo je tako spretno in neposredno prestavil v takratne slovenske razmere, da jo po pravici imenujemo druga slovenska igra. Prva je bila namreč tudi Linhartova Županova Micka.

Malokdo, razen nekaj tistih, ki sodelujejo, pa ve, kaj pomeni tako delo, v kolikor toliko zadovoljivi kvaliteti, postaviti na amaterski oder. Z dobro zasedbo vlog, to pomeni z igralci, ki

Francu Štebetu tudi po upokojitvi ne damo miru. Za to, slovesno številko Glasila, smo ga zopet prosili za sestavek. Ni se izgovarjal, kot je to danes pogost primer. Sestavek je napisal na način, od katerega bo bralec nekaj imel.

imajo res voljo in smisel za trud, ki je potreben, potrebujemo do 30 resnih vaj in to v večernih urah, ko bi vsak najraje sedel doma in gledal televizijske oddaje. Vsak igralec mora tudi doma resno študirati svojo vlogo. Režiser pa mora že pred začetkom vaj imeti izoblikovan skoraj popolnoma jasen koncept režije in predstave. Režiser je običajno tudi scenarist. Vse kulise, razsvetljava in ostali odrski rekviziti morajo biti prirejeni tako, da se dajo enostavno prevažati in da se dajo enostavno in zelo hitro postavljati in menjati na vsakem odru, na katerem želimo gostovati. Velik problem nastane, kadar so potrebni posebni kostumi, lasulje in podobno. Do pred nekaj desetimi leti je v Ljubljani delovala ustanova Prosvetni servis, pri katerem so si amaterske skupine za

Naša igralska skupina je leta 1963 pripeljala Linhartovega Matička v Ljubno, kjer se je seveda oženil.

Ob tem so bili zopet vsi veseli: gledalci v dvorani in igralci na odru.

V igri Radivoja Lole Đukića »Bog je umrl zaman«, so dupliški igralci lani postavili na oder temo o današnjih dogajanjih. Igra je bila zaradi odsotnosti igralcev le enkrat uprizorjena.

malenkostno odškodnino lahko izposojale kostume, lasulje za kakršnokoli delo ali dobo, pa tudi reflektorje in razne druge odrske rekvizite. Vselej smo dobili tudi izčrpna navodila, kakšna mora biti obleka in oprema za neko odrsko delo. Tam smo vedno lahko kupili kvalitetne odrske šminke in druge stvari, potrebne za maskiranje.

Danes pa v vsej Ljubljani ne morete kupiti odrskih šmin, mastiksa za lepljenje brk, brad in podobnega, ali pa si čisto »uradno« sposoditi kostume ali celo lasulje. To pa zaradi tega, ker je takrat ravno za to zvrst kulture zmanjkalo — niti ne veliko — denarja, zato je bil Prosvetni servis ukinjen, amaterji pa smo, kljub velikim obljubam, ostali praznih rok, prepuščeni sami sebi in dobri volji posameznih gledališč, pri katerih še uspešno izprositi, da nam posodijo potrebno opremo.

Gotovo se marsikdo vprašuje, kaj nas spodbuja k temu, ne ravno lahkemu delu, k javnemu nastopanju, k igranju. To je težko razložiti v nekaj stavkih. Vendar pa je to oblika in način kulturnega izživljanja, ki človeku, kot se reče, zleze pod kožo. Kdor je enkrat občutil vzdušje na vajah, zaznal vonj odrske šminke in uspešno stopil na odrske deske, jim običajno ostane zapisan, če le ima priliko za to.

Čeprav je delo na vajah zelo intenzivno in zahtevno, pa vendar vsak igralec z velikim prizadevanjem in zanimanjem sodeluje pri oblikovanju predstave, katera iz vaje in vajo dobiva popolnejšo obliko. Odgovorna naloga režiserja je, da delo vedno gleda z dveh vidikov. Najprej z vidika avtorjevega sporočila, torej kaj hoče povedati, na kaj opozoriti, potem pa z vidika gledalcev, da bo vsak prizor oblikovan tako, da je zanimiv in razumljiv in da vsi prizori skupaj sestavljajo skladno celoto, avtorjevo sporočilo pa naj razume vsak zbran gledalec.

Ko predstava teče, vsi napeto pričakujemo, kakšen bo odziv gledalcev. Če zbrano sledijo dogajanju na odru in pravilno reagirajo, kar se na odru in zadaj izredno dobro občuti, vemo, da naš trud ni bil zaman. Občutek, ki ga sodelujoči občutimo ob poštenem aplavzu, moralno poplača ves trud in vedno znova vzbuja zavest, da drži pogovor »Človek ne živi samo od kruha«.

Najlepše je nastopati na domačem odru. Vse je lepo urejeno, imamo odlične naprave za svetlobne in zvočne efekte, dvorana je vedno prijetno topla in vselej vemo, da bo obisk zadovoljiv.

Na gostovanjih pa se redno pojavlja kup problemov, katere je treba rešiti zelo hitro, ker po stari navadi čas vedno priganja. Skoraj vselej se postavlja vprašanje, kakšen bo obisk. Pri tem ne gre samo za pokrivanje stroškov, gre predvsem za vzdušje, za predstavitev našega dela, za ugled naše skupine. Stroški prevozov so v zadnjem času postali tudi tako visoki, da resno ogrožajo organiziranje gostovanj. Vendar pa se vsem sodelujočim upira, da bi se tri mesece pripravljali, potem pa uprizorili eno ali dve predstavi in tako na kratko pokopali ves trud in navdušenje, ki je bilo potrebno za predstavitev.

(Šaljivi dogodki z naših gostovanj bodo objavljeni v naslednji številki glasila).

Franc Štebe

Gasilska koračnica

Ko gasilski rog zapoje
na delo kliče nas.
Strnimo vse sile svoje,
na pomoč smo vsaki čas!

Na pomoč, na pomoč,
hej, gasilci gremo mi.
Na pomoč, na pomoč,
hej, gasilci gremo mi!

Kadar ogenj se razvname,
v plamenu dom gori,
ena misel nas objame,
na pomoč hitimo vsi.

Na pomoč, na pomoč,
hej, gasilci gremo mi.
Na pomoč, na pomoč,
hej, gasilci gremo mi!

Ko nas kliče domovina,
da gremo sovragu v bran,
misel nam je vsem edina
in naš zbor takoj je zbran.

Na pomoč, na pomoč,
hej, gasilci gremo mi.
Na pomoč, na pomoč,
hej, gasilci gremo mi!

Gasilsko koračnico nam je za objavo prinesel
Marjan Burja

Delavska

Naš aktiv v tozdu ta in ta,
prav zares je 1A,
še bolj super smo pa mi,
delavci v strojnici.
Kaj se tukaj vse počne,
bolje, da naprej ne gre.

Rajko gor in dol špancira,
se za babami ozira.
Ivo pri mašin' stoji,
joče, da ga zob boli.

Jana kostanj lupi si,
Darja se ji pa smeji.
Jani res je super tič,
saj na liniji je vodič.

Lilijana spretna je v peresu,
nič ni slabša kot na plesu.
Štefka osem ur likalnik gladi,
saj to ji je že kar v navadi.

Cene velik je orjak,
da bi le še na »oberfrezaru« bil tak!
Ribič vedno poskrbi,
da v temi nismo mi.

Mariana se v karate je zapisala,
da bi cela strojna se je bala.
Vojko dela avto-izpit,
da po šihu gremo lahko pit.

Stanka nov je stroj dobila,
saj se je prej že grozno počutila.
Mojster je res dedec pravi,
ne pusti, da bi mu hodili po glavi.

Zdaj spoznali ste junake,
»da bi tozdi vsi imeli take«!

Diana Rutar

Diana Rutar je delavka v odpremnm skladišču v tozdu 2, poleg tega pa tudi aktivna mladinka v mladinski organizaciji. Dobro ji teče tudi pero. Za naše delavce je marsikaj napisala.

Gasilci v Stolu od ustanovitve do danes

Pričetki organiziranega dela na tem področju segajo v prva leta povojne obdobja. Gasilske opreme takrat skoraj ni bilo. V tem obdobju pa je bilo veliko volje in prostovoljnega dela.

Takrat je bila v tovarni motorna brizgalna, ki jo je tovarna dobila od mednarodne pomoči. Kasneje so uporabljali motorko, imenovano »Češka«, sledila ji je Ilijeva brizgalna. V letu 1963 je bila nabavljena VW brizgalna, ki je sedaj v tozdu 2. Leta 1967 pa je bila nabavljena sodobna motorna brizgalna »Magirus«. Leta 1973 je tovarna kupila še eno brizgalno istega tipa. Obe še danes služita svojemu namenu. Od leta 1975 imamo tudi svoj gasilski kombi, tako da so gasilci lahko v čim krajšem času na ogroženih mestih. V zadnjih letih imamo tudi radijsko zvezo s poveljstvom občinske gasilske zveze. Lahko rečemo da je naša opremljenost res sodobna in je le od izurjenosti gasilcev odvisna učinkovitost.

Po letu 1950 se je pričelo na gasilskem področju načrtno delati. Kadra je bilo dovolj, vendar ne dovolj strokovno usposobljenega. Preko občinskih, okrajnih in republiških vodstev so organizirani razni tečaji, da se je izboljšala strokovna raven.

Mislim, da so bila prav ta leta najbolj plodna za razvoj gasilstva. V letih od 1954 do 1970 beležimo tudi največje število aktivnih gasilcev v društvu.

Z izboljšanjem materialnega stanja in dvigom standarda je zagnanost na tem področju vse manjša. Tako se srečujemo s problemi, ker nimamo dovolj strokovno usposobljenih gasilcev in tudi ne častnikov.

Osnove našega društva so in morajo biti člani službe za požarno varnost in zaščito.

Še naprej bomo stremeli za tem, da bomo v to službo kadrovali ljudi, ki bodo na področju prostovoljnega gasilstva voljni delati.

Franc Juvan

Sliko je za objavo prinesel Franc Juvan, stara pa je nekako četrto stoletja. Aktivni delavci in upokojenci, vsi jo bodo radi pogledali. Posebno tisti, ki bodo na njej skušali najti sebe.

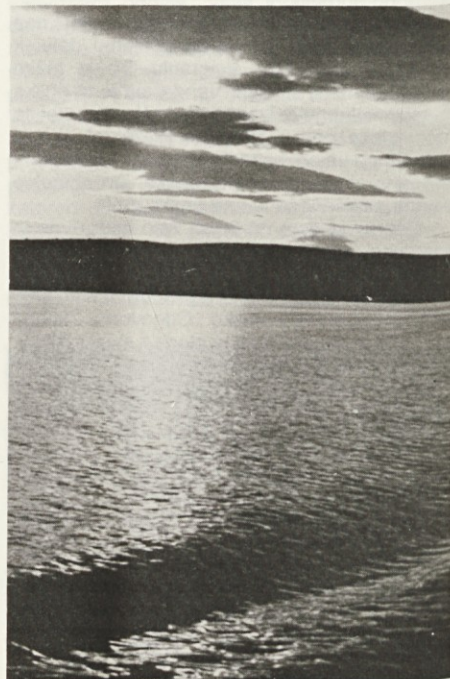

SPOMINA Z ODDIHA V NARAVI...

Kamnokreči se pozibavajo iz skalnih razpok, naglji opajajo, sem in tja pa še bele preproge na travah. Tako rekoč zima in poletje na enem koraku. Zrak diši modro. Ljudje romajo s sedla na sedlo, kavri obletavajo stene...

Na vrhu Planjave smo in pred nami je greben Lučke Babe, Škarij, Ojstrice in Krofičke, zadaj pa Raduha.

Jutro nekje med južnimi dalmatinskimi otoki. Morje še spi. Le ladja mu ne da miru in galebi, ki stikajo za hrano...

Tekst in foto: Franc Stele

Karel Benkovič, tehnični vodja in planinec

Karel Benkovič je prišel v Stol 2. julija 1936, v pokoj pa je odšel 2. julija 1976. Torej je vmes natančno štirideset let. Vendar je to naključje, za katerega je celo sam šele kasneje izvedel. Malo pred upokojitvijo je rekel tedanjemu vodji priprave dela Janošu Kišu:

»V pokoj bom šel.« Janoš Kiš je hotel delati še do naslednje pomladi, ker pa je Benkovič le vztrajal, sta se domenila, da z delom v Stolu zaključita drugega julija. Nazadnje je le obema datum povsem ustrežal. Menda je bil drugi julij petek in nato prosta sobota, pa še gostilna za skupno pogostitev je bila ta dan prosta.

Tehničnega vodjo si marsikdo vedno predstavlja v beli srajci in kravati, pa čeprav je v pokoji.

Karel Benkovič ni tak. Je preprost človek. In z jasnimi mislimi in pravo besedo. Zato je bil pogovor z njim še posebno prijeten.

Ko je Karel kasneje primerjal oba datuma, dan vstopa na delo in 2. julij 1976, se je začudil. Zares, točno štirideset let.

Karla Benkoviča v našem Glasilu še nismo predstavili in zato je bil tudi ob tokratnem pogovoru nekoliko presenečen. Svojo življenjsko in delovno pot pa je izredno lepo opisal. Povedal je tisto, kar je potrebno, brez ostalih potankosti, ki jih ne moremo spraviti na to stran. Čeprav ima 72 let, se vsega zelo dobro spominja, kot rečeno, z vedro in zdravo mislijo.

Našega Korlana, kot mu prijatelji pravijo in s katerim sva bila nekaj časa v skupni pisarni (zato mi tega ne bo zameril), nisem našel doma. Žena je povedala, da je na dvorišču prostorov Planinskega društva v Kamniku, kjer kot mizar popravlja glavna vrata.

Res je bilo tako. Karel je bil tam. Poleg je bilo še precej starejših mizarjev, verjetno planincev. Vsi so bili Karlu v pomoč. Ne v mizarških delih, temveč v pripravah in kasneje pri barvanju.

Prostor za miren pogovor nama je nudila velika soba Planinskega društva. Besedo sva obrnila na Korlova mlada leta in njegov prihod v Stol.

»Izučil sem se za mizarja in končal delovodsko šolo. Dve leti nisem mogel najti prave zaposlitve, ko je dupliška tovarna dala razpis za štiri delovna mesta z mojo izobrazbo. Javili smo se Janez Repanšek iz Kamnika, dva delovodca iz Ljubljane in jaz.

Dodeljen sem bil za pomočnika mojstru, ki je vodil delo v krivlinici in strojni stolarni. Bilo je leto

1936. Dosedanji mojster se je po poteku pol leta pripravil za odhod in moral sem prevzeti njegovo mesto. Ni bilo lahko. Bi sem sicer izučeni mizar, vendar mlad, delo v teh oddelkih pa je bilo specifično. S podvojenjo silo sem se zagrizel v delo in ga tudi kmalu obvladal. Kmalu pa je bilo tega dela toliko, da ga človek ni mogel opraviti in vodenje teh sosednjih oddelkov je bilo razdeljeno.

Tako je bilo do vojne. Dokler niso partizani tovarno zažgali in je, razen kovinske delavnice in starega upravnega poslopja, pogorela, sem tu delal. Potem pa sem bil premeščen v Preserje, kjer so bili že začetki današnje lesne tovarne. Stroji za pripravo ploskovnih elementov za pisarniško pohištvo so že bili tam in take polizdelke smo v Preserjah pripravljali za Duplico. Nato sem prišel nazaj. V prostorih stare neserijske delavnice smo delali pisarniško pohištvo.

Med vojno sem bil nekaj časa mojster v furnirnici. Kot drugi, sem tudi jaz delal za narodnoosvobodilni boj. Nekaj mojih tovarišev so že aretirali in videl sem, da je najbolje, da grem čimprej v partizane. To je bilo konec julija 1944.

Bil sem v Šlandrovi brigadi. Imeli smo veliko spopadov z Nemci in belogardisti, vendar me na srečo krogla ni našla. Kot partizan sem se boril v Savinjski dolini, bil pri napadu na Cerklje na Gorenjskem in pri spopadih na Dolenjskem.

Se dobro vem, kako smo se nekega jutra pomikali proti Kočevju. Spopadli smo se z belogardisti, da sem se v nekem bližnjem spopadu ločil od tovarišev. Krogle ob meni so tolkle ob zemljo, sikale mimo glave in nog, zadela pa me ni nobena.

Znašel sem se v belogardističnem objemu. Prvi trenutek so me nameravali ustreliti, potem pa sem le odnesel življenje. Sledila so zasliševanja v Šentvidu pri Stični, v Ljubljani in Begunjah. Odpeljan sem bil v Salzburg v Avstrijo, kjer sem opravljal prisilno delo. Teden dni pred nemško kapitulacijo sem ušel in se po srečnem naključju uspel pripeljati v Slovenijo.

Po prihodu v Kamnik sem se takoj prijavil narodni zaščiti. Ker pa je bila vmes že osvoboditev, so me zopet vabili na Duplico.

Postal sem pomočnik glavnega obratovodje. Delo ni bilo lahko, še posebno pa ne potem, ko sem moral to delo v celoti prevzeti. Dotedanji obratovodja je odšel in delo tehničnega vodje sem opravljal nekako 14 let, vse do prihoda ing. Petra Skuška, ki je to delo prevzel od mene.

Nekaj časa sem bil potem vodja tehnološkega oddelka. Urejali smo norme, kalkulacije in pripravljali načrte za proizvodnjo. Zadnja leta pred upokojitvijo pa sem bil vodja Stolove »finalne proizvodnje«.

Karel Benkovič Stol zares dobro pozna. Veliko starejših delavcev, prav posebno tisto generacijo, ki je pričela delati po vojni. V času njegovega dela se je v Stolu tudi zelo veliko gradilo. Treba je bilo obnoviti stare objekte, Stolova širitev pa je terjala nove in nove delavce. Karel je s tem vložil veliko svojega dela in prizadevanj.

Naš sogovornik pa ima rad tudi planinstvo. Na Triglavu je bil več kot dvajsetkrat. Zadnjič nekako pred petimi leti. V domače gore nad Kamnikom pa sploh rad hodi. Dobro mu je poznana domžalska gorska pot, Kamniško in Kokrško sedlo. Na Veliki planini je smučal že pred vojno. Smuči si je kar sam izdelal.

Včasih sta v hribe bolj hodila skupaj z ženo, zadnja leta pa žena raje ostaja doma.

Pa še eno ljubezen ima Karel. To so čebele. Ko sem ga iskal na domu, sem videl, da ima na vrtu postavljen ličen čebelnjak. Napravil ga je seveda sam, kot toliko drugih reči pri hiši.

Karel je danes rad »tišlari«. Za dom je treba kaj narediti, pa kako malenkost za kakega sosedo. Čeprav je Stol na Duplici lesna tovarna, danes mizarjev v naši okolici ni veliko. Vsakdo v to-

varni opravlja svojo delovno operacijo in je izučen ali pa tudi ne, drugo pa ne dela.

Po pogovoru je šel Karel zopet popravljat velika vhodna vrata, ki drže k prostorom Planinskega društva. Čakali so ga tovariši.

Ko bodo skupaj naredili vhod v svoje društvo, želimo vsem še veliko zdravja in moči za izlete v naše planine nad Kamnikom, ki so jih doslej tolikokrat tako lepo sprejele. Ni čudno, vse življenje so jih imeli radi.

Prijetno se je pogovarjati s človekom, ki ima kljub sedmemu križu in še dvema pridanima polenoma, kot se temu po domače reče, še vedno veliko volje do dela, življenja in zna vedno najti pravo besedo za sosedo in mu je prijatelj tudi tisti, ki ga je z gorskim nahrbtnikom pred nekaj minutami šele spoznal.

Ciril Sivec

Tončka Koželj je že odšla v pokoj, čeprav je še mladega videza. Ob delu ni nikoli tarnala, temveč je rada prišla za vsako delo. Takaga delavca je vsakdo vesel.

Tončka je svoj delež kolektivu in družbi gotovo močno preseгла. V pokoji ji želimo veliko zadovoljstva in zdravja!

Jaz, mala

Moram biti res tako mala, zakaj tudi jaz ne bi višje stala? Iščem, a ne najdem stezice, ki bi me peljala na vrh stopnice.

Na kaj bi še čakala, oh, na kaj bi, jaz mala, ko gledam na tebi vse čare in mike, a jaz sem za tebe le kamen spotike.

Nisem junak na »RTV«, pa tudi dijak ne na »VEKŠ«, za tebe sem majhna, tako zelo mala. Bila pa bi rada ti več kot le šala.

Če je pesem vredna objave, jo objavite v Glasilu.

Lep pozdrav od vaše redne (vendar nepodpisane) bralke in sodelavke.

				80 LET	STOL	ŽVEPLO	AVTOR „VUČKA“	ŠTIK DVEH PLOSKEV	NADKROG	PRIMOR- SKA JED	ODSTRA- NITEV	NEZNA- NEC	AMERIŠ. MOŠKO IME	PIVSKI VZKLIK
				SREDIŠČE VRTENJA	OBDELAVA ŽIVALSKIM KOŽ									
				SOVJET. VELETOK	BELGIJA	KNJIGA Z ROKI								
				19. ČRKA	DAN V TEDNU PREB. DANSKE	SANOST GLASBEVI IZVAJALCI								
	SARAJEVO	KRAJ PRI DOMŽALAH MENA			DEL ROKE							ZAHRT- NEŽ	STOL	
KISIK	TEKOČINA V ŽILAH	ZBIRA- NJE PODATKOV	VELIKI KAMNI MOST V LJUBLJANI		RIMSKA ENJA	NEKDANJI STOLOV DIREKTOR							ZVEZA TABOR- NIKOV	
ŠPORTNI OBJEKT					SMUCARSKO SREDIŠČE V ITALIJI	MUSLIM. MOŠKO IME								
TUJE ŽENSKO IME				NEZNAJKA V MATEM.		RADIJ								
NAPRAVA ZA NAT- MERJENJE				ORG. ZDR. NARODOV	ODSTOTEK VEK									
NEMČIJA	ŽENSKO IME DEL KNJIGE			KEM. ELEMENT									IVANA KOBILCA	
PREBIV. ESTO- NICE				AM. SATIRIK BUCHWALD										
LEGA TELESA				GLASBEVNIK BERTONCELJ										
EVA RAS				SIRJEVJE										
VRSTA LADJE				SPORTNO DRUŠTVO V SPLITU										
ZAČET. IMEU TOLSTOJA				ROMUNIJA										
6. ČRKA				KMEČKO ORODJE										
ODREZEK				OKRASHA PTICA										
POSTAVA				NASLED- NICA										
VRSTA LAKA ZA LASE				SRBSKO Ž. IME										
PIJAČA STARIH SLOVANOV														
IGRA NA SREČO														
VELEBLAG V LJUBLJANI														

Rešitve nagradne križanke pošljite do konca septembra v zaprti kuverti na uredništvo Glasila. (V tozdih jih oddajte poenterkam, v skupnih službah pa receptorju.)

Tri pravilne rešitve bodo nagrajene s praktičnimi nagradami. Pregled rešitev križank bo opravila komisija. Izid bo objavljen v naslednji številki Glasila.

Uredništvo

Športno-rekreativna dejavnost (za vse)!

Mnogo je bilo napisanega, kako organizirati športno-rekreativno dejavnost, da bi jo približali čim širšemu krogu.

Razne teme, misli so oblikovane v stališčih, odločujočih družbenopolitičnih in telesnokulturnih dejavnikov na ožjem področju športne rekreacije, resnično dejanje in vsakdanja praksa pa se še nista približala cilju.

Postopoma se približujemo ciljem, ki smo si jih zastavili na tem pomembnem področju telesne kulture, a vendar nastajajo še mnogi nerešeni problemi in vrsta vprašanj, ki iščejo odgovor.

Če pogledamo, kaj smo v preteklem obdobju dosegli, ugotovimo, da imamo na področju športne rekreacije že nekaj lepih uspehov.

V delovnem in bivalnem okolju moramo ugotoviti, da so premiki ponekod že vidni, vendar pa v celoti še ne moremo biti zadovoljni z doseženim. V naši organizaciji združenega dela, kjer so poleg ekonomskih vidikov v ospredju tudi vprašanja o humanizaciji dela in delovnega procesa, kjer je delavec subjekt in odločilni dejavnik v sklenjeni verigi človek—stroj—okolje, je že viden napredek.

V naši delovni organizaciji smo imeli v okviru skupnih služb dobro zastavljeno delo referenta za športno rekreacijo, a so v zadnjem času iz ekonomskega vidika te naloge opustili.

V resnici pa lahko športna rekreacija veliko prispeva k humanizaciji dela in zmanjšanju ter odpravljanju posledic motečih dejavnikov, ki spremljajo današnji delovni proces. Zavedamo se, da v sedanjem razvojnem obdobju, ki zaradi ustalitvenih ukrepov in procesov v našem gospodarstvu, ni lahko. Zato moramo najti odgovor na vprašanje, kaj je in kaj ni stabilizacijsko ravnanje na področju športno-rekreativne dejavnosti.

Opuščanje dela in nalog poklicnih organizatorjev športne rekreacije pomeni nedvomno odstopanje ter ozko in kratkoročno gledanje, ki v prihodnosti ne more dati dobrih rezultatov.

Drugačna slika se nam odpre, ko pogledamo na področje individualne športne rekreacije. Tu lahko opazimo, da so posamezniki, ki jih srečujemo, na kolesih, na gozdnih poteh in na smučeh, že spoznali bistvo rekreacije.

Telesno kulturo ljudstvo ne ocenjuje po vrhunskih dosežkih vrhunskih športnikov, namreč po številu tistih, ki se redno ukvarjajo s tako naravnimi telesnimi dejavnostmi, ki so pomembne za utrjevanje zdravja in bogatenje prostega časa.

Športnorekreativna dejavnost je pomemben dejavnik človekovega zdravja ter njegovih delovnih in obrambnih sposobnosti. Tu gre zgolj za športno dejavnost in za tekmovanje, namreč za dejavnost, ki vpliva na način življenja nasploh in posebej pa še prostega časa. Da bi z vadbo dosegli zaželeno cilje, pa je potrebno biti aktiven preko celega leta.

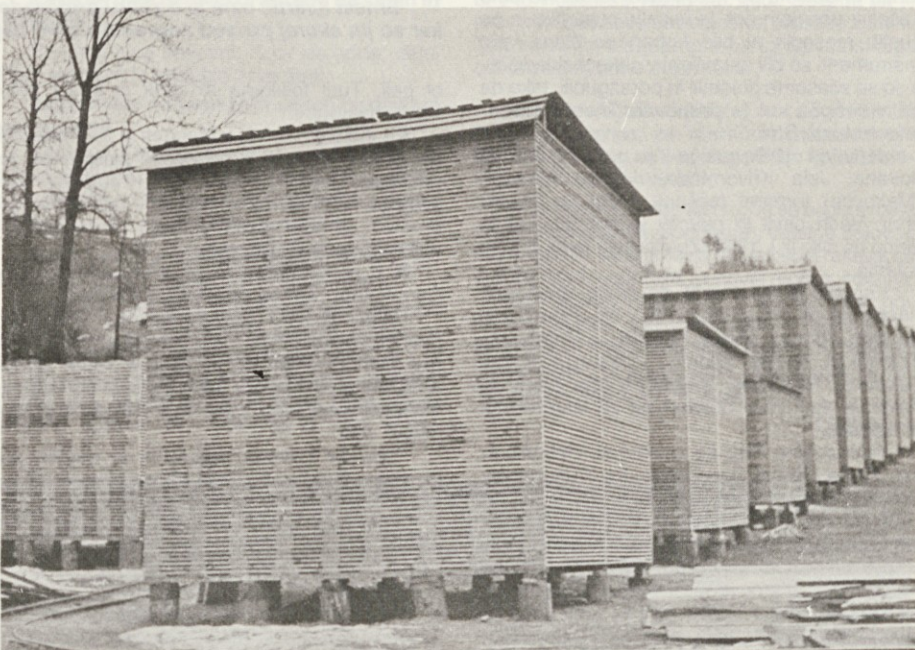
Po sodobnem pojmovanju pa štejemo le tiste, ki so športno toliko aktivni, da zadostijo vsaj minimalnim zahtevam redne vadbe.

Kot po svetu, se je tudi pri nas razvila doktrina, da je potrebno vaditi po trikrat na teden in pri tem doseči določeno stopnjo intenzivnosti. Dejstvo je, da pri nas vse več ljudi plava, smuča, teče, hodi v gore in se nasploh ukvarja s športnimi igrami kakor pred leti. Glede zdravega načina življenja pa ne napredujemo tako hitro, verjetno zato, ker premalo osveščamo ljudi s cilji športno-rekreativne dejavnosti.

Jože Zupin

Stol je nastajal iz preprostih delavnic in ročnega dela — vendar, takrat je bilo tako! Ne samo pri nas.

Na ročno zlaganje lesa v velike zloge so naši delavci že pozabili. Delo je bilo počasno in težko.

TAKŠNI SMO (BILI)!

Informacije na zboru delavcev so najbolj zanimive, ko je čas za to. Ko je ura pol dveh, so že manj, ob drugi uri pa se zadeva močno spremeni. Spomnite se zbora delavcev v vašem okolju!

Spomin na petje in glasbo je vedno lep

Ob osemdeseti obletnici tovarne Stol se tudi mi, ki smo kulturno delovali v raznih društvih, spominjamo na razna obdobja, v katerih je bila naša tovarna močno prisotna, da so kulturne in druge organizacije lahko obstajale.

Po ustnem izročilu tovarišev Jela Krivorotova, Franca Kuralta, Jožeta Vidmarja (Makovca), Berta Kodriča, Antona Koloviča-Tivodarja, Franca Zupana (Lavrička) je bilo že v letu 1928 na Duplici ustanovljeno delavsko pevsko društvo Planika. Njen prvi pevovodja je bil tov. Franc Vidmar (Ciber), ustrelen kot talec leta 1941.

Društvo je aktivno delovalo do pričetka vojne. Po vojni je društvo še nekaj časa delovalo, nato pa prenehalo (ni bilo zborovodje).

1. februarja 1950 se je iz prejšnjih članov društva Planika ustanovilo kulturno umetniško društvo Zmaga. Njen predsednik je bil do leta 1952 tov. Stanko Juvan. Takrat se je v društvu ustanovil glasbeni odsek. V tovarni glasbil v Mengšu so bili kupljeni tamburaški instrumenti. Prijavilo se je 20 mladih fantov in deklet. Vodstvo je prevzel Ernest Kvartič. Ti mladi fantje in dekleta so hoteli takoj igrati. Ko smo začeli z učenjem not, je veselje popustilo in po šestih mesecih ni bilo nobenega člana več. Instrumenti so bili spravljani v nekem skladišču, a so se sčasoma polomili in porazgubili, tako da jih ni več. Za vse je prispevala finančna sredstva tovarna Stol.

Januarja 1951, se je na pobudo Stanka Juvana, Jela Krivorotova, Jožeta Vidmarja (Makovca) formiral mešani moški ter ženski zbor. Vseh pevk in pevcev je bilo 65, kar je vidno na sliki iz l. 1951. Zborovodja je bil Ernest Kvartič.

Kamnik je bil takrat še okraj. Naš prvi nastop je bil 31. marca 1951 na tekmovanju pevskih zborov okraja Kamnik v Domžalah. Tekmovali so še zbori iz Trznja, Domžal, Lukovice, Radomelj. Kamniška Lira takrat ni delovala, tudi zbor Solidarnost se tekmovanja ni udeležil.

Tekmovalno žirijo so sestavljali: Ciril Vremšak, Cene Matičič, Jan Ulman, Ine Capuder ter vsi zborovodje ostalih zborov.

Izid tekmovanja: Naš moški in ženski zbor sta bila ocenjena s prvim mestom okraja. Dobili smo diplomi. Čez osem dni, 8. 4. 1951, je na republiškem tekmovanju v Kranju naš ženski pevski zbor zopet osvojil prvo mesto. Žirijo so sestavljali: prof. Grebnik, Karl Pahor, Ivan Lipar (brat Pavla Liparja), Cene Matičič in Ciril Vremšak. Spet nam je bila izročena diploma. Kje so sedaj te diplome in osem priznanj, mi ni znano.

V maju 1951. leta je zbor narastel na 78 članov, žal nimamo nobenih slik. V moškem zboru je bilo 48 pevcev. Povprečna starost je bila 19 let. Najstarejši je bil star 40 let.

V tistem letu smo ustanovili tudi folklorno skupino. Bilo je 25 parov. Harmoniko je igral Stane Modec iz Mengša, takrat delavec v kastrovskem oddelku tovarne Stol. To leto je bilo najbolj plodno. Imeli smo kar dva samostojna koncerta, enega pa skupaj s pihalnim orkestrom ljudske milice iz Ljubljane. Takratni kapelnik je bil Starič. V tem letu nas je zapustil predsednik Stanko Juvan (službeno premeščen v Mengeš). Mesto je prevzel Ernest Kvartič in to do odhoda v Mengeš (septembra 1952).

V tem obdobju (januar 1951—september 1952) je naš zbor nastopal na vseh proslavah, komemoracijah in odkritjih spomenikov v celnem kamniškem okraju. Skoraj ni bilo nedelje, da ne

Veliko mladih, krepkih fantov in veliko lepih deklet. Vsi so bili pevci našega pevskega zbora, njihov vodja pa je bil tedaj še mladi Ernest Kvartič.

Ernest Kvartič nam je o zboru pripovedoval z velikim veseljem in zagnanostjo. Tudi zato, ker so jih skoraj povsod nagradili s prvo nagrado.

bi peli. Tudi folklorna skupina je imela zelo veliko nastopov.

Po mojem odhodu v Mengeš je zbor prevzel tov. Pavle Rajgel, predsednik društva pa je postal Stolov direktor Rudi Kremesec (do svojega odhoda v Ljubljano). Takrat se je društvo Zmaga preimenovalo v Delavsko kulturno društvo Svoboda.

S 1. septembrom 1959 je na željo aktivnih članov zbor prevzel zopet Ernest Kvartič.

Ustanovili smo samo moški zbor. Bilo je 32 pevcev, mešani in ženski zbor se je razšel. Naš prvi nastop je bil 28. novembra 1959. Dobili smo tudi enake srajce, tako da smo bili enotno oblečeni. Imeli smo redne vaje, nastopov je bilo vedno več.

Področje našega delovanja je segalo po celotnem ozemlju bivšega okraja Kamnik in še navzven.

V dobi 59.—72. leta smo naše delovno področje še povečali, spremenil se je tudi način dela. V tej dobi so bili predsedniki društva Franc Vogrinec, Franc Šepec ter Mavric Kotnik.

V novejšem obdobju ni bilo tekmovanj, bile pa so revije pevskih zborov, izmenjava koncertov z drugimi zbori (tudi iz zamejstva). Leta 1969 smo bili na Koroškem, Korošci pa 1970. leta pri nas.

Najbolj so nam v spominu ostala vsa tekmovanja ter koncerti s sodelovanjem godb na pihala: Ljudske milice Ljubljana, godbe Mengeš ter uprizoritve treh operet: Svojeglavček, Smuk — smuk in Študentje smo, proslavi 20-letnice ustanovitve prve slovenske vlade v Črnomlju ter pevski tabori v Šentvidu na Dolenjskem. Nastopov je bilo še veliko več, pa ne morem vsega naštevati, ker ni zapisov.

Iz dobe 69.—72. so ohranjeni zapiski vseh nastopov. Zapiski se nahajajo pri tov. Ernestu Kvartiču.

Z operetami smo gostovali v Radomljah, Lukovici, Novi Gorici (Solkan), Velenju in Črnomlju. Bila je čudovita slika, saj je bilo pri operetah na odru kar 60 pevk in pevcev. Imeli smo 24-članski orkester, ter še igralce in pomočnike, tako da nas je šlo kar sto gostovat (s tremi avtobusi). Vse te prevoze je omogočila tovarna Stol, za kar se ji najtopleje zahvalujemo.

Koncerte z godbo ljudske milice iz Ljubljane ter našim zborom smo imeli jeseni leta 1951 v Kamniku in na Duplici. Koncerte z mengeško godbo in našim zborom smo imeli 1964. leta v Rogaški Slatini, Valdobri in v Kopru in jeseni ob Stolovi 60-letnici na Duplici. V tem času smo tudi proslavili 35 let našega pevskega zbora. Imel je torej naslednja imena: Planika, Zmaga, Svoboda.

Pri opereti Svojeglavček sem na pobudo Cirila Sivca dokončal še eno dejanje, za katero je libreto napisal Ciril Sivec, delavec v tovarni Stol.

Režijo pri vseh operetah in povezavalne besede pri samostojnih koncertih je vodil Franc Štebe, Stolov delavec.

To je kratko nakazana zgodovina našega glasbenega delovanja (od 1928.—15. 9. 1972. leta).

Vsa dogajanja v tem obdobju so bila tesno povezana z našo tovarno, saj sami marsičesa ne bi zmogli. Vsa finančna in vse druge dobrine je nudila ta naša tovarna. Iskreno ji čestitamo za njen visoki jubilej ter upamo, da bo še nadalje podpornik kulturnih dejavnosti.

Ernest Kvartič

»Ja, fantje, vam rečem, vam rečem...«

Koliko je našemu delavcu do športa in rekreacije

Če se hočeš zares pogovarjati o športu, moraš to opraviti s pravimi športniki. Če hočeš izvedeti o Stolovih športnikih, potem moraš o njih povprašati tiste naše ljudi, ki jim Stolova šport in rekreacija zares nekaj pomenita in se z njima že dalj časa ukvarjajo. Ne le kot športniki in rekreativci, temveč tudi kot vodje teh dejavnosti.

Maks Štebe je bil do upokojitve referent za šport in rekreacijo. In oba Jožeta, Okorn in Zupin, kaj ju poleg službe bolj zanima kot šport! Poleg rednega dela sta aktivno vključena v naše športno življenje. Iz veselja, zagnanosti. Predana sta športu in tudi sama prava športnika.

Vsi trije sogovorniki so bili takoj za to, da se pogovorimo o našem športnem vsakdanu, o našem delavcu, ki naj bi bil tudi športnik, ki naj bi se primerno in pravočasno odpočil in bil uspešnejši na delovnem mestu.

Pogovor o Stolovih športnikih in rekreativcih je tako stekel, kot bi se pogovarjali o republiških, če ne državnih športnih zadevah. Prav je tako. Pravi ljudje so bili vedno za pravo stvar.

Maksu in Jožetoma smo zastavili naslednja vprašanja. Skoraj na vsako vprašanje je vsakdo dal del odgovora. Zaradi preglednosti pa smo odgovore strnili v enega in pri tem skušali ohraniti pravi pomen.

Koliko naših delavcev se aktivno ukvarja s športom in rekreacijo?

Po neki oceni je teh ljudi 400, vendar jih je manj. V zimskih igrah jih nastopa okoli sto, v letnih pa približno enako. Nekaj jih k tema številkam še lahko prištejemo. Morda kakih 50.

Ti ljudje so ljubitelji rekreacije. Posamezniki pa se še vedno vključujejo. Vedno skušamo pritegniti nove.

Kot nova športna panoga se v Stolu pojavlja tenis.

Ali se delavci za dejavnosti sami odločajo, ali jih k temu kdo vzpodbuja?

V Stolu imamo komisijo za šport in rekreacijo, ki je na tem področju glavni animator. Vzpodbujevalci so tudi vodje sekcij. Nekateri so bolj aktivni, drugi seveda manj. Naše delavce k športu in rekreaciji vabimo tudi preko Glasila.

Vsak delavec pa se mora o tem sam odločiti in tudi vedeti, kaj potrebuje. V športu je poleg telesne krepitve vzpostavljena tudi dobra družba, kar danes še posebno pogrešamo.

Vsakemu novemu rekreativcu smo dolžni nuditi strokovno vodstvo in dati pravo mnenje.

Kakšno je zanimanje po posameznih tozdih in delovnih enotah?

Največ športnikov je v skupnih službah in prodaji. Gotovo zaradi narave dela. Kdor dela za pisalno mizo, nujno potrebuje telesno gibanje. Slabše zanimanje je iz proizvodnih tozdov. Veliko naših delavcev se na delo vozi z avtobusi in vlakom in se tako tudi vračajo.

Med Stolovci so tudi polkmetje, ki za šport nimajo časa, prav gotovo ne tisti, ki si hočejo popoldne zaslužiti dodatni denar. Vendar si veliko lažje kupiš boljši standard kot zdravje.

Kako na šport in rekreacijo gledajo vodilni delavci?

Vsi vodilni delavci še niso zaznali, da rekreativna dejavnost vpliva na večjo produktivnost na delovnem mestu.

Stolov direktor, tov. Zakrajšek, ima rad športne dejavnosti, odbojko, košarko, bil je na 24. urah košarke v Komendi. Tudi komisiji veliko pomaga in se udeležuje skupnih dogovorov.

Ali šport in rekreacija ovirata redno delo Stolovih delavcev?

Vse aktivnosti so izven delovnega časa in zato to ne vpliva na delovni proces. Vse dejavnosti so rekreacijske. Zgodi pa se, da mora kakšen delavec dvakrat ali trikrat na leto zamenjati izmeno zaradi kakega tekmovanja. Nekateri mojstri to razumejo, drugi ne.

Izostanki z dela so upravičeni le za republiška in zvezna tekmovanja. Te odsotnosti pa urejajo po pravilniku.

Komu je več do fizične krepitve in duševne sprostitve, starejšim ali mlajšim delavcem, ženskam ali moškim?

Žal so še vedno na športnem in rekreacijskem področju vedno ena in ista imena. Predvsem srednja generacija (od 30 — 40 let) čuti potrebo za to. Mladi ljudje namenjajo svoje sile drugam, ljudem pred upokojitvijo pa skoraj ni do tega. Seveda pa imamo izjeme. To so Peter Plevel, Albin Smolnikar, Štefan Humar, Emil Kukanja.

Kako se naši delavci drže reda na vajah in treningih?

Treningi niso obvezni. Kdor pa pride, dela. Večji problem je pridobiti nove ljudi.

Kako vodje posameznih sekcij opravljajo svoje delo?

Vse delo je na amaterski in neplačani osnovi. Nekateri vodje sekcij so zelo aktivni, drugi delajo bolj pavšalno. Gre pa nam predvsem za dobre rekreativce, ne za vrhunske športnike.

Kako je s finančnimi sredstvi, kako s potrebnimi igrišči in športnimi pripomočki?

Sredstva za šport in rekreacijo so vsako leto prenešana iz sklada skupne porabe. Denar za redno opravljanje dejavnosti je zagotovljen.

Seveda pa delavec, ki se odloči za rekreacijo, ne sme misliti, da bo tu dobil denar. Tudi osebno opremo si mora vedno sam kupiti.

Plačana je samo prijavina na raznih tekmovanjih in potem skromen prigrizek.

Igrišča imamo: nogometno in rokometno igrišče na Duplici, tudi za košarko, za balinarje za Kulturnim domom gradimo še drugo igrišče. V kleti Kulturnega doma je strelišče, v osnovni šoli na Duplici pa telovadnica.

Kakšni so športni dosežki naših delavcev v primerjavi z drugimi delovnimi organizacijami?

Vedno usmerimo vse sile v sindikalno občinsko tekmovanje, kjer smo po uspešnosti in množičnosti med najboljšimi. Tudi v zimskih in letnih igrah Unileasa smo bili pri vrhu. Ni pa to edino merilo kvalitete.

Kakšni so prihodnji izgledi za naš šport in rekreacijo?

Upamo, da bodo tudi v prihodnje zagotovljena tolikšna sredstva, da bodo vsi tisti naši delavci, ki se bodo odločili za opravljanje rekreativnih dejavnosti, to lahko opravljali. Skupna želja je, da bi v to vključili še veliko več ljudi. Seveda pa je prav od naših delavcev odvisno, da bodo aktivni. Tek za višjim standardom pa lahko marsikoga odvrne od športne dejavnosti.

Kakšne občutke imate vi, kot sogovorniki v tem sestavku, za resnično prizadevanje naših delavcev, za boljše počutje in lažje delo na delovnem mestu?

Ni le osebno zadovoljstvo, če so uspela naša prizadevanja, to je uspeh vseh, celotne delovne organizacije. Naši delavci so potrebni rekreacije in sprostitve, pridobivanja novih moči in zdravja.

Rekreativne dejavnosti imajo še drug pomen. Delavci iz različnih tozdov in delovnih organizacij se med seboj spoznavamo in postajamo prijatelji. Ne pa, da drug za drugega ne vemo. Če pa vemo, se ne pogledamo.

Ciril Sivec

Jože Okorn, Maks Štebe in Jože Zupin, trojka, ki bi se lahko pogovarjala o športu ure in ure. Našli pa smo le čas za kratek sestanek in se pomenili o odnosu našega delavca do športa in rekreacije. Vsem trem sogovornikom gre za to, da bi se vsi Stolovci po delu razgibali, naučili svežega zraka in odpočili. Prepričani so, da je v tem za današnjega delavca največja sprostitve.

Urednikova beseda

Če pišeš enemu človeku, nekako veš, kaj mu moraš napisati in tudi, kaj ti bo odgovoril. Ko pa je pismo namenjeno nekajtisočglavi množici, je zadeva precej drugačna. Morda ljudje prav zaradi tega tako neradi pišejo. Že marsikdo mi je rekel, da raje vzame kramp v roke in gre ob največji vročini ali mrazu kopat jarek, kot pa bi napisal sestavek za širši krog bralcev. Gotovo je nekaj v tem.

Vsakdo, ki hoče napisati dober sestavek, se ob tem zaveda, da ga bodo brali različni ljudje, ki bodo tudi različno ocenjevali. Čeprav je sestavek še tako dobronamerno napisan in z vsebino, ki ji ni oprekati, se bo vedno našlo precej bralcev, ki bodo rekli: »Ni tako, kaj se pa dela važnega!«

Ponavadi za takega bralca niti ne vemo, ker tudi s pripombami raje ostane nekje zadaj. Bolje je tako, zakaj bi se po nepotrebnem izpostavljali.

Prepričani pa smo, da je med našimi delavci tudi veliko takih bralcev Glasila, ki na njegovih straneh marsikaj izvedo, se sprostijo, tudi spočijejo in razvedre. Takih bralcev smo najbolj veselji, pa čeprav tudi tem ni kaj všeč.

Delavci, ki pripravljamo Glasilo, skušamo biti nekeje v ozadiju, v ospredju naj bo delo in vse tisto, od česar bo imel delavec korist.

Naj bo vsa zadeva tako ali drugače, sodelavci pri Glasilu se le prijetno počutimo, ko naš delavec z veseljem seže po novem izvodu Glasila, pove tudi drugim, da je izšla nova številka in bo tudi ta pohitel po svoj izvod. Stolovci Glasilo vtaknejo v žep, v vrečko ali kar pod pazduho in ga odnesejo domov, kjer ga v miru preberejo. Ko to vidimo, nam je zadoščeno za vse tisto delo, ki ga moramo opraviti za izid vsake številke.

Nasploj je urednik vedno med dvema kamnoma. Na eni strani ima velike probleme z novimi in novimi sestavki, ki jih naši delavci neradi dajo od sebe in za marsikaterega posebej prepričujejo, da ga ni potrebno napisati. Kar nekako smo navajeni, da vsak mesec odpade po pet ali sedem sestavkov. Če so ti sestavki med najpomembnejšimi, potem se ve, kako je.

Delavec ne bo rad bral eno in isto stvar, pač pa zelo raznolike zadeve. To je razumljivo, vsakogar zanima kaj drugega.

Zbrati raznolik material ni lahko. Zelo prijetno pa je odpreti Glasilo z raznoliko vsebino.

To slavnostno številko, ki je namenjena Stolovi 80-letnici, smo načrtovali več mesecev ali skoraj celo letošnje leto. Napravili smo obširen načrt, kaj vse naj zajema in česa ne smemo izpustiti. Na uredniškem odboru smo se tudi o vsem tem natančno pogovorili in si nekaj nalog razdelili.

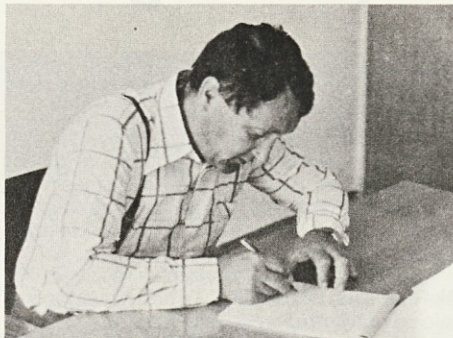
Čas se je premaknil do datuma, ko je bilo potrebno material oddati v tiskarno, da je številka izšla pred praznovanjem.

Brskali in vrtali smo po vseh možnih virih, iskali naše starejše ljudi in jih spraševali o Stolu izpred desetih let, iskali stare fotografije in vse tisto, kar bi nam popestrilo to številko.

Tudi preko Glasila smo spodbujali k sodelovanju. Na to vabilo smo dobili enega ali dva krajša prispevka. Drugega ni bilo.

Tudi kar precej drugih dogovorov je padlo v vodo. Pa nas to ni spravilo v slabo voljo. Kaj bi si pravili, da smo drugačni, kot smo v resnici.

Mislimo, da nam je kljub temu uspelo spraviti skupaj kar zanimivo številko. Zavedali smo se, da marsikaj takega, kar je sedaj še mogoče, ob 85-letnici Stola ne bo, in bo ta številka čez leta nekakšen dokument današnjega časa.

Organizacija za pripravo prispevkov, pisanje in vse drugo delo za naše Glasilo je narejeno z željo, da bi naš delavec v njem našel sebe, bolje delal in bil bolj povezan s sodelavci in delovno organizacijo.

Prešli bomo na prijetnejši del tega sestavka, ne moremo pa si kaj, da ne bi naravnost povedali stotinam in stotinam Stolovcev, da smo vsaj od vsakega desetega le nekaj pričakovali. Kaj kratkega bi se vendar dalo napisati, narisati ali povedati!

Za pripravo te številke pa se moramo vendar posebej zahvaliti nekaterim Stolovcem:

Naj bosta najprej upokojenca. Prva je Milka Krivorotov, ki je pošteno pobrskala po svojih in morda še katerem drugem predalu in nam prinesla sveženj starih fotografij. Opremila jih je tudi z najosnovnejšimi podatki, toliko, da nam je pod slike uspelo napisati podpise.

Tudi Franc Uršič je pobrskal po škatlah s fotografijami in našel pet zelo zanimivih. Tudi v Stolu se je trikrat pomudil in obrazložil, kaj predstavljajo.

Posebno je potrebno omeniti tri mlade Stolove lesne inženirje, to je Franc Stele, Stane Kočar in Nande Lah. Vsi trije so mojstri fotografije, vsem pa tudi pero dobro teče. Ne bi jih mogli posebej zadoščiti, da naj opravijo omenjeno delo, pa so ga kljub temu radi naredili. Tako je, če je za to veselje in pripravljenost in človek čuti nekakšno dolžnost.

Franc Stele je posebno lepo posnel barvne diafilme, ki so oblikovno in vsebinsko brezhibni. Frenk, kot mu po domače rečemo, ima do fotografije posebno veselje; kmalu bo izšla njegova druga knjiga fotografij.

Ob tej priložnosti smo se posebej spomnili našega dolgoletnega risarja karikatur Toneta Anžina, ki je amater-umetnik. Škoda je, ker je odšel iz Stola, tudi zaradi tega, ker je zelo vesten in dober delavec. Med Anžinovimi karikaturami izpred let smo izbrali nekaj najboljših. Opreмили smo jih z novimi podpisi, ponazarjajo pa nekako isto vedro iskrico iz našega vsakdana.

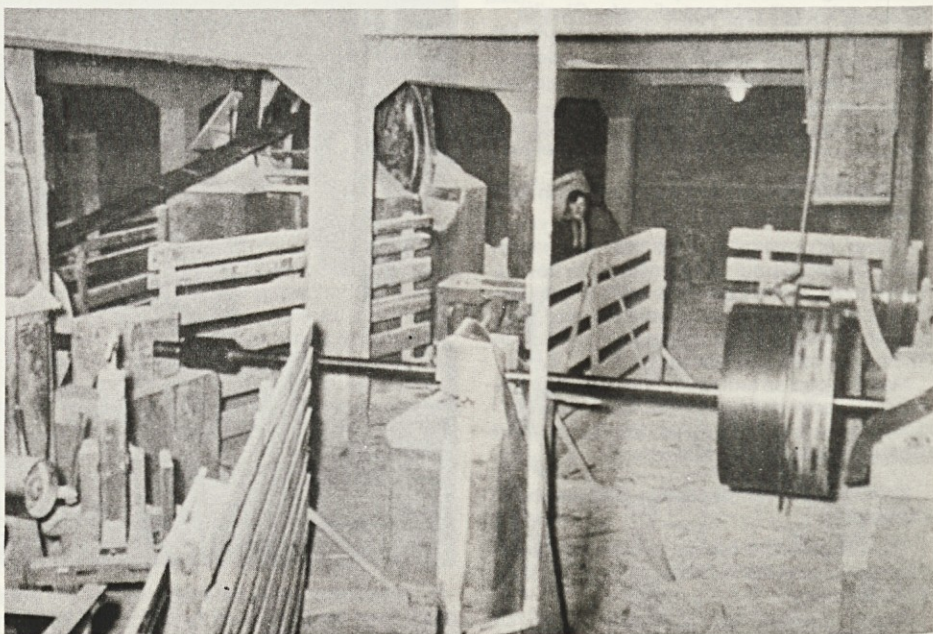
Zahvaliti se moramo tudi mojemu bratu Ivanu Sivcu, ki je vsak mesec doslej skrbno in pravočasno še enkrat pregledal tekstovni material in kot zunanji sodelavec vsebini pridal nekaj pripomb, ki so prišle prav.

Za tekstovni pregled se je vedno mudilo. Razumljivo, nikakor nismo mogli zbrati potrebne materiala; ko je bilo pa zbrano, je moralo čimprej v tiskarno. Ivan je vmesno delo takoj opravil, čeprav v soboto, nedeljo ali celo ponoči.

Nazadnje bi pa le radi pomislili na vse tiste ljudi, katerim je namenjena vsaka številka Glasila, to so naši delavci. Ta številka jim je še posebej namenjena.

Želim, da bi bila tako lepa, kot je misel na tokratno praznovanje, vsem prijetno prihodnje delo in lepa naslednja leta.

Ciril Sivec

Nekdaj ni imel vsak stroj svojega elektromotorja. Pogoni so bili urejeni z dolgimi, prenosnimi osmi, velikimi jermenici in usnjenimi jermeni.

Kot ribe v škatli, komentarji pa kot tekoč trak.

Igral se je, si požvižgaval in pozabil na varnost!

»Kateri prasec pa je bil pred nami na morju?«

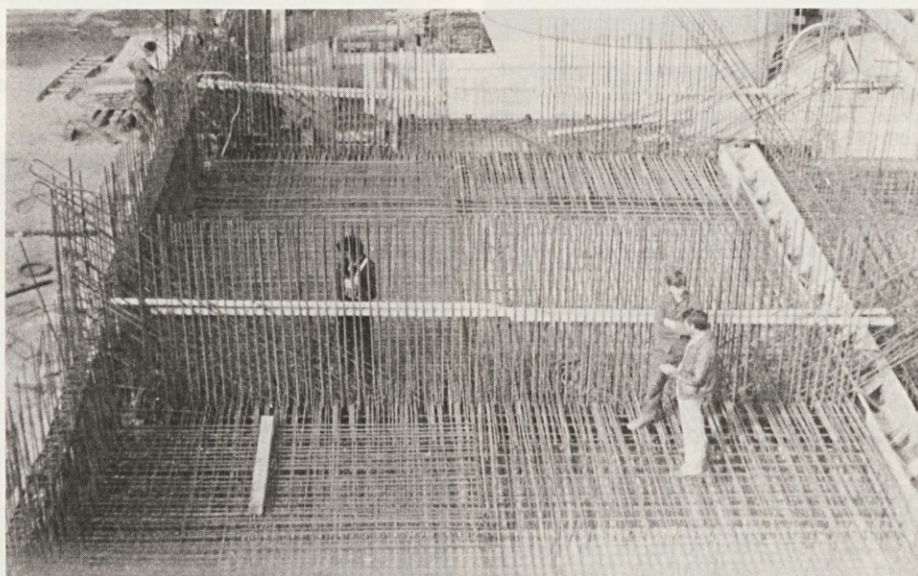

☆☆☆

»Vsako jutro grem rad v tovarno, kjer me čakajo sodelavci, delo in zaslužek. Ob dveh grem pa zopet rad domov; saj veste, dom je pa le dom!«

Sloga v Mostah ali tozd 4 je tudi na zunaj lepo urejen Stolov tozd. V Moste je prijetno priti: s fotoaparatom ali beležko.

Z dvigala se je videlo na pripravljeno armaturo za ploščo novega silosa, kot na močno, gosto sito. Prav je tako, nove gradnje morajo biti poleg funkcionalnosti tudi močne. Sedaj teče gradnja novega silosa za lesne odpadke h kraju.

Gotovo si marsikdo predstavlja, da so bili nekdanji izdelki tovarne Stol zelo enostavni, današnji pa so oblikovno in konstrukcijsko veliko zahtevnejši.

Tudi na razstavi naših starih izdelkov, ki je v tem času v pritličju upravne stavbe (kot na tej sliki), vidimo, da ni tako.

Pravzaprav le ni šala!

Nihče ni mogel reči, da je Janez slab delavec. Rad je zgrabil za delo v tovarni in tudi doma je bil priden.

Za delo v tovarni se je pripravljaj že v nedeljo popoldne. Točno je vedel, katere polizdelke bo jutri obdeloval, kateri stroj bo nastavil in koliko je norma. Vedel je, da mora vsak dan napraviti delovno obvezo, raje več, kot manj. Če bo tako delal cel mesec, potem tudi plača ne more biti slaba in se bo od denarja, ki ga bo dobil, nekaj poznalo.

Šlo mu je tudi za dober odnos s sodelavci. S sodelavkami je bil vedno prijazen, mladim delavcem je vedno rad pokazal, kako se dela. Rad jih je tudi odvajal pretiranega posedanja v garderobi ali nasploh predolgega govorjenja ob stroju.

Janez je vedel, da je treba delati. Če bodo vsi skupaj veliko naredili, potem bo tovarna lahko prodala veliko izdelkov in ni vrag, da se vsem skupaj ne bi izplačalo.

Doma je bil marljiv. Že pred leti je pričel z gradnjo hiše. Skoraj vse je sam naredil. Sam je kopal temelje, z ženo sta betonirala, z bratom sta zidala, sam je naredil ostrešje za hišo in slednjič še sam pokril.

Žena je bila pridna. Delala je v drugi tovarni. Z osebnim dohodkom ni veliko zaostajala za njim. Doma je bila pa kot mravlja. Ko je končala z gospodinjskimi deli, že je bila v vrtu. Prav nič težko ji ni bilo prijeti za lopato, pa za sekiro, ali kar je že prišlo pod roke.

Leta so minila. Prišli so otroci in že skoraj odrasli. Sin je bil tik pred vojaščino, hčerka je imela dve leti manj, vendar je že davno čutila, da je dekle. Mazala si je nohte, na rokah in nogah, močila se je s parfumom, rada je nosila kratko krilo. Hotela je biti taka, kot njene sovrstnice v bloku.

Janezu so se nad ušesi pričeli beliti lasje. Najprej kak las sem in tja, potem pa jih je bilo vedno več. Pod očmi so se mu pričele obešati veke, noge so postajale težke, rada ga je bolela glava, spal je slabo.

Premišljeval je o svojem življenju. Bilo je samo delo. Odkar se je spomnil. Komaj je končal osnovno šolo, že je bil mizarški vajenec. Napravil je pomočniški izpit in postal mizar.

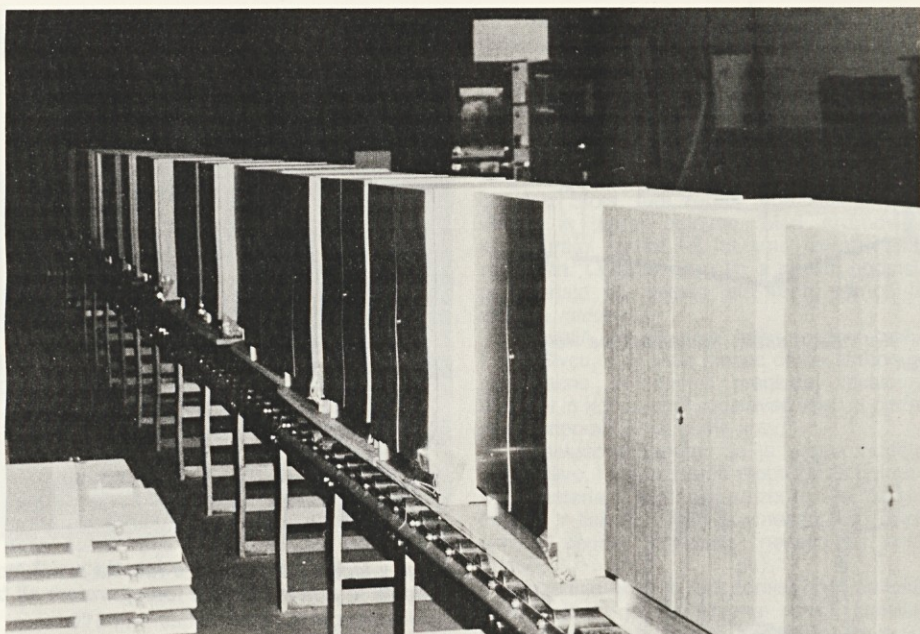
... Zvečer ga je ob kuhinjski mizi pričakala hčerka. Dala mu je vedeti, da ni zadovoljna s takim očetom in takimi starši. Samo delali bi, iz leta v leto. Zakaj pa z mamico nista taka, kot prijateljčina starša iz bloka. V tovarni se ne zaganjata. Po delu prideta domov, skuhamo si kosilo, potem malo pospravijo in so vsi prosti.

Zakaj bi samo delali, saj tudi drugi le toliko delajo, kot je nujno potrebno.

Janez se je še enkrat pogledal v ogledalo. Imel je že močne sive zalisce, žena je imela nagubano kožo. Pomislil je: tudi vnaprej ga ne čaka drugo kot delo, otrokoma se zdi pa to tako neumno.

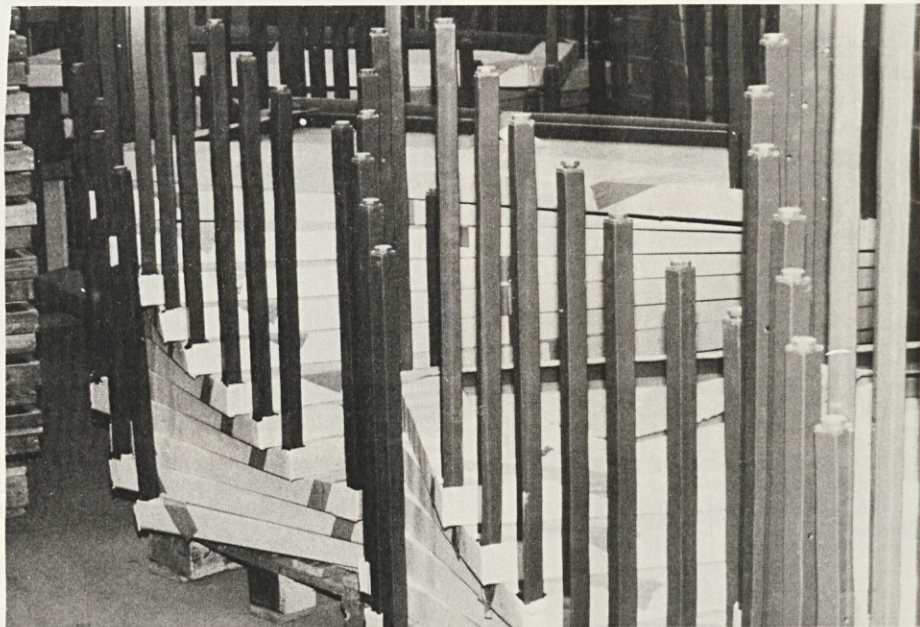
Pravzaprav to le ni šala!

Ciril Sivec

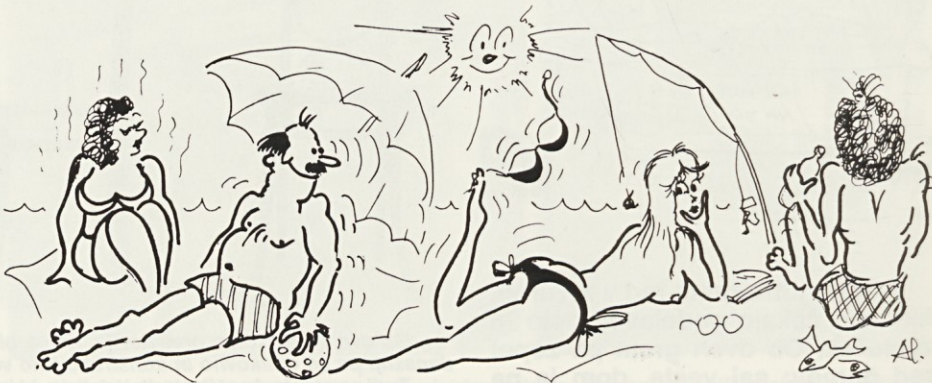

Najhitrejši način proizvodnje je tekoči trak. Marsičesa v Stolu na tak način še ne moremo opravljati, marsikaj pa že. Taka je tudi končna montaža Modul omaric v tozdu 2.

Na koncu traka je še embalaranje teh omaric v kartone in nato prevoz v odpremno skladišče.

»K« kvadratne in pravokotne mizice so zapakirane v kartone in v obrnjeni legi položene na paleto. Delavci so pazili, da so nepoškodovane prišle na to mesto in take morajo tudi najti pot do potrošnika.

To pa bi bilo nekaj zame. Pa še stotaka bi primaknil.»

Če rad delaš, ni težko

Marjan Jerman ob traktorju na domačem dvorišču.

Prijetno je napraviti tak posnetek: slikati človeka, ki rad dela, pošteno pove, ki je poln novih načrtov.

Morda je včasih zanimivo, da se o vseh zadevah o tovarni ne pogovarjamo vedno le za tovarniškim plotom, temveč nekje čisto drugje. Naš tokraten pogovor je bil sicer od Stola oddaljen le kakih sto metrov, vendar je bil v povsem drugem okolju. Z dvorišča Škricove kmetije se Stol zelo dobro vidi, je pa vendar občutek, da smo nekje na pravi deželi.

Starega Škricovega ata smo v Glasilu že predstavili. Doživel je veliko starost, 91 let. Skoraj do zadnjega dne je delal na polju in doma. Zares je bil prava kmečka korenina, ki ji ni para ne blizu in ne daleč.

Danes sta na kmetiji gospodarja atov sin in njegova žena. Sta srednjih let in pridna kmeta. Posebno veselje do življenja in dela pa je pokazal njun sin, enaindvajsetletni Marjan, vojakov prost fant, iz katerega veselje in delovna zagnanost kar žari.

In prav z Marjanom smo se hoteli pogovoriti. Skoraj vsak dan ga srečujemo na dupliški glavni cesti, na Korenovi poti ali pa ga vidimo na dvorišču domače hiše. Je zelo prijazen in prijeten fant, prav nič podoben zelo mladim, velikokrat zaletavim letom.

Marjan je s prijateljem pravkar pregledoval sveže zabetoniran del silosa ob hlevu. Obiska je bil vesel in kljub nenavadnemu in nenapovedanemu srečanju beseda niti za trenutek ni zastala.

Marjan se je odločil za kmetovanje na domači kmetiji. Taka odločitev ni lahka zadeva, posebnost, če je treba za posodobitev in preureditev kmetije poprijeti skoraj na spodnjem koncu. Hiša ni nova, hlev je star, pri hiši ni bilo strojev, njive in travniki niso bili najodobnejše obdelani.

Veliko lažje bi razumeli, da bi se mladi Marjan lotil tega dela ob tridesetem ali štiridesetem letu, ko ima človek tako rekoč precej pameti skupaj, ne pa skoraj v rosnih letih, ko njegovi vrstniki obiskujejo plese, drve na mopedih, na skrivaj kade in popijejo kako vočko.

Marjan se je po osemletki vpisal na poklicno kmetijsko šolo v Šentjurju pri Celju. Šola je bila dvoletna, teoretični del je bil v zimskih mesecih, dvakrat po šest in pol meseca, ostalo pa je bila praksa. Precej te prakse je Marjan opravil doma, že pred vpisom v šolo in seveda, tudi po tem.

Težko je bilo iti v šolo. Doma je bilo dela vsaj za dva taka fanta in vsaka šola tudi nekaj stane.

Marjan je bil z velikim veseljem v šoli in jo z odliko končal. Po končani šoli sta se pri njih oglašila dva profesorja in vzpodbujala starše, naj da jo sina v nadalnje šolanje. Tako dober je bil.

Fant pa je z vso vnemo zagrabil za delo na kmetiji. Vmes je bila še vojaščina.

Vsak nov traktorski priključek je Marjanu v neizmerno veselje, rad pogleda nov kozolec, ki ga je napravil z domačimi, zelo rad ima lepo živino v hlevu, rad ima gosto in visoko travo na travnikih ter lep krompir in koruzo na njivi.

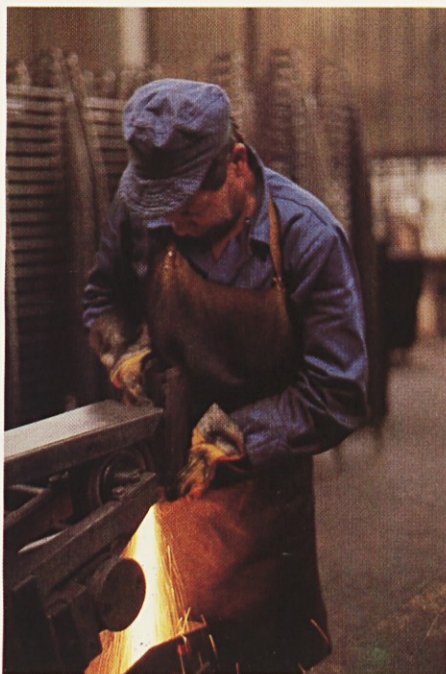
Povedal je, da bodo novi silos za silirano krmo v glavnem kar sami naredili. Kako, da to ne bi šlo? Potrebno je zagrabiti za lopato, kramp, za samokolnico in betonirati. Gornji del bo lesen. Tudi tukaj se da skoraj vse narediti doma. Krmljenje s silažo terja manj dela, živina pa tako krmo zelo rada je.

Ob najinem pogovoru je Marjanova mama kar žarela od ponosa, Marjan pa se je smejal iz za zagorelih lic. Ni mu težko delati. Tudi po tri »šihete« skupaj, če je treba. Zadnjič so do dveh zjutraj zlagali krmo v kozolec. Drugi dan je bilo slabo vreme, krma je bila pa le na suhem.

Ni težko delati, če človek rad dela in ni težko prav narediti, če to zna. Marjan je v kmetijski šoli dobil dobro teoretično podlago. Vsako zadevo mi je zlahka strokovno obrazložil.

Marjana sem vprašal, kako se počutijo tako rekoč na pragu tovarne Stol. Zasmel se je in rekel, da jih bližina tovarne prav nič ne moti. Ne slišijo tovarniškega ropota, ne moti jih dim iz dimnika, ne delavci, ki vsak delovni dan hite po glavni cesti proti tozdu 2 in tapetniški, seveda pa tudi v matično tovarno. Tudi težkih vilicarjev na glavni cesti skoraj ne vidijo. Rekel je, da tudi kmečki stroji ropotajo.

Stolova bližina ni nič slabega. Do nedavnega so v tovarni dobili žaganje. Če je kak krožni žag-ni list skrhan, ga v tovarni radi nabrusijo. Tudi okoliški prebivalci rabijo kako uslugo s traktor-

Delovni prizor iz kovinske delavnice v PE 3. Delavec brusi kovinski element enega od naših proizvodov.

Obrezovanje prostorskih krivin (na tračni žagi v PE 8), kot je tale za kinofotelj, zahteva mirno roko in precej rutine.

jem. Treba jim je pripeljati drva ali kaj podobnega. Pa tudi dobro, domače mleko ima marsikdo rad. Marjanova mama ga pripravlja za precej dupliških prebivalcev. V veži ima staro nizko omaro, na njej pa vrsto posod. Za vsakega naročnika po eno.

Marjana sem vprašal, če ve, kaj delamo v tovarni in koliko nas je. Vse je dobro vedel. Precej Stolovih delavcev osebno pozna, posebno starejše. Ve tudi, kdo so mojstri, posebno starejši. Zanimalo me je, kako je to mogoče, pa je rekel, da se za tovarno vedno zanima, saj je njihova sosed. Marsikaj izve tudi iz Stolovega Glasila, ki ga ljudje, posebno upokojeanci, ki hodijo po mleko, prinesejo k njim. Marjan ga vedno prelišta in prebere potrebne zanimivosti. Čeprav ni Stolov delavec, mu je Glasilo všeč, ker je domače in zadeve konkretno obravnava.

Na mizi se je zasvetilo domače vino, z domače brajde. Malo je spominjalo na cviček, le da je bilo bolj sladko. Marjanova mama je sedela ob mizi, oče pa je sem in tja pokukal skozi kuhinjska vrata. Marjan pa se je smejal. Je zdrav in krepak kmečki fant, ki mu je v mislih le zemlja, domača hiša, hlev, napredek, misel na jutri, na drugo leto, na to, kaj bo mogel v prihodnosti izboljšati in olajšati.

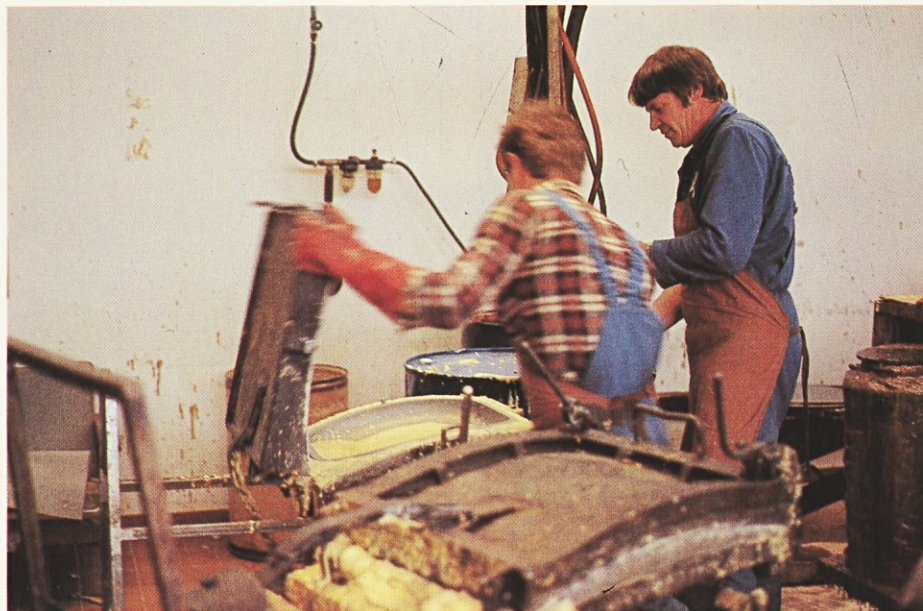
Za tak napredek pa je potrebno trdo delo in zdrav razum. Pomislil sem, da je kmetija tovarna v malem. Kmet je skoraj za vse sam, vendar mu ob tolikšni zagnanosti, kot jo ima Marjan, ni prav nič težko. Nasprotno! Srečen je in vesel.

Marjan nima veliko let, ima pa veliko načrtov, pravih, gospodarskih. Vsega naenkrat zares ne bo mogel narediti. Ve, da si bo moral delo razporediti. Z vsakim letom pa bo prišlo kaj novega, da bodo vsi pri hiši lažje delali in nekdaj tudi lažje živeli.

V pravem delu je vse, kar je dobrega. Kakor v tovarni.

Ciril Sivec

VSAKDO, KI IMA DOBER ODNOS DO TOVARNE, BO TUDI RAD PRIŠEL NA PROSLAVITEV NJENE OBLETNICE, KER JE OBENEM TUDI NJEGOV PRAZNIK.

Malokdo ve, kaj se dogaja na tej sliki. Smo v PE 5, kjer sta delavca pravkar vlila maso v kalup. Ta kalup bosta sedaj zaprla, stekla bo kemijska reakcija in masa bo narasla ter zapolnila prostor v kalupu. Tako dobimo osnovo za sedež, ki ga je treba še oblazniti.

KAJ JE POVEDALA NAŠA UPOKOJENKA MARJETA MARN

»Če hočete, pridem na osemdeseti rojstni dan s kolesom na Duplico!«

Z našo prijetno upokojenko Marjeto Marn sva se spoznala na letošnjem srečanju Stolovih upokojencev. Verjetno je na sam začetek srečanja malo zamudila, sicer se ne bi po končanem uvodnem nagovoru v upravni stavbi z nageljnomo vrtela okoli receptorja.

Marjeta je manjša ženička, izredno natančna pogleda in vedrega nasmeha. No, tedaj je že imela pripet nagelj in Stolovo značko z označenimi 80. leti.

Beseda je dala besedo, Marjeta se je zasmejala, skrbno pa je tudi pazila, kako bo njen sogovornik reagiral na vsako njeno kretnjo. Takoj se je videlo, da je izredno razumna ženska, s pravim pogledom na življenje, o svojem delu v Stolu pa bi tudi imela kaj povedati.

Se tisti dan, torej na srečanju upokojencev, sva naredila priloženo sliko. Pred slikanjem se ji

je odpel nagelj, pa je takoj rekla:

»Nagelj pa mora biti, kar nazaj mi ga pripnite!«

To sem tudi storil. Posebno pa sem bil presenečen, ko je Marjeta rekla, da bo v kratkem stara 80 let, torej toliko, kot tovarna Stol. Domenila sva se za pogovor za Glasilo. Marjeta s snidenjem ni dosti ovinkarila. Rekla je:

»Če se drugače ne moreva dobiti, bom pa na svoj 80. rojstni dan prišla s kolesom na Duplico. Kaj mislite, da mi je to težko. Še vedno sem zdrava in čila in tudi kolo mi ne dela problemov.«

Bila je res ponudba, ki je ne slišiš zlepa, na 80. rojstni dan iz Komende s kolesom na Duplico. A sva vendar z Marjeto drugače uredila. Obiskal sem jo na njenem domu na Gmajnici, št. 3, to je takoj za Pšatinim mostom, ko se pelješ od Komende proti Križu.

»Sedaj grem pa že v enainosemdesetega,« je rekla Marjeta, ko sva se usedla v njeni dnevni sobi. Bila je le malo presenečena, ker je do pogovora zares prišlo, svojo prvotno obljubo pa je vendar držala do pike:

»Rojena sem 12. julija 1904. Dolga doba je to, posebno če pomislim, kaj vse sem morala v življenju pregarati. Moje življenje je bilo veliko garanje, skrb in odrekanje. Z možem sva se sicer dobro razumela, vendar je bilo na meni veliko breme. Rodila sem 11 otrok, od katerih jih je šest umrlo. Saj veste, včasih je bilo drugače, ni bilo dohtarjev in ne cepljenja, pa so otroci umirali za božjastjo. Ali si predstavljate, kako je to bilo. Imel si otroka, star je bil eno leto in pol, pa mu življenja nisi mogel rešiti.

V Stolu sem pričela delati že s šestnajstimi leti. Bila sem še napol otrok, pa sem morala na delo. Začela sem v politirni stolarni, vendar sem imela probleme z izpuščaji in oči so me bolele. Prestavljena sem bila v takratno parketarno, kjer sem se bolje počutila, čeprav je bilo delo težje.

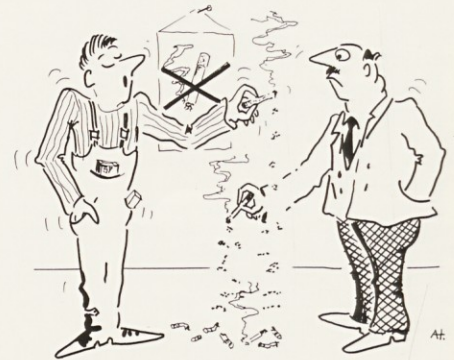

»Prosim, poslušajte tovariši sodelavci!«

»Poglej, kako lepe hruške sem letos pridelal!«

»Ja, domače so najcenejše!«

Doma sem s Klanca pri Komendi. Na Duplico sem sedem let hodila peš. Vstajala sem ob pol petih, se oblekla in nahitro malo pojedla in hajd na pot. Poleti in pozimi. Marsikdo bo rekel, da je še ob lepem vremenu daleč s Klanca na Duplico. Kako bi se pa potem počutil ob dežju, vetru in snegu! Velikokrat je ravno ponoči zapadel sneg in si moral že takrat računati, da bo jutraj pot dlje trajala.

Delali smo od šestih zjutraj do šestih zvečer. Opoldne smo imeli uro prosto, da smo malo počili in pojedli, kar smo prinesli s seboj. Danes je vse drugače: dela se osem ur, malico imate toplo in še več vrst, sobote imate proste.

Delala sem tudi v grobem rezu. S košem sem nosila takrat neuporabne lesne odpadke na voz. Kdor ni poskusil težkega koša, ne ve, kaj je to. Komaj sem prvi koš zvrnila na voz, že je bil drugi poln.

Moje zadnje delovno mesto je bilo v furnirni. Lužila sem furnir. Glavno delo pa je bilo mazanje furnirja z lepilom. Danes imate tam vse drugače urejeno. Imate sodoben stroj, na katerem je veliko lažje delati.

1964. leta sem šla v pokoj, torej sem že dvajset let v pokoju. Ob odhodu mi je bilo hudo. A veste, da sem jokala! Delavci smo se dobro razumeli in težko se je kar naenkrat raziti. Ob slovesu smo imeli v tovarni pojedino. Bilo je zelo lepo, pri srcu pa me je stiskalo.

Marjeta Marn je prijetna sogovornica in ji ne manjka tehničnih in tudi vrednih besed.

Želimo, da bi še velikokrat prišla na srečanje upokojencev!

Lektorjeva naloga je, da tekste, ki bodo ugledali beli dan v prvi številki Glasila, spravi pravopisno v red. Ivan Sivec je skozi branje naših sestavkov spoznal tovarno Stol, njegovega delavca in naše medsebojne odnose. Kot nam je rekel, mu je kup informacij prišel prav pri drugem delu, saj si je neko delovno organizacijo sicer težko predstavljati, ker ga življenjska pot ni velikokrat peljala skozi tovarno. Kot radijski novinar pa ima velike izkušnje drugje: kako naj bodo zadeve napisane, da jih bodo bralci sprejeli in razumeli.

Za to področje je ob prispevkih naših delavcev za vsako številko Glasila dal dobronamerne pripombe.

Vedno sem rada delala. V tovarni in doma. Mladi si bodo danes težko predstavljali, da smo včasih veliko več pregarali, kot je potrebno današnjemu človeku.

Ženska je bila včasih še bolj obremenjena. Po dvanajsturnem šiftu jo je vse delo čakalo doma. Ni bilo pralnih strojev, ne drugih gospodinjskih pripomočkov. Potem so pa prišli še otroci. Za porodniško si bil z dela prost le nekaj mesecev, potem pa takoj nazaj. Saj ni bilo težko delati, problem je bil, kam dati tako majhnega otroka.

Pa je vse prešlo. Leta so minila, postarala sem se, otroci so že zdavnaj odrasli in se poročili. Veliko je bilo težkih dni, ko nisi vedel, kaj bi naredil, da bi bilo bolj prav, bili pa so tudi veseli dnevi, ko mi je šlo vse po sreči in so otroci odrasčali in prišli do svojega kruha.

Z delom in otroci sem bila vedno vesela. Kaj pa ima človek drugega od življenja?!

Tudi sedaj sem še kar zdrava. Z zdravjem nimam toliko problemov, da ne bi mogla opravljati lažjih del. Rada pospravim po hiši in delam v vrtu. Tudi v časopis rada pogledam. Imeti moram pa očala. S televizijo imam probleme, ker napisi prej izginejo, preden jih preberem. Ja veste, osemdeset let je le osemdeset let.«

Marjeta je končala svojo pripoved. Poslušal sem jo in premišljeval, kolikokrat je morala ročno oprati otroške plenice, kolikokrat zakuriti v štedilniku, kolikokrat vstati ponoči, kolikokrat je zaradi utrujenosti potem v tovarni težko delala in se še bolj utrujena vrnila domov. Doma pa jo je zopet čakalo toliko dela, da ga ni mogla narediti.

Toliko je naredila v življenju, da včasih tega ne opravi več žensk skupaj. Pogledal sem njene roke, ki so zgubane, izdelane, pa še vedno gibčne.

Ob koncu pogovora pa je Marjeta za trenutek le pozabila na težko življenje. Ne vem, kaj sva imela v mislih, toda od srca se je nasmejala. Češ, kot bi hotela na vse prejšnje reči pozabiti, saj vse skupaj ni bilo tako težko. Glavno je, da si zdrav, zadovoljen, da imaš rado otroke in tudi druge ljudi. V življenju pa je tudi zelo pomembno, da si z malim zadovoljen. Saj tudi vsi tisti, ki imajo vsega preveč, niso vedno srečni.

Ciril Sivec

Nekaj besed o lektoriranju

Preden zagleda časopis beli dan, je treba opraviti tudi nekaj na zunaj manj opaznih stvari. Eno izmed takšnih je tudi lektoriranje, popravljanje takšnih in drugačnih napak, preden gredo sestavki v tiskarno.

Z lektoriranjem sem začel takoj po opravljeni fakulteti za slovenske jezike in književnost. Strojna podlaga mi je pri delu pomagala le deloma, marsikaj pa je bilo treba še pridobiti s samim delom. Najprej je treba povedati, da sestavke dobim komaj kakšen dan pred rokom za oddajo v tiskarno, tako da vedno pritiska na moje delo časovna stiska. Na srečo se z urednikom že teden dni prej zmeniva, kateri dan bom dobil sestavke v popravljanje, tako da si tistikrat že rezerviram čas posebej za to, ne glede, kdaj je to.

Sestavki so izredno različni tudi z mojega zornega kota. Seveda je treba vse natančno prebrati, največkrat kar napol na glas, da bolje slišim tudi celotno misel. Nekateri sestavki ne zahtevajo skoraj nobenega posega, le tu in tam kakšno vejico, precej pa je takšnih, da se je treba z njimi ukvarjati kar precej časa. Ne popravljam samo slovničnih napak, ampak deloma tudi stilistične, pri tem pa pazim, da ne podrem avtorjevega stila, saj vsakdo piše pač po svoje. Resnici na ljubo moram povedati, da so Stolovci v zadnjih letih bolj pismeni in da pišejo vedno boljše. V letih pisanja so se že precej izbrusili in naučili. Še zmeraj pa se najdejo vmes tudi takšni sestavki, da bi jih najraje napisal nanovo, toliko napak imajo, pa čeprav jih navadno deloma že popravi urednik.

Odkrito tudi povem, da tu in tam kdo zdrsne prek robu in napiše tudi takšne stvari, ki niso za objavo, oziroma da zaide na pretirano stranpot. Tedaj se posvetujeva z urednikom, kaj storiti v takšnem primeru, saj iz svoje novinarske prakse vsaj približno vem, kako je primerno pisati. Lahko smo kritični, sila kritični, neprimerno kritizirstvo pa ne vodi nikamor. Tudi to je del lektorskega posla.

Slovnično najslabše pišejo najstarejši delavci, vsaj velik del le-teh, ker pač niso imeli priložnosti kaj dosti obiskovati šole. Hkrati pa naj tudi povem, da me to prav nič ne moti, saj lektorsko delo opravljam pač zato, da spravim vse stvari v pravi red. Nekateri izredno radi uporabljajo tujke, največkrat po nepotrebnem, nekateri se zapletejo v predolge stavčne zveze, nekateri pa v svojih sestavkih na koncu napišejo čisto nekaj drugega kakor na začetku. Gre seveda za različna razpoloženja, različne poglede na svet, različen smisel za pisanje. Tudi to je treba spraviti v red tako, da so sestavki vedno boljši, ker se tudi starostna struktura spreminja.

Ko lektorirane sestavke spet oddam uredniku, še enkrat skupaj pregledava in predebatirava, kar je spornega. Korekcijo v tiskarno opravlja urednik sam in tu in tam se zaradi tiskarniških napak še vrine kakšna večja ali manjša napaka po nepotrebnem. V glavnem pa po prejemu nove številke vedno znova ugotavljam, da je časopis lepo urejen, da se teksti skladajo s slikovnim gradivom in da je napak minimalno ali pa jih sploh ni.

Včasih mi urednik prinese na vpogled tudi druge tovarniške časopise in takrat ugotoviva, da smo vsi skupaj delo dobro opravili.

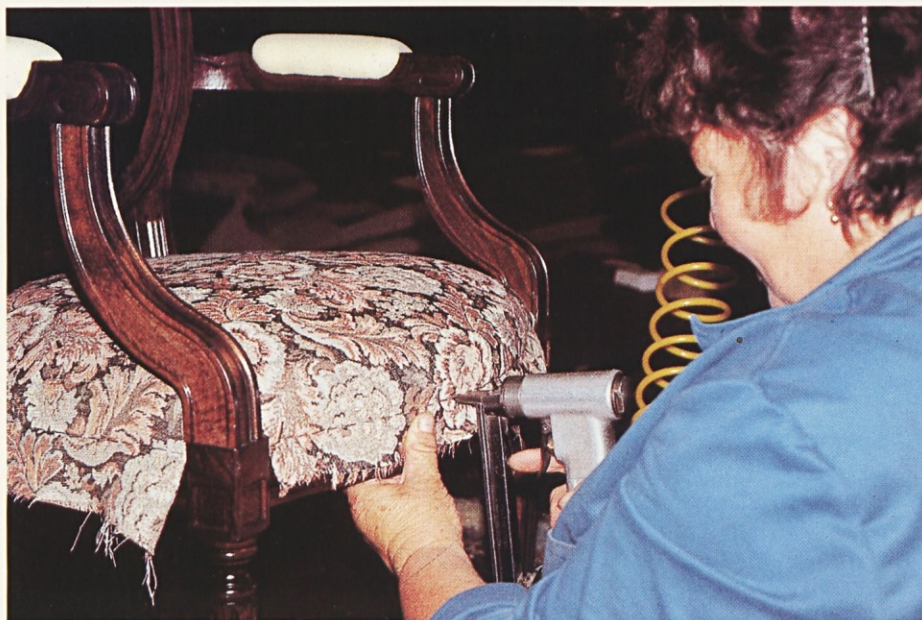
Čeprav sem enkrat na mesec prav zaradi Stolovega Glasila nekako »privezan« na datum, me to delo veseli in ga bom z veseljem — če bo treba — opravljal tudi vnaprej, saj se tako skozi sestavke seznanim tudi z delom Stola, z veselimi in resnimi trenutki, z delovnimi uspehi in težavami, kar mi tudi veliko pomeni.

Vse piscoče bi samo prosil, da ne tipkajo svojih sestavkov z majhnim presledkom, drugače pa lahko rečem, da mi Stolovo Glasilo zapolnjuje v lepem pomenu besede delovno popoldne, ob vsaki novi številki pa tudi delček življenja.

Ivan Sivec

V tozdu 2 teče linijska proizvodnja. Velike kombinirane stroje je treba pripraviti za vsako operacijo — zato je tu ekonomsko opravičena le velikoserijska proizvodnja.

Oblazinjenje stilnih stolov, kot je tale, zahteva poleg znanja tudi estetski občutek — za to so ženske roke zelo primerne.

Hodite več, pa vam bo bolje

Vsak dan je več ljudi, ki se malo gibljejo.

Danes se dovolj gibljejo samo gozdarji, kmetje in športniki. Ostali zaradi svojega dela najpogosteje sede za pisalno mizo ali so vključeni v monotono proizvodnjo, v prostem času pa sedijo ob televiziji. To je potrebno spremeniti. Spremeniti morate način življenja in se bolj pogosto gibati in bolj pogosto uporabljati moč svojih mišic.

Odinite na pešačenje. Pešačenje je zelo zdravo. To vas bo osvobodilo živčne napetosti, kateri ste izpostavljeni na delovnem mestu, ker nosite breme odgovornosti, delate težka dela in čutila so vam nenehno obremenjena.

Pasivni odmor in mirovanje negativno vplivata na oddih in osvežitev.

Potrebna vam je nova oblika aktivnega odmora. Najpreprostejši način gibanja je hoja.

Hoja zelo ugodno deluje na srce, pljuča in mišice, posebno, kadar je bolj intenzivna. Hodite redno in hitro boste opazili, da ste bolj vzdržljivi in bolj odporni.

Toda to ni vse. Ko hodite, se vam poveča pljučna kapaciteta, menjate zrak; videli boste nova mesta, spoznali nove ljudi, spoznali in videli boste nove živali in rastline.

Razlike v sposobnosti ne predstavljajo preprek za pešačenje: žena, otroci, in ravno tako starejši lahko enakopravno sodelujejo v pešačenju. Ko pešamo, se nam ni potrebno oddaljevati od svoje družine, prijateljev in znancev. Nasprotno, bolje jih boste spoznali, ko se boste z njimi razgovarjali med potjo.

Hodite lahko v vseh letnih časih in tako boste spoznali pravo sliko poletja, jeseni, zime in pomladi.

Lesena kača zvita v klopčič človeške domišljije.

Konec vsakega tedna pojdite na izlet v bližino svojega kraja. Povsod boste našli označene poti. Kot začetna točka vam lahko služi avtobusna postaja, hotel, mesto, kjer ste parkirali avto.

Pešačenje je lahko, a ni enostavno, da bi lahko odšli na pot brez odgovarjajoče opreme. Saj že sama kratka pot zahteva primerno obuvanje in oblačila. Če pa želite oditi na daljšo pot, se morate temu primerno pripraviti. To pa ne sme predstavljati veliko oviro.

Poleti je potrebno, da se zaščitite pred toploto in nevihtami, v jeseni pred meglo in dežjem, pozimi pa pred mrazom in snegom.

Obleka mora biti vedno lahka in primerno topla. Dobro je, da je sestavljena iz več plasti in kosov — kot pa samo enega in to debelega, tako se lažje prilagodimo zunanji temperaturi.

Brez dežnega plašča in dobrih čevljev je boljše, da se ne odpravite na pot.

Vso drugo opremo, ki jo nosite s seboj, nosite v nahrbtniku!

Kaj vse mora biti v nahrbtniku za daljše pešačenje?

- žepna svetilka,
- jedilni pribor in prtički,
- rezervne nogavice in robčki,
- krema za obraz in sončna očala,
- priročna lakarna,
- pribor za umivanje,
- vžicalice in sveča...

Da boste imeli trajnejše spomine s poti, vzemite s seboj še fotoaparata in daljnogled. Če pa obvladate kakšen lažji inštrument, ga ne smete pozabiti doma, tako vam bo čas ob ognju prijetnejši.

Denar in dokumente nosite v žepu srajce.

Za krajše izlete lahko s seboj nosimo suho hrano. Po možnosti planirajte tako, da boste enkrat na dan toplo jedli. Žejo gasite čim manj z vodo, po možnosti pijte sokove.

Pred nami je najprimernejši letni čas za pohode v naravo. Zato upam, da vam bo teh nekaj napotkov prišlo prav na pohodih.

Ponovno pa vas opozarjam, da ne pretiravajte. Preden odidete na pot, se dobro pripravite, tako telesno kot tudi, da poskrbite za primer-no opremo.

Jože Zupin

Izdaja v 2100 izvodih Industrija pohištva STOL Kamnik. Glasilo urejajo — glavni urednik Ciril SIVEC, odgovorni urednik Franc PESTOTNIK in člani uredniškega odbora: Marija GOLOB, Diana RUTAR, Bine Kladnik, Vinko JAGODIC, Franci ŠTEBE, Danica KOČAR, Sonja ZORN in Boris PLEVEL. Lektor: Ivan SIVEC. List izhaja vsak mesec in ga prejemaajo Stolovi delavci in upokoenci brezplačno. Natisnila TISKARNA LJUBLJANA v Ljubljani. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.